

Matyu

Weng Amun Matyumbed Wongkoon

Matyu Ye Buk Komo Dowad Wongkoon

Matyu ye kedmengkandi kuu ye weng kimingkidan yaa Yesu Keresu kuu anam Yuudan yi King andoon. Ke kwanoon kuu Yesu okad yiri wad doboroon kuu Moses yoom profesidan yena yoom God Ye Weng aumbed komo komo dakmenabiwen korem kuu anam id keroon, Yesu yaa.

Ma kuu Yesu ye meeni kuu nub ine daboknoka God ye karuwa nimaya kerime andi ye wengiib, Yesu monoon ye awo awo awoya kuu Dewidbed dobere monoon ye ambokab ande korokbi ye wengiib, nimakarub wene God ye oonimbon aom aomniwed Godbed onok andi ye wengiib kui. Kukuu Godbed Moses yoom profesidan yoom yaambad kurin kurinbed kwamune ande wongkoon kumbed Yesumbed ye doboroon yaron arimbed God yaromkonombad korokbendoon.

Wongkoonman

Matyu kuu Yesu ye kedmengkandeendan wad ayoob kuyaom kuu ye kuu maa. Yaningko maa kuu Livai. Ibduruk kuu ye deme kuu Rom gapman ye tak od bimaan. Kwane, Yesumbed Pita Endru yoom Yems Yoon yoom boon kuye yoman kuu Yesumbed Matyu nendoon. Kowe, Yesu komo komo kamenaboon kuu Matyu ye indobbed wedmoon kumbed Yesu bobnoone Godbed nenkoonoonbed ari kuu weeb 20yiib areb down keruune keye buk kee wongkoon. Kowe wongkoon ye weeb kuu AD 53 areb o AD 57 areb.

Korok Weng

1. Yesu Kuu King Dewid Ye Kambong Aumbed Wooneen (*sapta 1–2*)
2. Yoon Baptaisman Yesu Ye Kiwaan Nekwoon (*3:1–12*)
3. Yesu Baptais Keroone Setenbed Mene Biranande Kamoon (*3:13–4:11*)
4. Yesu Galeli Angka Yarebe Kedmengkandoon (*4:12–14:12*)
5. Yesu Galeli Koronde Ambibkin Yena Aom Yarebe Kedmengkandoon (*14:13–17:21*)
6. Yesu Galeli Angka Ika Wene Kedmengkandoon (*17:22–18:35*)

7. Yesu Galeli Koronde Yudea Aom Yarebe Kedmengkandoon (*sapta 19–20*)
 8. Burudandoon Ye Orokbon Arimingku Aom Komo Keroon (*sapta 21–27*)
 9. Yesu Bobnoon Yirimbed Nenכוןoon (*sapta 28*)
-

Yesu Ye Awoya Awoya Yiri
 (*Lk 3:23-38*)

1 ¹ Yesu Keresu ye awoya awoya yiri kei. Yesu Keresu kuu Dewid ye awo aman ari, King Dewid kuu Abraham ye awo aman ari. Aningko kei:

- ² Abraham kuu Aisek yambe,
 Aisek kuu Yekob yambe,
 Yekob kuu Yudayiib ye aagoroka yenayiib yi ambe,
³ Yuda kuu Peres yoom Seera yoom yi ambe, yi ena kuu Tamar.
 Peres kuu Hesron yambe,
 Hesron kuu Rem yambe,
⁴ Rem kuu Aminadab yambe,
 Aminadab kuu Nason yambe,
 Nason kuu Salmon yambe,
⁵ Salmon kuu Boas yambe, Boas ye ena kuu Rehab,
 Boas kuu Obed yambe, Obed ye ena kuu Rut,
 Obed kuu Yesi yambe,
⁶ Yesi kuu King Dewid yambe,
 Dewid kuu Solomon yambe, Solomon ye ena kuu Yuraiya yamban.
⁷ Solomon kuu Rehoboam yambe,
 Rehoboam kuu Abidya yambe,
 Abidya kuu Asa yambe,
⁸ Asa kuu Yehosafat yambe,
 Yehosafat kuu Yehorem yambe,
 Yehorem kuu Usaiya yambe,
⁹ Usaiya kuu Yotam yambe,
 Yotam kuu Ahas yambe,
 Ahas kuu Hese kaiya yambe,
¹⁰ Hese kaiya kuu Menase yambe,
 Menase kuu Amon yambe,
 Amon kuu Yosaiya yambe,
¹¹ Yosaiya kuu Yekonaiya yambe, Yekonaiya yoom ye aagoroka
 yoom kuu Babilondanbed mene ana nangbanekorib, Babilon
 ambibkin angka benwiniwen.
¹² Amaan, Babilon angka benwiniwen ari kuu:
 Yekonaiya kuu Siotio yambe,
 Siotio kuu Serubabel yambe,

- 13 Serubabel kuu Abiud yambe,
Abiud kuu Elaiyakim yambe,
Elaiyakim kuu Aso yambe,
- 14 Aso kuu Sadok yambe,
Sadok kuu Akim yambe,
Akim kuu Eliud yambe,
- 15 Eliud kuu Eliesa yambe,
Eliesa kuu Mattan yambe,
Mattan kuu Yekob yambe,
- 16 Yekob kuu Yosef yambe,
Yosef yamban kuu Meri, yu yaambed Yesu wooneen kui. Ye yaa
Keresu^a andimaib kii.

17 Kekee ibduruk ye awoya Abraham doboroonkob mene King Dewid kuu awoya awoya 14iib. Angkon King Dewidbed doboroonkob mene ari Babilondanbed yeene benwiniwen yaron kwangkkon awoya awoya 14iib. Amaan angkon Babilon angka benwiniwenbed mene ari Yesuyiib wooneen kwangkkon awoya awoya 14iib.

Yesu Keresu Wooneen

18 Kekee komo kere Yesu Keresu wooneen kuu kei. Ye awaan Meri kuu Yosef ye wonong ande boriwen, kumban yi ayoob awane dobirindo ye niindem aom kumbed, Kingkin Karadmombed yu yaa menekore ye aromkonombed yu niindem aom kuu dana ongmoon kowe, yu kuu oyoomiib keruune wedmiwen. 19 Yu karub Yosef kuu God ye yorokmo karub kowe, nimakarub wedangkambed yu yaa karak konde domondi kuu ye dowakenban. Kwani kowe, yembed meenoon kuu boruwen kuu iwari korondem ande kamoon.

20 Kwanande kamoon kowe, Yariman ye engyumbad Yosef yaa mene kiyuum angkambad daanoon, “Yosef, Dewid ye awo ari yee! Meri kuu awane eb ambiwom nenwene. Eb unaab, amborom kuu yu oyoomiib kereen kuu Kingkin Karadmombed yaromkonombed ongmoon. 21 Yu kuu karub dana woonanuun kowe, eb kuu yaningko kone Yesu^b ande, amborom kuu yembed ye nimakarub yi ambarakmi ye kakman yaa kuu burudande bindaneen kowe.” andoon.

22 Kwanoon amborom kuu unyeman anuk yaa weng kuu Yarimanbed yedmoone ye profesiman mene daande wongkoon kuu id anam kwamune dembe wonoon. 23 Yembed daandoon kuu, “Wonong koyu karub maayiiib angkindo kumbed oyoomiib kerenu karub dana woonanuuna yaningko Imanyuel andaniib.” andoon. Imanyuel ye weng id kuu “God nub yaa doreen” kui.

^a 1:16 Keresu andi ye weng id kuu “Godbed Kinoona Monoonman”. ^b 1:21 Yesu yaningko ye id kuu “Yarimanbed arewa yaa kuu burudande bindimaan”.

²⁴Engyumbed kwanandoon kowe, Yosef demboon ye yondem kuu yaro komo Yarimanbed ye yaa daanoon kuu kwanoon, Meri awane yambiwoom nenwonoon, ye wonong keroon. ²⁵Kumban ye kuu Meri yoom ma dabokne angkingdo, kwane dobere wene ari yu karub dana kuu wooneen. Ye aningko Yesu ande kowoon.

Mindong Darobe Andangkanabidan Miniwen

2 ¹Erod kuu Yuudan yi king kere doreen yaambed, Yesu kuu wooneen, Yudea ambibkin kambong Betlehem aombed. Yesu woonuuna, amaanbed mindong darobe andangkanabidan yena aron dembimaun angkambed Yerusalem aom miniwen. Menenib, taun kumaom doriibdan yaa dawuro kaamobiwen, ²“Dana woonekore Yuudan yi king keraneen kuu kuna yaambed doreen? Ye wooneen ye mindong diburuuna, kangka doruub kumbed wedmuwen. Wedmuwen kowe, nub mene wedmene ye yaa bumangkane kube yaningko kankoonandamuub.” andiwen.

³Kwane, karub maambed King Erod yaa wene daanoone, wengamberekore kongendoon. Kongendoone, Yerusalem dan korem kuu uniwen. ⁴Kwane, yembed yedmoon, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib, Yuudan yi amob kedmengkandidan yi korok korokiib korem nedbiiwe kaamobendoon, “Kuna yaambed Godbed kinaneena mananeenman Keresu kuu woonanuun?” andoon. ⁵Andoona, inande yedmiwen, “Ye kuu Yudea ambibkin kambong Betlehem aombed woonanuun. Profesimanbed unyeman wongkoon kuu kei,

⁶ ‘Kambong Betlehem. Kub aombed Yudea ambibkin angka, kub kuu kambong embeng kumban, taun maa maa yaa Yudea kumaom kuu korok miin darewoob keraneeb, amborom kuu kub aombed King darewoob mananeen kowe, ye kuu ne nimakarub Israeldan oonaneen.’ ande wongkoon.” andiwen.

⁷Kwamunekoriwa, Yuudan yi korok korok kuu dakme dowan keriiwa, king Erod yedmoonkob karub maambed mindong darobe andangkanabidan yemyeb benmonoon. Benmonoona, king Erodiibmo nedbiiwa kaamobendoon, “Aron komo arimbed mindong kuu andowe wedmiwen?” andoone neman inandiwen. ⁸Kwane yembed domonde birande yedmoon, “Yiib kambong Betlehem angka winime, wenenib korobe onmenmo yare dana kuu wedmibka, ika mene neyiib yedmewime. Mene yedmewibko, ne kangkon weneni ye yaa bumangkane kube yaningko kankoon.” andoon. ⁹King Erod kwamune ye weng yi yaa daande domondoona winiwen.

Kwane yaro dore winiwa, mindong aron dembimaun angkambed wedmiwen kuu angkon ika yaro yureen. Mindong kuu yi arinambo

arimbed yure wene mene wedwiri dana angkeen arimbed mimyirimo dibere yureen kowe, ¹⁰kubi darewoob kamiwen. ¹¹Kwane ambiwoom awunenib, dana yoom yawaan Meri yoom wedmiwen. Kwane, yi korem bumangkanib korok ambokibenib dana yaa kube yaningko kankooniwen. Kwane, yi od yowoyiib bongmenabenib munob yiribman ye yaa bangkaniwen, od goldiib at nunung baeb amun yeman yaningko ferengkinsensiib muramura baeb amun yaningko meeryiib kwane bangkaniwen. ¹²Amnoom angkambed, Godbed menene kiyuum angkambed mindong darobe andangkanabidan yaa yedmendoon, “Amob, yiib kuu king Erod yaa ika wanaib.” andoon. Kwanandoona, kiwaan maambed yi ambibkin angka ika winiwen.

Idyip Yiri Kirokmoniwen

¹³Kwamune mindong darobe andangkanabidan kuu winiwa, Yariman ye engyu Yosef yaa menene kiyuum angkambed daanoon, “Yeedere yaro danayiib yawaaniib be Idyip ambibkin yiri kombiri wene kuri dobere. Kwamune dobereewo nekambed yedmebdaniin kui. Kuri dobere, amborom kuu King Erodbed ye ana nangmidan yedmandamoon onmene dana kuu aye kowandamiib kii.” andoon.

¹⁴Kowe, kuye amnoom Yosef yeedere yaro dore danayiib awaaniib be kombiri Idyip yiri andowe wonoon. ¹⁵Kwamune King Erod bobnindo yaron kuyaambed, yi korem kuri Idyip aom doriib. Kowe, kurinbed Godbed ye profesiman yaa daanoone dakmoon kuu “Neka ne dana baandaane Idyip ambibkin aombed monoon.” andoon kuu anam id keroon.

¹⁶Yosef ye danaya awaana be Idyip yiri wonoon ye yondem kuu, King Erod wedmoonka mindong andangkanabidan kuu ye yaa aadidme kiwaan maambed awanewande winiwen. Kwamuniwa, ye kuu norin miin darewoob wandoon kowe, ana nangmidan yedmoon kambong Betlehemiiib kambong kambong dia diayiib wenenib, karub dana korem yi weeb ayoob keriwened kiri kuu korem yenbandiwe dukniwen. Mindong darobe andangkanabidanbed mindong kuu weeb ayoob wedmuwen Erod yaa ande yedmiwen kowe, dana yi weeb kwamune yenbandime andoon. ¹⁷Kwamune keroon kuu Godbed unyeman anuk yaa daanoonkob profesiman Yeremaiyambed wongkoon kuu anam id keroon kuu kei.

¹⁸“Yuudi ameng weng darewoob kambong Rama aom wengambiriwen. Kukuu Rekselbed yuudi ameng weng darewoob kamuun, yu dana meed yi dowad.

Yu dowakenban kereen, karub yenambed nangkande mimyob kankubune yu yaa awandi kuu yiminban kereen, amborom kuu yu dana kuu down kowe.” kwane wongkoon.

Kambong Nasaret Yaa Ika Miniwen

¹⁹Kwamune Yosef awene Idyip aom doriib yaa, King Erod kuu bobnoon. Bobnoona, God ye engyumbed Yosef yaa menene kiyuum angka daanoon, ²⁰“Yeedere yaro dore, danayiib yawaaniib be ika Israel ambibkin ari be wene, amborom kuu karub kane kanembed dana ayande kamiibdan kuu yoworiwen kii.” andoon.

²¹Kowe kwane, Yosef yeedere yaro dore, danayiib yawaaniib be ika Israel ambibkin ari wonoon. ²²Kumban Yosef mene wengamboroonga, Aakelius kuu awodki Erod ye yumbon kande Yudeadan yi korok kere doboroon kii andiwen. Ye wengamberekore, wene kuyaa dohiri kuu koronde unoon. Kwamune angkon kiyuum angkambed kuyaa dobaraab andoone wengamberekore, Yudea kuu awanewande Galeli ambibkin ari danayiib awaaniib be wene ²³kambong Nasaret aom dohiriwen kowe, anak Godbed daandoonkob ye profesidanbed daandiwen kuu, ye kuu Nasaretman andaniib kii andoon kuu Yesu yaa anam id keroon.

Yoon Baptaismanbed Yesu Ye Kiwaan Nekwoon

(Mk 1:1-8, Lk 3:1-18)

3 ¹Kwane, weeb yena dowan keruune, Yoon Baptaisman kuu wene Yudea ye amboon angka doberkore, baande daandimaan kuu, ²“Ambarakmi yaa koronde amonombime, amborom kuu Ewen Yarimanbed nimakarub yi korok kere ooni yaron dia menuun.” andimaan.

³Unyeman anak yaambed profesiman yaningko Aisaiyambed weng maa yedmoon kuu Yoon yaa kuu kwane anam id keroon. Kwane yedmoon,

“Karub maa kwane amboon angkambed baande daandaneen kii.

‘Yariman mananeen ye kiwaan nekwime,
ye kiwaan yorokmo ongmime.’” andoon.

⁴Keye Yoon yebkad kuu kemo kimimbed ongmiwen^c kumbed derene, ye kobaiknong kuu dingkan kadbed boronimaan koborom yaa. Angkon kwamune ye animan kuu dura angka ye in okiib ediib kumbedmo animaan.

⁵Kuye aron kuu Yerusalemdaniib Yudeadaniib ok Yooden yara yara doriibdaniib Yoon yaa wengamberem ande menebiwen. ⁶Kuyaambed yi ambarakmi korem God yaa mimyob kowe dakmekoriwa, ok Yooden yirimbed baptais kerundoon. Kwane menebe wengambaraiwa baptais kerundaane winimo kamiwen.

^c 3:4 Ye kuu profesiman Elaidya areb kemo kimimbed ongmiwaib yebkad derenimaan.

⁷Aron kwane kamiib aombed wedmoon, Yuudan yi Farisidaniib^d Sedyusidaniib^e kwane Yoon yaa miniwen. Miniwe wedmekore, yedmendoon, “Yiib kuu nemengkandidan, arud niin areb kii! Kanembed daandeenkob, God ye norina dabawa yiib ari menebandameen yaa kuu kombere wanandiwed? Komarewa kee? ⁸Ambarakmi yaa koronde amonombi ye kerekmen yaambad awine amunmo kamime.

⁹“Nub kuu Abraham ye awoya kowe butun kandaubban ande meenaib, amborom kuu Adam ongni areb Godbed bot be Abraham ye awoya ongnenabi kuu yimin kowe. Kedi, yiib anam andi kuu Abraham ye anam andi arebban kowe, Abraham yaa weng kunduk kowoon kuu koronde yiib yaa butun kerundaneen kwangkong yimin. ¹⁰Godbed wengyundanande meneen kuu at dengki ye karub menemoon areb. Kapakiib nande at ambokab yiri doreen. At kuu ayob id arewayiib keraneen kuu dengke be amot yiri kiradmaneen.

¹¹“Ne kuu okbed nimakarub yaa baptais kerundaan kuu ambarakmi yaa koronde God yaa amonombi ye akmi yeman kui. Kumban karub maa ari mananeen kuu ye aningko kuu ambab ari, ne kuu yirimo. Kwane kowe, nembed yambiwoom awunimaana ye yonkad biangke bi ye deme awini kuu yiminban. Yembed Kingkin Karadmoyiib amoyiib baptais kerundaneen. ¹²Yembed wiit yowiiib awiib ari kirari yemaniib awine doreen kii, kwane kanwene wiit yob dabonmo ari beengkimbong arekore, beengkene be kirare yowiiib awiib andokbe wenorekore, yob kuu yambiwoom be nongkobaneen kumban ab kuu amot kumbaanban yiri be kiraraneene denaniib, nimakarub amuniib nimakarub arewayiib andokbi ye dowad nekwoon kui.” andoon.

Yesu Kuu Yoonbed Baptais Kerunoon

(Mk 1:9-11, Lk 3:21-22, Yn 1:29-34)

¹³Kuye yoman, Yesu kuu Galeli ambibkin domonde ok Yooden yiri wene Yoonbed baptais keruwok anded. ¹⁴Kumban Yoonbed kebenande kamoon, “Ebbad ne baptais keruwaneeb kumbed yiminaa. Komarewa ne yaa baptais keruwok ande menewen?” ande kamoon.

¹⁵Kumban Yesumbed neman yedmoon, “Kibireb kwamunaneeb kumbed yimin, nub yaa. Kukuu yorokmo inamen Godbed ongnenaboong korem anam id keru yeman kowe, kwane kame.” andoone, Yoonbed eyoka kwana andoon.

¹⁶Kwane, Yesu yaa baptais kerunoone yaro demboone ambid kuu bengkeroone, kuyaa wedmoonka God ye Kingkinbed on arud wan

^d 3:7 Farisi kuu inamen mimodan. Yi meeni darewoob kuu God ye amowiiib yi amowamob God ye amob yaambad ongniweniib wengambere kwanime ande dakmimaib, Yuudan yaa.

^e 3:7 Sedyusi kuu inamen mimodan maa. Yi meeni darewoob kuu polotikiib Yuudan yi gapman korok keriyiib kui.

kamenemoon areb kamenene Yesu ari diboroon. ¹⁷Kwane ambid arimbed weng monoon, mene yedmoon, “Kekee ne Dana kii. Ye yaa ne mimyob dowaken darewoob kowaan. Ye yaa ne anam kubimain.” andoon.

Setenbed Yesu Yaa Komboon Kaamoboan

(Mk 1:12-13, Lk 4:1-13)

4 ¹Kwane, Yesu kuu Kingkin Karadmombed amboon angka nenwonoon. Ye kuu awad arewa yi korokbed komboon kaamobi ye dowad nenwonoon. ²Nenwonoone, Yesu kuu animan koronde aronki 40yiib amnoon 40yiib doboroon kowe, mungimo keroon.

³Kuye yoman kwamune awad arewa yi korok mene komboon kaamobi ye dowad yedmoon, “Eb kuu God ye Mingki keroka, bot kee yedmebko om keroko ane.” andoon.

⁴Kumban Yesumbed inande yedmoon, “Yii, God Ye Weng wongkiwen kuu, ‘Nimakarub kuu animaniibmo ane dobaraibban, wadkeri yeman anam kuu Godbed komo dakmeen kwangkong wengambere dobaraniib kumbed yimin.’ ande wongkiwen.” andoon.

⁵Kwanandoon kowe, awad arewa yi korok kuu Yesu nenwene God ye siti karadmo Yerusalem aom nande kurikuri boyambib darewoob aminim arimbed kowoona doboroon. ⁶Kwane awad arewa yi korokbed yedmoon, “Eb kuu God ye Mingki keroka, ebka korongberenande kawene okad yiri kombere, amborom kuu God Ye Weng wongkiwen kuu,

‘Godbed ye engyus yedmaneena, yimbed eb yaa ongme oonebdaniib.

Kwane yi dingkimbed eb awine kankoonaniiwa, eb yon kuu bot arimbed wowaanban.’ ande wongkiwen.” andoon.

⁷Kumban Yesumbed man yedmoon, “Kekamune angkon God Ye Weng wongkiwen kuu,

‘Yiib Yariman God yaa komboon kaamobaib.’ ande wongkiwen.” andoon.

⁸Kwanandoon kowe, awad arewa yi korokbed Yesu nenwenene aangko ambab ari daanene kowoona doboroona, ambibkin koremiib korok dareb dareb yi aromkonoyiib korokbenoon. ⁹Korokbenekore Yesu yaa yedmoon, “Eb kuu ne yaa okad yiri bumangke ne dabderem aom dobere naningko kankoonaneeb kuu, korem komo komo wedmeeb kuu kabdaniina yi korok keraneeb kii.” andoon.

¹⁰Kumban Yesumbed neman yedmoon, “Seten, koronde wene! Amborom kuu God Ye Weng aombed wongkoon kuu,

‘Yiib Yariman God yaamo bumangkane yaningkomo kankoonenib, ye yaamo wengambere kwanembirime.’ ande wongkoon kui.” andoon.

¹¹ Kwane, awad arewa yi korok kuu koronde wonoone, engyus menenib Yesu yaa awanene ooniwen.

Yesu Andowe Weng Amun Daandenmo Yaroon

¹² Aron maa, Yesu wengamboroonka Yoon Baptaisman kuu awine kan wii aom kaaniwen kowe, Yesu kuu ika Galeli ambibkin ari wonoon. ¹³ Kambong Nasaret koronde wene Kapeenaum aom doboroon, amyenimbon Sebulun yoom amyenimbon Naftalai yoom yi bidambib aom, bowan Galeli kebed yaa. ¹⁴ Kwane, komo komo profesiman Aisaiyambed wongkoon kuu anam kwamune id keroon. Ande wongkoon kuu

¹⁵ “Galelidan, amyenimbon Sebuluniib amyenimbon Naftalaiyiib kui. Karamok wini ye kiwaan kuyiib, ok Yooden yara kuye okad kui. Yuudan yoom ambibkin maa maadan yoom kui.

¹⁶ Yi kuu bobniyiib amarakmiyiib ye kumun aombed doriib kuu God ye nambiri darewoob kawure waroon kuu wedmiwen.” ande wongkoon.

¹⁷ Galeli ari wonoon kuye aron kuyaambed Yesu andowe God Ye Weng kee daandenmo yaroon, “Yiib amonombime, amborom kuu Ewen Yarimanbed nimakarub yi korok kere ooni yaron kuu dia muneen kowe.” andoon.

Ye Kedmengkandaneendan Ibduruk Boon

(Mk 1:14-20, Lk 5:1-11, Yn 1:35-42)

¹⁸ Kwane, Yesu kuu bowan ok Galeli kebed angka yare mene oon bi karub wedmendoon, ayi ningki. Yi kuu oon bi ye men kamberenib oon bandiwed. Yi aningko kuu Saimon yaningko maa Pita yoom Endru yoom. ¹⁹ Wedmekore, yedmendoon, “Yiib kuu ne yoman minibko, oon bi areb Godiib yaa nimakarub bi ye kiwaan yiib yaa kedmengkanda.” andoon. ²⁰ Andoone, erebnariyiibban yimbed oon bi ye men nongkobiwa, Yesu ye yoman kedmengkandok ande winiwen.

²¹ Kwane, kuyaambed wene ari angkon karub ayoob wedmendoon, ayi ningki, Yems yoom Yoon yoom. Yi kuu yi ambe Sebedi yoom oon bi motod aom oon bi ye men karangkane dibiib. Yi ayoob yaa kwangkon baande yedmendoona, ²² yi kwangkon erebnariyiibban yi ambeyiib oon bi ye meniib motodiib koronde Yesu ye yoman kedmengkandok ande winiwen.

Yesu Kuu God Yaromkonoyiib Kedmengkandoon

²³ Kwane, Yesu kuu Galeli ambibkin aom dewenebe, Yuudan yi kurikuri ambiwoombed kedmengkandene, Godbed yi korok kere ooni ye weng amun daandenmo yarebene, nimakarub bob anikadiib maa maa korem ongmenaboon.

²⁴Kwanoon ye weng kuu Siria ambibkin aom daande yareen. Weng kee daande yaraune, nimakarub bob anikad maa maa kandiwendaniib, niindem aom yewed darewoob kandiwendaniib, awad arewa ibnendiwendaniib, kot yimaundaniib, yona dingkia ida yidne wonoondaniib korem kwamune benmenebiwe ongmenaboon. ²⁵Kwane, kadaareb yemoon kuu ye akmok winiwen, Galeli ambibkindaniib, Dekapolis ambibkindaniib, Yerusalemdaniib, Yudea ambibkindaniib, ok Yooden yara doriibdaniib kwane ye akmok winiwen.

Godbed Amun Amun Kerundimaan

(Lk 6:20-23)

- 5** ¹Kwane, Yesumbed kadaareb menebiwen kuu wedmoonka, aangkombon ari ambabban kawenene dibeene, ye yoman winiwendan kuu yeyiib yaa wengamborok miniwen. ²Miniwa, Yesu andowe kedmengkandene yedmoon,
- ³ “Kane kane yi dohiri kankubune God ye dabderem aom dohirimaib kuu Godbed amun kerundoon,
amborom kuu Godbed Ewen arimbed yi yaa korok kere oonimaan kowe.
- ⁴ Kane kane yuudi ameng kamiib kuu Godbed amun kerundoon,
amborom kuu Godbed yi mimyob kankubunaneen kowe.
- ⁵ Kane kane ingmiyiibban nangkemmo kame dohiriib kuu Godbed amun kerundoon,
amborom kuu okad korem yi yaa bangkandaneen kowe.
- ⁶ Kane kane yi dowaken darewoob kuu yorokmo dohiri kuu Godbed amun kerundoon,
amborom kuu inamen yorokmo kee yi yaa bangkandaneena yiminmo keraniib kowe.
- ⁷ Kane kane yi yaa kuu karub maambed amarakmoon yaa mimyob keene kakman kuu are nonondandaniib kuu Godbed amun kerundaneen,
amborom kuu Godbed yi yaa mimyob keene yi amarakmi are nonondandaneen kowe.
- ⁸ Kane kane niindem aom kuu karadmo kuu Godbed amun kerundoon,
amborom kuu yi kuu God ye kerebiri wene wedmenaniib kowe.
- ⁹ Kane kane wedyiri dohere wengangkimaib kuu Godbed amun kerundoon,
amborom kuu Godbed yiib kuu ne meed kii andaneen kowe.
- ¹⁰ Kane kane kuu God ye deme ambangkimaib kumbed karub yenambed yi kebeni ye dowad yewed konde yenbandiwen kuu Godbed amun kerundoon,

amborom kuu Godbed yi yaa korok kere oonimaan kowe.

¹¹“Yiib kuu ne deme nimakarub kowe, ne dowad karub yenambed yiib yaa amkidbandenib yewed konde yenbandenib kwane dudi weng wiribenib kamaniib kuu Godbed amun kerundaneen. ¹²Meenmembaraib, kubime, amborom kuu Godbed yiib yaa kakman darewoob Ewen arimbed nongkobaneen kowe. Meenmembaraib, kubime, amborom kuu anuk kurin kwangkong profesidan kuu kwamune yewed konde yenbandiwen kowe.” andoon.

Karamiib Nambiriyiib Yi Kuruweng

¹³“Yiib kuu karam areb, okad karub korem yaa God ye weng amun ambod yeman. Kumban kwane karam ambod dowan keraneen kuu ikakman karam ambodiib kerok ande ongmaneen kuu yiminban. Kuu kore amunban kowe, bunangka kankorarunde nimakarub kwari dore bungki yeman keraniib.

¹⁴“Yiib kuu nambiri areb, okaddan korem yaa ye nambiri kui. Kuu kwamune, siti aangko arimbed kuu biknindeban. ¹⁵Kwane angkon nambiri nare kandune katedbed nande ari dabunaanban. Dowan. Nambiri nare kandune wedangkambed nowaneenkob nimakarub korem ambiwom doriib yaa nambaraneen. ¹⁶Ibonmo kwamunene yiib amun kami kuu nambiri areb, kwangkong namborok nimakarub yaa. Yiib kwananiib kuu yi wedme yiib Ambe Ewen ari doreen yaa kubeniib yaningko kankoonaniib.” andoon.

Amob Yaa Kedmengkandoon

¹⁷Kwane, Yesu kadaareb yaa ika yedme daandoon, “Yiib ambarakme inamen arewa meenmaib. Ne kuu mene Mosesbed God ye amob wengambere wongkooniwa profesidan yi wengiiwa bongme benkirarundande minindo. Ne kuu amowiib wengiib dakme wongke kamiwen kuu kan anam id kerid dowad manaan. ¹⁸Yiib yaa ke anam yedmendaan kei. Weng embeng mana o weng wongki kuruwak mana kuu amob yaambad ma biknaanban, kwane danganeenkob wene kuye weng kundukiib profesi wengiib korem kuu anam id keraneen.

¹⁹“Kane kanembed amob kembed embeng mimo korondoon kumbed yenamo kedmengkandaneen kuu, Godbed korok kere oonimbon kuyaombed kuu yi aningko kuu kan yiri nongkobaneen. Kumban, kane kanembed God ye amob korem kuu anam ande nimakarub yena yaa anam kedmengkandaniib kuu, Godbed korok kere oonimbon kuyaombed kuu yi aningko kuu kan ari nongkobaneen. ²⁰Kwane, yiib yaa ke yedmendaan kei, yiibka yiib yorokmo dobiri kuu yiibbed Farisidan yoom Yuudan yi amob kedmengkandidan yoom yi inamen burudande darewoob keraniib kumbedmo Godbed korok kere oonimbon aom awunaniib.” andoon.

Norin Wandu
(Lk 12:58-59)

²¹“Yiib wengambiriwen kuu unyeman anuk yaambed dakmoon kuu ‘Yiib kumkayib o kumaniib yenbandaib. Kanembed kumkayib o kumaniib yenbandaneen kuu wengyunde dabab darewoob konaneen.’ ande wongkoon.

²²“Kumban nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, kanembed maa yaa norin wandaneen kuu, ye nenwananeene wengyundi ye korokbed dabab darewoob konaneen kuu yimin. Angkon kwane kanembed noriniib maa yaa eb kuu awon korok anamaa andaneen kuu, Suprim Kot yaa nenwananeene keye wengyundi ye korokbed dabab darewoob konaneen kuu yimin. Angkon kwane kanembed noriniib maa yaa eb kuu inameniibban anamaa andaneen kuu, kan kumbaanban yamotbon yiri koraraneen angkon yimin.

²³“Kwane kowe, kanembed dingkan kanmenene aye nengkane agedmo kere baeb God yaa konande meneen kuyaambed meenoko maa yaambed eb dore ye dore dabawiiib keroka, ²⁴dingkan kuu kurikuri keru yeman bot wuubiwen dia yaa kiribende wene dabokne weng mimo ongme kored menene kurikuri boyambib darewoob yaa dingkan aye bot ari kowe nengkane agedmo kere baeb God yaa koni. Kwaneeb kumbed yimin.

²⁵“Kanembed eb nenwene kangdod weng dakmandameen kuu kudin kiromdmo weng ongme korewed, weng kuu kiwaan yaa ye yoom weniib yaa kumbed ongmenmo wene. Ma kwanaabban kuu eb kandune wengyundi ye karub konaneena kumbed kandune wii ye korok konaneena, yembed kandune eb kuu wii aom kaaneen. ²⁶Nembed eb yaa ke anam yedmebdaan kei, eb kirom yedaraabban, kwane dobereneb od murubkob yeenbon kuu kowewed yimin.

Nenem Ye Inamen

²⁷“Yiib wengambiriwen kuu ‘Nenem kamaib.’ ande wongkoon, God Ye Weng aombed.

²⁸“Kumban nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, karub kanembed wonong wedmende ye dowaken amarakma ande meenaneen kuu down kii, ye inamen aombed wonong kuu nenem kamon kii.

²⁹“Kwane kowe, eb wiwi yaa ye indobbed nemengkabdoko amarakmebka, awine biangkan korare. Kwane, eb id dungkunmo kankoraneeb kuu arewa kumban, eb id kumundin kande kumbaanban yamotbon yiri koraraneen kuu miin arewa anam. ³⁰Kwane, eb dingki wiwi yaambed nemengkabdoko amarakmebka, nare kankorare. Kwane, eb id dungkunmo kankoraneeb kuu arewa kumban, eb id kumundin kande kumbaanban yamotbon yiri koraraneen kuu miin arewa anam.

Wonong Dankorari

³¹“Kekamune God Ye Weng aombed yedmoon kuu, ‘Karub kanembed kwamune ye wonong dankoraroka ye kuu yu yaa dankorari ye kerekiib wane kankondaneen kumbed yimin.’ ande wongkoon.

³²“Kumban nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, karub kanembed ye wonong ogood dankoraneen kuu yiminban. Ma, yumbed nenem kameen kumbedmo dankorari kuu yimin, ogood dankorari kuu ye ambarakmi, yu kuu nenem wonong keranuun kowe. Kwamune angkon wonong kee karub maambed awananeen kuu ye nenem kami ye karub keraneen.

Wiim Aangke Amob Ongmi

³³“Yiib wengambiriwen kuu nimakarub unyeman anuk yirimbed dohiriwen yaa God Ye Weng aombed dakmoon kuu, ‘Yiibbed wiim aangke amob ongmiwen kuu ika yiibkareb domokbaib’, kumban ‘Yariman ye dowad ongmiwen kuu kwamune oone awinime.’ ande wongkoon.

³⁴“Kumban nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, wiim aangke amob ongmaib, no weng kunduk dakmime. Kowe kwamune Ewen yaningko kowe amob ongmaib, kukuu God ye oonimbon kowe. ³⁵Kwane, kan okad yiri yaningko yaambad amob ongmaib. Okad yiri kwangkong God yeman kowe. Angkon Yerusalem yaningko kowe amob ongmaib, kukuu King Darewoob Arimbed ye siti kowe. ³⁶Kwamune kande eb korok yaambad kowene amob ongmaib, amborom kuu ebkareb ma eb awung kuu ongmaawa kuukmo kere binmo kere kamindeban kowe.

³⁷“Kwana kowe, dowakeniib kuu no ee ande, o dowakeniibban kuu no yii ande kamime. Maa kee burudande dakmaneen kuu anam awad arewa yi korok yaambad inamen kande dakmaneen kii.

Neman Kakman Inandi

³⁸“Yiib wengambiriwen kuu, ‘Karub kanembed karub maa ye indob biangkandoka neman ye indob kwangkong biangkandi yeman, ma ningkambo domokboka neman kwangkong ye ningkambo domokbi yeman.’ andimaib.

³⁹“Kumban nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, kanembed yiib yaa ambarakmoon kuu neman kakman inandaib. Kwane, kanembed eb angkatom yaa yakdaroka, angkarayiib kwane konebko wowok. ⁴⁰Kwane, kanembed eb awine kanwene kangdod kerubdene ebkad korok ari kuu nan kandandamoka, eb yuruk ebkad kuyiib konebko kwamune nandok. ⁴¹Kwane, kanembed eb yaa dabawiiib ye barang kee kanwene bid mimo domokbe angkarambed kowe ne yoom wenem andoka, kwane kanwene ye yoom yare bid ayoob domangke angkarambed kowe.

⁴²“Kanembed yiribman maawe ande kaamonoka, kone. Kwane, kanembed eb yaa yiribman maa dungkum kerandamaan kii andoka, koronde angkurom korokbenaab.

Bondan Yaa Mimyob Keendi

(Lk 6:27-36)

⁴³“Yiib wengambiriwen kuu, ‘Yiib dia doriibdan yaa mimyob keendime’, ma ‘Yiib bondan yaa kuu arud wandime.’ andimaib.

⁴⁴“Kumban nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, yiib bondan yaa mimyob dowaken keendenib yiib yaa yewed konde yenbandiibdan yaa kwangkong kurikuriyiib kamime. ⁴⁵Yiib kwananiib kumbed yiib Ambe Ewen ari doreen ye dana meed keraniib. Yembed aron yedmoona yurenu amundaniib arewadaniib korem yaa yure kowimaun, am kwangkong kwane yedmaana yorokmodaniib arewadaniib yaa minimaun.

⁴⁶“Kwane, yiib yaa mimyob dowaken kerundiibdan yaamo mimyob dowaken kerundimaib kuu God ye kakmaniiwo? Dowan! Arewadaniwa tak od bimaibdaniwa kwangkong kwamimaib kii! ⁴⁷Yiib kuu kwamune yiib angkodmia yaamo kubendi weng kamiib kuu arewadan yi inamen burudandiweno? Dowan! Kwane, God yaa anam andindodan kwangkong kwamimaib kii!

⁴⁸“Kwani kowe, yiib Ambe Ewen ari doreen ye God kuu demkoronmo, kwamune areb kuu yiib kuu demkoronmo dobirime.” andoon.

Maa Yaa Koni

6 ¹Kwane, Yesumbed nimakarub yemoon nedbiwendan yaa ika daandoon, “Yiibkaadkerime. Yiibbed kurikuriyiib amun kamiyiib kamboknondan yaa bangkandiyiib kamaniib kuu yimin, kumban nimakarub yi kiringkono arimbed yiibbed kwananiib yi wedmi ye dowad kamaib. Yiib kwamaniib kuu yiib Ambe Ewen ari doreen yaambad kuu ye kakman kandaibban. ²Aadidmidan yenambad kurikuri ambiwoomiib kambong wedyayiib kuyaa wene nub aningko darewoob kerandiwed kuu kamboknondan yaa bangkandimaib, kibi kan komkanmo yarebe dakmenmo dewenebemoon areb. Yiib kuu kwamune kamaib. Kowe, nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yi kwamiib ye kakman kuu okad kirimbed korem kuu kandiwen kii, down.

³“Kumban kamboknon karub yaa konande kameeb yaron kuu ebbad maa yaa kuye dowad dakmaab. ⁴Kowe, eb kuu yeka yemyebbed bangkane. Kwane, eb Ambe Godbed komo yemyeb kamewen kuu wedmoon kowe, deme yemyeb awinewen kuye kakman kumbed kabdaneen.” andoon.

Kurikuri Kami

(Lk 11:1-4)

⁵Kwane, Yesumbed ika dakmoon, “Aadidmidan yenambad yi dowaken darewoob kuu kurikuri ambiwoomiib kambong wedyayiib kuyaa

wene dembe nub yaa wedmime andiwed kurikuri kamimaib. Yiiib kuu kwamune kamaib. Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, yi kwamiib ye kakman kuu okad kirimbed korem kuu kandiwen kii, dowan.

⁶“Kumban eb kurikuri kerebka, eb ambib wadnarimbon aom awune ambongko kebenekore, eb Ambe, wedmimokban ye God kui, ye yaamo kurikuri kere. Kwane, eb Ambe Godbed komo yemyeb kamewen kuu wedmoon kowe, komo deme yemyeb awinewen kuu ye kakman kumbed kabdaneen.

⁷“God yaa anam andindodan yi kurikuri dakmimaib kuu ogood weng yemoon idiibban kwamune ika ika dakmimaib. Yimbed meeni kuu weng yemoon God yaa daanuub kowe, anam amun wengaan andimaib. Kumban yiiib kurikuri kuu kwamune kamaib. ⁸Yiiib kuu yi areb keraib, amborom kuu yiiib Ambe God kuu yiiib yaa komo dowan keroon kuu yedin ye wedme yekaadkeroon, komo weng ye yaa kaamonandameeb kuu. ⁹Kowe, kekamuni ye kurikuri wengbed dakmime,

‘Nub Ambe Ewen ari dibeeb,
ewaningko kuu karadmo ande kankoonuub.

¹⁰ Ebbed korok kere ooni yeman kuu munuk,
eb dowakenmo yaambed korem kwanok,

Ewen ari kwanimaib areb okad kiri kwamune kamimamok.

¹¹ Kibikee nub dobiri ye animan kuu bangkandembere.

¹² Kaneyambed nub yaa ambarakmiwen kuu are nonondanduwen areb kuu,

kwamune ebbed nub ambarakmi yaa kuu are nonondandunde.

¹³ Kwane, ambarakmaniib dee andi ye kiwaan ari nub ben nongkobaab.

No kwane awad arewambed nub yaa manaan ye dowad kuu nub benkoobe.’

kwane andime. ¹⁴Kwane, yenambed eb yaa ambarakmiwen kuu are nonondandaneeb kuu eb Ambe God Ewen ari dibeen kwangkon eb ambarakmi kuu are nonondandaneen. ¹⁵Ma, kwamune yenambed eb yaa ambarakmiwen kuu are nonondandokban keraneeb kuu, eb Ambe God kwangkon eb ambarakmi yaa kuu are nonondandaanban.

Animan Koronde God Yaa Meenimo Kami

¹⁶“Aadidmidan yenambed animan koronde God yaa meenimo kamimaib yaron kuu yi kara karub yenambed wedmendi ye dowad kuu okambimokban angkon murubia kubiyiibban kamimaib kui. Yiiib kuu kwamune kamaib. Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, yi kwamiib ye kakman kuu okad yirimbed korem kuu kandiwen kii, dowan.

¹⁷“Kumban yiiibbed animan koronde God yaa meenimo kami yaron kuu yiiib murubia ari okambene yiiib awung debime. ¹⁸Kwaniwed

karub yena kuu yiiibed animan koronde God yaa meenimo kamiib kuu kaadkerimban, kumban yiiib Ambe, wedmindeban ye God kui, yembedmo yemyeb kami kuu wedmimaan. Kwamuniwed yiiib Ambe Godbed yemyeb ye yaamo kwaniwen ye kakman kuu kondaneen.

Ewen Ari Odamod Nongkobime

¹⁹“Kwamunenib yiiibkarebmo okad kiri keembed odamod benib amukmo amukmo kambaraib, amborom kuu bebeda kimkima kemengkoda dore wene anene monmaraniiwa yid bidanbed aande monmare dawuro baniuwa kamaniib kii.

²⁰“Kwane, Ewen arimbed yiiib odamod kuu nongkobime, bebeda kemengkoda doraane monmarene yid bidanbed yid baibban. ²¹ Eb odamoda yiribmana kunaya dibaraneen kuu ewiib kumoom kowaneen.

²²“Indob kuu eb id kumundin ye nambiri kii. Ma, eb indob amunmo keraneen kuu eb id kumundin aom nambirimo keraneen. ²³ Ma, kwamune eb indob arewa keraneen kuu eb id kumundin kumunmo keraneen. Kowe eb niindem aom angkeen kuu korem kumunmo keraneen kuu korem miin kumun darewoob kere wedmindeban keraneen kii.

²⁴“Karub mimo kumbed yariman maa ye deme kumundin awine yariman maa ye deme kumundin awine kamindeban. No ma koronde kongenekore, korondene maamo kube kone amun amunmo kamaneen. Yiiib kuu God kuu yiiib yariman kerene angkon od kuu yiiib yariman kerene kamindeban.

Dabawiiib Meenmaib

(Lk 12:22-31)

²⁵“Kuu kwamune kowe, yiiib yaa ke yedmendaan kei, yiiib wadkeri ye dowad komo oka animankambed ananiin kee ande meenmembaraib, nub id yaa kuu komombed derene borone kamanuub kee ande meenmembaraib. Wadkeri yaa ambangki ye deme kuu yemoon, animanmomban. Angkon id yaa ooni ye deme kuu ebkadmomban.

²⁶“Ayari on yaa meenime. Yi kuu yikareb animan kab arume wande ambiwoom amaan yeman amukmo nongkobe kamimokban, kumban yiiib Ambe Ewen ari doreen kumbed bangkandembirimaan. Godbed meenimaan kuu yi kuu barang embeng, yiiib kuu barang darewoob. ²⁷ Karub kanembed kwamune meenmembaraneen kumbed kwane aron awa mimo kande ye wadkeri yaa daboknaneenoo? Dowan!

²⁸“Ma, komande yiiib ebkad ye dowad meenmembirimaib? Kekamune nong wuung amuniib are weneen kuu meenime. Yi kuu yikareb ma deme awinimokban kerene yi ebkad ma ongimimokban. ²⁹ Kumban nembed yiiib yaa ke yedmendaan kei, King Solomon odamodiib yiribman yewud ye karub kuu nong wuung ye manimanandeb areb inwarindo. ³⁰ Kereka nong

wuunga kuu barang embengmo God yaa kowe, yi kuu kibikmo yeedere awari dene dowan kerimaan, kuned Godbed ongmaankob wuung kuu manimanandewiib kerimaan. Kumban yiib kuu barang korem miin amun yeman God yaa kowe, komandiwed yiib kuu ebkad yaa meenmimaib? Godbed yiib yaa bangkandimaan ee! Yiib anam andi kuu embengmo kii!

³¹“Kowe, meenmembaraib. Kwamune komo animanbed ananuub o komo okbed ananuub o ebkad kunambed be inwaranuub ande kamaib. ³²Kwane, Godiibbandan kuu yiribman kee kwane nindorokiibbed kerekanmo yarembirimaib, kumban yiib meeni yiribman keyaa kuu yiib Ambe God yedin yekaadkeroon ³³kowe, ibduruk kuu Godbed yiib korok kere ooni ye inameniib ye yorokmo dobiri ye inameniib onme kamiwed. Kwamaniib kuu yiribman kee kuu kwamune Godbed yiib yaa bangkandaneen. ³⁴Kwane kowe, kibikbed awari komo keraneen ye dowad kuu meenmaib. Awari komo keraneen ye meenmi kuu yeka awari yeman. Awari ye dabawiib kibik ye dabawiib daboknaib. Yeka yeka kerok.

Karub Yena Yaa Wengyundi

(Lk 6:37-42)

7 ¹“Yena yaa wengyundaab, wengyundaneeb kuu eb kwangkong Godbed nen wengyundaneen, ²amborom kuu yena yaa eb wengyundi areb kuu eb kwangkong Godbed nen wengyundaneen. Kwane, ebbed yena yaa kumunkingkimaab ye at kumbed kandene eb yaa kumunkinaneen.

³“Komandewed angkodmi ye indob aom at mon embeng kuu wedme meene doreeb, kumban eb indob aom at kuruk darewoob kuu ebbed meenimokban? ⁴Kedi, eb indob aom kuu at kuruk darewoob kwane angkeen kowe, komandewed eb angkodmi yaa yedmenaneeb, ‘Korondeewo nembed at mon eb indob aom kuu kankorara.’ andaneeb? ⁵Eb kuu aadidmi ye karub kii! Ibduruk kuu at kuruk eb indob aom kudin kankorarekoreb, wedmi yimin keraneen kumbed korobe wedmenewed eb angkodmi ye indob aom at mon kuu kankoraneeb.

⁶“Kwane, komo kuu God ye karadmo yeman kuu kande wabkaddan yaa kondaab, kwananeeb kuu yi kuu wabkad anon areb kowe yimbed amonombesare ewiib kankowe ene bunganiib. Kwane, God ye odamad awinewen kuu kande wabkaddan yaa koraraab, kwamunaneeb kuu yi kuu wabkad awon areb kowe animari dore bunganiiwe kan yon dowood yeman keraneen.

Kurikuri Ye Inamen

(Lk 11:9-13)

⁷“Kawe ande kaamone. Kaamonaneeb kuu Godbed kankabdaneen. Onme. Onmaneeb kuu Godbed korokbebdaneene wedmaneeb. Ambongko

yaa wangke. Wangkaneeb kuu Godbed eb yaa nandaneen. ⁸Kedi, kanembed God yaa kawe ande kaamobaneen kuu ye yaa kondaneen. Kanembed onmaneen kuu Godbed korokbenaneene wedmaneen. Kanembed ambongko yaa wangkaneen kuu Godbed ye yaa nandaneen.

⁹“Yiib aom kumbed kane ye danambed om ande kaamonaneen kuu koronde botbed kankonaneenoo? ¹⁰Kane ye danambed okyiri oon ande kaamonaneen kuu koronde niindokbed kankonaneenoo? ¹¹Kwane, yiib kuu arewadan kumban, kwamune yiib dana yaa munob bangkandi amun benbangkandi kuu yiibkaad kowe, yiib Ambe Ewen ari doreen kuu yiib inamen burudandene, kane kanembed ye yaa kaamonaniib kuu munob bangkandi amun amun yeman bangkandaneen.

¹²“Eb dowaken karub maambed eb yaa komo kami areb kuu ebbed ye yaa kwangkon kwane kame. Weng kee God ye amowiib profesidan yi wengyiib korem yi inamen kui.

Ambongko Embengiib Darewoowiib

¹³“Ambongko embeng kumbed dawuro wene, amborom kuu kumbaanban yamotbon ye kiwaan kuu ambongko darewoowiib kowe. Kiwaan yirimbonmo kee nimakarub yemoon kuu wenebiib. ¹⁴Kumban wadkeri ye kiwaan kuu ambongko embengiib. Kiwaan yobdood kee nimakarub yemoonbanmo wedmo wenebiib.

Ayiib Ye Yowiib

(Lk 6:43-45)

¹⁵“Kaadkerime. Kwamunene dudi god yi profesidan yaro menebaniib kii. Yi kuu sibi yi akmi areb kuu inamen amuniib areb yiib yaa mananiib kii. Kumban anam kuu, yi niindem aom kuu arud dura anon areb kii.

¹⁶“Kumban, yi kami kuu at yob komarewa iraneen areb kumbed wedmende yiibkaadkeraniib. Ma, karub kuu nongyikdem aom kumbed ayob amun ani yeman bimaib dee, yedob kuu yiriwad arimbed bimaib dee? ¹⁷Kekamune at amun korem kuu at yob amunmo iraneen, kumban at arewa kuu yob kwangkon arewamo iraneen. ¹⁸At amun kuu yob arewa dibaraanban, at arewa kuu yob amun dibaraanban kii. ¹⁹At korem kunambed yob amun diborokban kuu nanmaneena kuburaneena be amot yiri nengkaneen. ²⁰Kowe, at yob yaambd at amun dee arewa dee wedmendaneeb areb, kwangkon nimakarub yi kami yaambd inamen amun dee arewa dee wedmaneeb.

²¹“Nimakarub korem ne yaa ‘Yariman Yariman’ ande kamiib kuu Godbed oonimbon aom awunaibban, kwamune yeka Nambe Ewen ari doreen kuye dowaken deme anammo awinoonman kumbed kuyaom awunaneen. ²²Wengyundi yaron arimbed, nimakarub yemoon daawaniib, ‘Ne Yariman ee! Eb aromkono yaambd eb weng amun ben

dakmenub awad arewa yedme yenburenub God yaromkono wedmi yeman yemoon kamuwen kii.’ andaniib, ²³kumban ne weng dianmoyiib yedmendaniin, ‘Yiib kuu ne nimakarubban, ne yaa koronde winime, yiib kuu ne amob domabangke ambarakmembirimaib kowe.’ andaniin.

Inamen Amuniib Inamen Arewayiib

(Lk 6:46-49)

²⁴“Kwane kowe, kane kanembed ne weng kee wengamberekore kankowe awinaniib kuu, yi korem kuu inamen kangdom meenimaan ye karub yambib kuu okad kamkonombon bot areb arimbed yenboon areb. ²⁵Kwane, am darewoob meneboona ok derebuuna nuub kenambun mene ambib nan yoboan kumban, ambib kuu okad kamkono arimbed arumoon kowe, nan monmarindo dobureen.

²⁶“Kumban, kane kanembed ne weng kekee wengamberekoriwa kwamune kankowe awinokban keraniib kuu, yi korem kuu inameniibban karub yambib kubuk arimbed yenboon areb. ²⁷Kwane, am darewoob meneboona ok derebuuna nuub kenambun mene ambib nan yobene nan monmaroona kankawene kuweng darewoowiib korem monmareen.” andoon.

Yesu Ye Kedmengkandi

²⁸Yesu weng kee dakme dowan keroona, nimakarub korem kuu ye kedmengkandi yaa binangiwen, ²⁹amborom kuu ye kedmengkandi kuu arimbed God yaromkonoyiibbed kedmengkandemoon areb, Yuudan yi amob oone kedmengkandidan arebban.

Kaningki Bowiib Ye Karub

(Mk 1:40-45, Lk 5:12-14)

8 ¹Kwane, Yesu kuu aangko kaad angkambed kuburoona kadaareb yemoon ye yoman kerenenmo winiwen. ²Kaningki bowiib ye karub kwangkong menene Yesu ye murubia ari dangbodin bumangke yedmoon, “Yariman, eb dowakeniib keroka ebbed ongmewebko amun kere ne karub yaa ika dabokna.” andoon.

³Kwane, Yesumbed ye dingki yirene karub yaa angkoronene yedmoon, “Ee, ne dowaken keraan ee. Kwane amun kerok.” andoone kirodmo ye kaningki bob kuu amun keroon. ⁴Kwane, Yesumbed karub yaa yedmenoon, “Wengaawoo? Eb wenenduneb karub yena yaa dakmenmo yaraab. Kumban ebka wene eb id kuu God dore Yuudan dore wedyiri ye karub yaamo wene korokbene. Kwane, kaningki bob aroon ye amob Mosesbed yedme kowoon kuu kwane dingkan nengkebko agedmo keroko God yaa baeb kone. Kwananeeb kuu eb yaa komarewa keroon kuu yi yaa anam kwanoon ye dowad kowe, kwane.” andoon.

Romdan Yi Ana Nangmi Korok Ye Anam Andi

(Lk 7:1-10)

⁵Kwane, Yesu kuu taun Kapeenaum aom aomnoona, Romdan yi ana nangmi korok maa menene Yesu yaa yedmako awawok anded ⁶kwane yedmoon, “Yariman, ne deme karub kuu yona dingkia ida yidne wonoona durud yewed miin arewayiib ambiwoom angkeen kii.” andoon.

⁷Andoone, Yesumbed ye yaa yedmoon, “Ee, nembed wene ongmaniin.” andoon.

⁸Rommanbed inande yedmoon, “Yariman, ewaningko kuu ari, ne kuu yirimo kowe, ne kuu yiminban, eb nende nambiwoom wini kuu. Kowe kwamune no wengmo yedmebko ne deme karub kuu amun kerok. ⁹Ne kangkon ne korokbed deme kawiwon ye dabderem aombed doriin, kwane angkon ana nangmi karub yena kuu ne dabderem aom doriib. Nembed yedmeni kuu wene andaina kuu wene, kee mene andaina kee mene. Ne dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye karub yaa kee awine andaina kuu awinimaan kamimaib.” andoon.

¹⁰Kwane, Yesumbed kuye weng kuu wengamberekore binangke ye yoman meniibdan yaa yedmendoon, “Nembed yiyib yaa ke anam yedmendaan kei, karub kee areb Israel aom karub mamaa God yaa anam andi darewoob kwamune meeni karub ma wedmindo. ¹¹Kwane, yiyib yaa ke yedmendaan kei, yemoon kuu okad yimin yimin yaambad menebaniib kii. Yi mene Abraham Aisek Yekob awene ibonmo korem Ewen aom orokbon ari dibaraniib, ¹²kumban Yuudanbed nub kuu God ye karuwa nimaya andimaib kuned, yi anam andi kuu down kowe yi yemoon kuu Ewen aom awunaibban, be bunangka kiraraneene kumun yiri dobereniib amengiib durud yewed ye ningkambo kabangiib kamaniib.” andoon.

¹³Kowe kwanandekore, Yesumbed ana nangmi korok yaa yedmoon, “Ebbad God yaa anam andewen kumbed kwananeen. Kowe, ika wene.” andoon. Kwamune kuyaambad ye deme karub kuu amun keroon.

Yesumbed Nimakarub Yemoon Ongmenaboon

(Mk 1:29-34, Lk 4:38-41)

¹⁴Kwane, Yesu menene Pita yambiwoom awunene wedmoonka, Pita ye anodkan kuu anikad darewoob kande angkimbon ari angkuun.

¹⁵Kwane, Yesumbed yu dingki yaa angkorondoona anikad yu yaa down keroon. Down keroon, yu yaro diberenu ye animan nekwe mengke bangkaneen.

¹⁶Kwane, miriknoona awadbed ibnendiwendaniib bob anikad maa maadaniib yemoon be menebiuwe, Yesumbed God yaromkono yaambad dakme awad arewa kuu yenburene, bob anikaddan kuu ongmenabene kamoon. ¹⁷Kekee kwamune kamoonkob, profesiman Aisaiya yaambad

God Ye Weng kunduk kuu kwane anam id keroon. Kwane dakme wongkoon kuu,

“Nub durud yewediib nub bob anikadiib kuu yembed mimyob darewoob keende kan karinoon.” ande wongkoon.

Yesu Ye Yoman Wini Kuu Dabawiib
(Lk 9:57-62)

¹⁸Kwane, Yesu kuu nimakarub yewudmo yi angkara kanawanewandiwena, wedmekore ye kedmengkandeendan yaa yedmoon, “Parai motod nekwime. Bowan yara yanem.” andoon. ¹⁹Kwane, Yuudan yi amob kedmengkandi ye karub maaaa menene yedmoon, “Kedmengkandi korok ee, kuna yaa wananeeb kuu ne kuu eb yomanmo yarebaniin.” andoon. ²⁰Kwane, Yesu neman inande yedmoon, “Ba oot kuu yi demiib, ayari on kuu yi amiyiib, kumban Karub Ye Mingki kuu ye yiidkimboniibban.” andoon.

²¹Kwane, ye yoman winimaib ye karub maaaa menene yedmoon, “Yariman, ee andebko ibduruk kuu domoweewo wene nambe mangkekorid, eb yoman mana.” andoon. ²²Kumban Yesumbed yedmenoon, “Ne yoman mene. Korondebko dukniwendan kuu yikareb yi bob kuu yika mangkanabime.” andoon.

Yesumbed Nuuwa Oknondoka Kebenoon
(Mk 4:35-41, Lk 8:22-25)

²³Kwane, Yesumbed parai motod aom awunoona ye kedmengkandeendan kuu yiyiib awune winiwen. ²⁴Wene wedya kuu kudmeniibban kumbed, nuub darewoob kanmonoona bowan ari oknondok darewoob kanyere motod kanyobe ok ambungkeen. Kumban Yesu kuu unuk angkoon.

²⁵Kwane, kedmengkandeendan wene angkoon yiri kaakmene dakmiwen, “Yariman ee! Eb deere nub awande, nub kuu ok kubunandamuub kii!” andiwen. ²⁶Ye deere yaro yedmendoon, “Yiib anam andi kuu embengmo kii, komande yiib kuu uni darewoob keriwen?” andekore, yaro dore nuuwiib oknondokiib kuu weng kone nandoon. Kwanandoona, kirodmo nuuwiib oknondokiib kuu dowan kereen.

²⁷Kwane, yi kuu binangkenib yikareb kaamobiwen, “Karub keyaamo komarewa kii! Nuuwa oknondoka kuu miin ye weng kuu wengambaraniibmo kowe yii!” ande kamiwen.

Karub Ayoob Awad Arewayiib Ibnendiwen Kuu Ongmenaboon
(Mk 5:1-20, Lk 8:26-39)

²⁸Kwane, ye kuu ok yara yaro wirinoon, Gadaren ambibkin yaa. Karub ayoob awad arewambed ibnendiwendan kuu arud darewoob wande

yeremborom keriwen kowe, karub maa dangkoro yimbed doriib kuye okad kuyaa dore dewinindeban. Yi kuu botdem bobkonobon aom doriib kumbed, mene Yesu durune nandiwed. ²⁹Mene komkiwen, “God ye Mingki kii! Nub yaa komo kamendandewed? Eb kuu meneeb kuu nub yaa durud yewed bangkandandewedoo? Yewed kondi yaron Godbed kwoon kuu dia kerindo kii!” andiwen.

³⁰Bid angkara yimbed doriib dia kuu awon karakiib doru anengkanan yariib kowe, ³¹awad arewambed Yesu yaa eekmiwen, “Kwane, nub kuu yenbure be angka kirarebka, yedmeewo wene awon yi niindem aom awunem.” andiwen. ³²Kwanandiwe, Yesumbed yedmendoon, “Winime!” andoone yi deere yaro dore wene awon niindem aom awuniwa, awon korem aangko kaat angkambed kibiradare wene ok bowan yiri kubune ok konok anenande wenenib yoworiwen.

³³Kwane, karub doru awon ooniwendan kuu wedmekoriwa, yi kibiradare wene komo keroon ye weng kuu taun aom dakmiwen, karub ayoob awad arewa ibnendiwendan kwangkong yi yaa komo kerooniib korem. ³⁴Kwaniwe, taundan korem wene Yesu wedmenande winiwen. Wene wedmenekoriwa, eekme daaniwen, “Eb kuu nub okad keyaom koronde ika wene.” andiwen.

Id Yidnoon Ye Karub Ongmoon

(Mk 2:1-12, Lk 5:17-26)

9 ¹Kwane, Yesu kuu parai motod aom awunoona, ok bowan yara ika yanenib, ye taun dobirimaan aom miniwen. ²Karub yenambed karub id yidnoona keta ari angkeen kuu Yesu yaa kanminiwen. Kwane, Yesu kuu yi anam andi wedmendekore, id yidnoon karub yaa yedmoon, “Ne dana, eb niindem aom aromne. Eb ambarakmi kuu are nonondandoon.” andoon. ³Andoone, Yuudan yi amob kedmengkandidan yena kuu wengambiribka, yikamo dakmiwen, “Karub kee God ye yumbon kandandamoon kowe, God yaningko monmaroon kii!” ande kamiwen.

⁴Kumban Yesu kuu yi inamen yekaadkeroon kowe yedmoon, “Komandiwed yuib kuu kwamune arewa ye inamen yuib niindem aom meenimaib? ⁵Komarewa kere yedmaniin kumbed yobdoodban keraneen, eb ambarakmi kuu are nonondandaan andi dee, no yedmeni yaro dore wene andi dee? ⁶Kumban ne dowaken yuib kaadkerime andid, ne kuu Karub Ye Mingki okad yiri kuu aromkono Godbed kawoonkob, nembed nimakarub yi ambarakmi yaa are nonondandi kuu yimin kuu kei.” andekore, id yidnoon karub yaa yedmoon, “Eb yaro dore, eb keta kande ambiwoom wene.” andoona, ⁷karub kuu kwane yaro dore ambiwoom wonoon. ⁸Kwaniwa, nimakarub korem wedmekoriwa, unimbed God yaningko kankooniwen, amborom kuu Godbed yaromkono darewoob kee karub keyaa konoon kowe.

Yesumbed Matyu Yaa Baandoon

(Mk 2:13-17, Lk 5:27-32)

⁹Kwane, Yesu kuyaambed yaro dore wenene wedmoona, karub yaningko Matyu kuu tak od bi ye ambib mana aom dibeen. Kwane, Yesumbed yedmenoon, “Ne yoman mene.” andoone, Matyu yaro dore Yesu ye yoman wonoon.

¹⁰Kwane, Yesu kuu Matyu yambiwoom awune dibere animan aneena, karub yemoon tak od bidaniib Yuudan yikanmo yi amowamob awinindodaniib menenib animan aniib ye yoom ye kedmengkandeendan yoom ibmo. ¹¹Kwane, Farisidan kuu wedmendekoriwa, ye kedmengkandeendan yaa kaamondiwen, “Komande yiib kedmengkandi korok kuu tak od bidan^f yoom ambarakmidan yena yoom animan ibmo aniib?” andiwen.

¹²Yesu kuu yi weng wengamberendekore yedmoon, “Kukuu kwamune, dokta kuu amunmo doriibdan yi dowadban, bob anikaddan yi dowad. ¹³Kumban wenebenib God Ye Weng ye id komarewa dakmeen kuu meenime. Godbed yedmoon, ‘Ne dowaken kuu mimyob kowi awine, aye ningke agedmo kere konimban.’ andoon. Ne kuu kwamune mene yorokmodan amonombime andi dowad minindo, ambarakmidan yaa amonombime andi dowad manaan.” andoon.

Animan Koronde God Yaa Meenimo Kami

(Mk 2:18-22, Lk 5:33-39)

¹⁴Kwane, Yoon ye kedmengkandeendanbed mene Yesu yaa kaamoniwen, “Komarewakob, nuwiib Farisidaniib kuu animan koronde God yaa meenimo kamimaub, kumban ma eb kedmengkandeendan kuu kwanimokban?” andiwen.

¹⁵Kwane, Yesumbed neman inandoon, “Wonong awanandameen ye karub yangkodmia ye yoom doriib kuu yuudi ameng kamimaiwoo? Dowan! Kumban aron mananuuna wonong awanandameen ye karub kuu nendaneenkob, yi domondaneen kumbed yi kuu animan koronde God yaa meenimo kamaniib.

¹⁶“Kuruweng kei. Karub maa kuu ebkad barad yeweb kuu kandune ebkad kurin biringkoon ye dem yaa kowe kaaroon karen, ogoone ebkad barad nedbeene ebkad kurin kumbed dem darewoowiib arewa keroon karen. Kwani kowe, korem kwamimokban. ¹⁷Ma, karub maa wain ok yeweb kandune wain ok yowo ba kadbed kurin ongmiwen aom bunoon karen, wain ok kabayingke kad biringke wain ok kuu onduknoone wain ok yowo korem arewa keroon karen. Kwani kowe, kwamimokban.

^f 9:11 Tak od bidan kembed tak od bi ye amob burudande od yena ari bimaib.

Yi wain ok yeweb kuu wain ok yeman ba kadbed yeweb ongniwen aombed bune nowaniibkob kwane okiib ok yemaniib kuu amunmo dangembaraneen.” andoon.

Yesumbed Yemoon Ongmenaboon

(Mk 5:21-43, Lk 8:40-56)

¹⁸Yesu kuu kwane daandena, Yuudan yi korok maa mene Yesu ye murubia arimbed dangbodin bumangkene yedmoon, “Ne mungkan kibirebmo bobneen. Kumban, no meneneb eb dingkimbed angkorondebko ika wadkeruk andid.” andoon. ¹⁹Kwanandoone, Yesu yaro dore Yuudan yi korok yoom winiwa, ye kedmengkandeendan kwangkong yiyiib dabokne winiwen.

²⁰Kuye niindem aombed wonong maa andemwuroon kuu weeb benme benmeyiiib kereen kuu ye yoman yaro menenu Yesu yebkad dungkun yaa angkoroneneen, ²¹amborom kuu yukareb yedmeen, “Yebkad yaa angkoronaniin kumbed wadkeraniin.” andeen. ²²Kwanuune, Yesu amonombene wonong kuu wedmende yedmendoon, “Dana, kub niindem aom aromne dobere. Kub anam andi kumbed ongmebdoona wadkereeb kii!” andoon. Kwanandoon kumbed kirodmo wonong kuu andemwuroon kuu dowan keroona wadkereen.

²³Kwane, Yesu kuu Yuudan yi korok yambiwoom awunene wedmoona, yurin wudmenabidan yuudi ye yook wudmiiwiib nimakarub yemoon kuweng darewoob kamiwen. ²⁴Wedmoonka, yedmoon, “Yiib korem wenebime. Wonong koyu kee bobnindo, no kwane unuk angkeen.” andoon. Kumban yimbed ye yaa ambon kameniwen. ²⁵Kwane yaro nimakarub yedmoona bunangka angkaniwa, Yesu dawuro wenene yu dingki yaambad awine kankoonoone wadkere yeedureen. ²⁶Kuye weng kuu benwenebe darewoob kereen, okad kuu doriib aom korem kuu.

²⁷Kwane, Yesu kuyaambad yaro dore weneena, indob tut karub ayoob ye yoman menenib komkanmo miniwen, “Dewid ye Awo! Nub yaa mimyob keende!” andiwen. ²⁸Yesu kwane ambiwoom awunoona, indob tut karub ayoob ye yaa miniiwe, yembed kaamondo, “Yiib meeniib kuu ne yimin ongmdaniin ande kwane meeniwoo?” andoone, “Yariman, ee!” andiwen. ²⁹Kwane, Yesu kuu yi indob yaa angkorondene yedmoon, “Yiib anam andi kumbed amun kerundok.” andoone ³⁰yi indob amun keroon.

Kwane, Yesumbed ye kaadkerime weng kee kamkonomo daandoon, “Karub yena yaa yiib dakmaiwa kaadkeraib.” andoon. ³¹Kumban yi kuu wenenib, karub korem kuna kuna dakmenmo yariwa kuye ambibkin kumaom korem kaadkeriwen.

³²Yi ayoob kwamune angkane winiwa, karub awad arewayiib ibnenoon korem wengwaab nenminiwen, Yesu yaa. ³³Kwane, Yesumbed

awad arewa kuu anburoona karub wengwaab andowe weng dakmoon. Kadaareb kuu wedmekoriwa, binangke kenangkanib dakmiwen, “Ayii! Kwamune keroon kee ma kwamune Israel ambibkin aom ma kwanoona wedmindoo ii!” ande kamiwen.

³⁴Kumban Farisidanbed yedmiwen, “Kukuu awad arewa yi korok darewoob yaromkono kandekore, awad arewa kuu yenbudmeenkob yaro wenebiib.” ande kamiwen.

Yesu Ye Deme Karub Kuu Yemoonban

³⁵Yesu dewenebene taun yemooniib kambong yemooniib yi kurikuri ambiwoombed God ye weng amun dakmene kedmengkandene bob anikad maa maa ongmenabenmo yareboon. ³⁶Kwane, Yesu kuu nimakarub yemoon menebiibe wedmendekore, mimyob keendoon, amborom kuu aromkonoyiibbaniib dabawiiib doriib, sibi areb yi ooni karuwiibban, down. ³⁷Kwane, Yesu ye kedmengkandeendan yaa daandoon, “Nimakarub kee, mongkobon animan yumune bi yeman karakiib areb, kumban yarebe bidan kuu yemoonban. ³⁸Kwanekob, yiib kuu yongbon benmo yarebi yeman ye Yariman kaamonenibko, yembed ye deme karub yaa yedmaneenkob mongkobon yumunoon angka bok wananiib.” andoon.

Yesu Ye Kedmengkandeendan Wenebiwen (Mk 3:16-19, 6:8-11, Lk 6:14-16, 9:1-5, 10:1-12)

10 ¹Kwane, Yesumbed ye kedmengkandeendan wad ayoowiib yedmoona miniiwa yaromkono bangkandoon, awad arewa yenburi yemaniib, bob anikad ongmenandi yemaniib, kui.

²Asapodan wad ayoowiib yi aningko kuu kei. Saimon yaningko maa Pita yoom, ye daman Endru yoom, Yems Sebedi ye mingki yoom, ye daman Yoon yoom, ³Filip yoom Baatolomyu yoom Tomas yoom, Matyu tak od bi karub yoom, Yems Alfeyus ye mingki yoom, Tedeus yoom, ⁴Saimon nubka oone doberem ande nangboonman yoom, Yudas Iskeriot Yesu yaa ambodangoon ye karub, kui.

⁵Karub wad ayoob kee Yesumbed kwamunime andi ye weng wenebe dakmi dowad yedmoon, “Kwane, Yuudan yi ambibkin bunangka wanaib, Samariadan yi taun aom kwangkong awunaib. ⁶Yuudan yaamo winime. Yi kuu sibi bikderebiwen areb kii. ⁷Yiib winibka weng kuu kekamune kedmengkandime, Godbed yi korok kere oonendaneen yaron dia doreen kii, ande dakmenmo yarebime. ⁸Bob anikadiibdan kuu ongmenandime, bobnaneen kuu yedmibko wadkerok, kaningki bowiibdan kuu ongmiwo amun kerundok, awad arewa ibnendiwendan kuu yenburiwo angkanime. Yiib kuu munobmo kekamune biwen kowe, kwari kwangkong munobmo bangkandime. ⁹Yiib kuu ma od goldiib od silvaayiib od kapayiib be

yarebaib. ¹⁰Kwane angki yeman ye men aweneyiib baib, ebkad maayiib baib, yonkad ayoob ayoob bimbam, yonamad kandimban, amborom kuu kanembed weng amun deme awinoon kuu animan awene ye kakmaniib kowe.

¹¹“Kwane, wene taun o kambong kuna aom dawunibka karub amun kuu kane ande kaamonime. Inandibka karub kuyaa wene kwane yambiwoom kumaombed dobirime. Doberenib kumbed wene wini yaron keraneen. ¹²Ambib kumaom awunibka kumaom doriibdan yaa Godbed amun kerundok andime. ¹³Kwane, yi kuu kubimbed yiib yoom doberenib keroka, yiib amun kerundi angkimborok. Yi kuu kwanaibban keroka, yiib amun kerundi yiibka ika bime. ¹⁴Ma, kanembed kwane yiib yaa kubiyiibban kerene yiib weng wengamborokban keribka, yiibbed no yaro kumaom koronde yi inamen arewa korokbi dowad yonkadmo wangkibko ingkud kuu kuri kuburoko burudande winime. ¹⁵Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, Godbed wengyundaneen yaron ari Sodomdaniib Gomoradaniib yi dabab kuu yirimbed, ma kambong o taundan yiib weng wengamberedandaniib kuu dabab miin darewoob kandaniib.

Yesu Ye Yoman Wini Ye Kiwaan Kuu Yobdood

(Mk 13:9-13, Lk 21:12-19)

¹⁶“Kedi, nembed yiib ben yedmaana weniib, sibi bene kandune dura anoniib aom kiribemoon areb kerundaane weniib, kowe kaadkerime. Arewayiib amuniib ongme andangke amunmo dobirime. Kumban ambarakmiyiibban nangkemmo dobirime. ¹⁷Yiibka kaadkerime, karub yenambed yiib benwene kangdod weng wengyundandaniiwe yi kurikuri ambiwoombed nong dungkun ari yikiib kumbed yenbandaniib. ¹⁸Kwane, yiib kuu ne karub kowe, yiib kuu benmene Yuudaniib Yuudanbaniib korok korokiib kingiib yi murubia arimbed wengyundaniiwe, ne weng yiibbed dakmenabaniib, yi kaadkeri dowad. ¹⁹Kumban yiib kuu kwane awingkane wii aom kaaribka, binangke unaib. Komo weng dakmanuub o komandanuub ande meenaib. Weng korem kuu Godbed yiib yaa weng konde inamen nandaneena dakmaniib. ²⁰Kukuu yiib aromkono yaambad kwane dakmaibban, yiib Ambe God ye Kingkin Karadmombad ibnendene dore yiib yaa daandaneena kwane yedmaniib.

²¹“Ambangambad ningkia ambodanganiwa yeene nongkobaniib, ningkiambad ambanga yaa kangkon. Awodkia kangkon yi dana meed yaa ambodanganiwa yeene nongkobaniib. Kwane, dana meed kuu arian yaa manmo kerekorib, yena yi dingki ari nongkobaniiwe yaniiwe duknaniib. ²²Nimakarub korem kuu yiib yaa arud darewoobmo wandembirimaib, amborom kuu yiib kuu ne karuwa nimaya kowe. Kumban, kanembed ne weng awinenmo dobaraneenkob wene yimin wandaneen kuu, Godbed burudande bindaneen. ²³Kwane, yiib kuu kambong maa aom dobiribko

yenbandibka, kumaom kuu kirodmo koronde wene kambong maa aom winime. Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiiib kuu Israeldan yi kambong korem kuu kwane yarebe daande dowan keraibban ye niindem aombed, Karub Ye Mingki, ne mananiin.

²⁴“Kedmengkandeen ye karub siku aom doreen kuu ye korok bidkone daanaanban. Ma, deme karub mene ye korok burudande kawanaanban. ²⁵Kwane, kedmengkandeen ye karub kuu ye korok areb keraneen kuu yimin. Ma, deme karub kwangkkon ye korok areb keraneen kuu yimin. Yimbed ne yaa eb kuu awad arewa korem yi korok darewoob ande yedmimaib kowe, ne karuwa nimaya yaa weng miin arewa kwangkkon daandaniib kii.

God Yaa Meenimo Dobirime

(Lk 12:1-7,51-53)

²⁶“Kwani kowe, yiiib kuu yi yaa unaib, amborom kuu yimbed komo yemyeb kamiwe wedmindo kerenib komo be bikniwen kuu Godbed dianmo nongkobaneen kowe. ²⁷Kwane kowe, komo kumun aombed dakmaan kuu kande aronkimbon dian angkambed kowe dakmime. Komo koraaweng kerendem angkamo wengambereeb kuu kanmene kambong wedangkambed dakmime.

²⁸“Kanembed yiiib id yenbandaniwe duknaniib kumban yiiib kingkin yenbandindeban kuyaa unaib. Kumban God yaambedmomo anam unime, amborom kuu yembedmo yiiib idiib kingkiniib yeene monmare be kumbaanban yamotbon yiri kirari kuu yimin kowe.

²⁹“Yiibkaadoo? Ayari on berekmdad ayoob kuu ani yeman berengkimaib kuu od murubkob mimombed, od darewoobban. Kumban, mimo kuu okad yiri ma kombaraanban, yiiib Ambe God yekaadkerindombed kuu. ³⁰Kwane, awung yiiib korok ari kuu korem Godbed kimingkaan ³¹kowe, yiiib unembaraib. Godbed yiiib yaa mimiyob dowaken darewoob kowoon, on berekmdad yaa arebban.

Yesu Ye Weng Dakmime

³²“Kwana kowe, kanembed nimakarub yi arinambo arimbed doberene, ne kuu Yesu yaa anam andaan andaneen kuu, nembed ne Ambe Ewen arimbed doreen ye arinambo arimbed ye kuu ne karub andaniin.

³³Kumban kanembed nimakarub yi arinambo arimbed dobere, ne kuu Yesu yaa wunekaraan andaneen kuu, nembed ne Ambe Ewen arimbed doreen ye arinambo arimbed ye kuu wunekaraan andaniin.

³⁴“Ne kuu okad yiri nangmiyiibban amunmo dobiri dowad manaan kuu kwamune meenaib. Ne kuu nangmiyiibban nangkemmo dobiri dowad minindo, kumana anaya ye dowad manaan. ³⁵Ne kuu meneni ben amonombaane,

‘dana mingkimbed yaro dore awodki yaa nangmoko,
 mungkanbed yaro dorenu awaan yaa nangbuko,
 wonongbed yu anodkan yaa nangmuko kami ye dowad manaan.

³⁶ Karub ye bondan kuu yika yikareb yambib kumaommo.’

³⁷ “Kanembed awodki o awaan yaa mimyob dowaken darewoob kerene ne yaa mimyob dowaken kowi burudandaneen keraneen kuu, ne karub andainban. Kanembed dana mingki o mungkan yaa mimyob dowaken kowi darewoob kerene ne yaa mimyob dowaken kowi burudandaneen keraneen kuu, ne karub andainban. ³⁸ Kwangkong, kanembed ye at ming kankarine ne yoman monokban keraneen kuu, ne karub andainban. ³⁹ Kanembed ye wadkeri amuknaneen kuu wadkeri aron korem korem kandaanban, ma ne dowad yaambed wadkeri ye meeni kankubunaneen o bobnaneen kuu wadkeri aron korem korem kandaneen.

⁴⁰ “Kanembed kubebdaneen kuu kwangkong ne yaa kubewaneen kii. Kwananeen kuu Godbed yedmoona manaan kowe ye kwangkong God yaa kubenaneen kii. ⁴¹ Kwane, kanembed profesiman kuu wedme ye deme yekaadkere kubene ambiwom nenwene angkodmenaneen kuu profesiman ye kakman kandaneen kii. Kanembed God ye yorokmo karub yaa wedme ye inamen yekaadkere ambiwom nenwene angkodmenaneen kuu God ye yorokmo karub ye kakman kandaneen. ⁴² Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, kanembed ne yoman mini ye karub aningkoyiibbanman wedme ye kuu ne karub yekaadkeraneen kowe yuruk ok yuunde kankonaneen kuu ye kakman kuu biknaanban kandaneen.” andoon.

Yoon Baptaisman Ye Kaamobi

(Lk 7:18-23)

11 ¹ Kwane, Yesumbed ye kedmengkandeendan wad ayoob yaa kedmengkandi kee daandene yimin wande, yaro dore ware kuyaambed kandune Galeli ambibkin aom dewenebe kambongdan yaa weng amun daande kedmengkandoon.

² Kwane, komo deme Yesu Keresumbed awinoon kuu Yoon kuu wii aombed dobere wengamboroon kowe, yembed ye kedmengkandeendan yaa yedmoona miniwen. ³ Menekorib kaamoniwen, “Godbed Kinoona Mananeenman kuu eb dee o karub maa yaa meedmanuub dee?” andiwen.

⁴ Kwanandiiwe, Yesumbed neman inande yedmendoon, “Ika wene komo wedmenib wengambiriib kuye weng kuu Yoon yaa daanime. ⁵ Indob tutdan kuu wedmiib, yon arewadan kuu dodkaib, kaningki bobdan kuu amun kere doriib, kerendem kebengkoondan kuu wengaib, dukniwendan kuu ika dembiwen, kwane God ye weng amun kuu kamboknondan yaa daandeen. ⁶ Kanembed ne komo kamaan kuu wedmekore koronde dowakeniibban kerindo kuu Godbed ye yaa amun kerunaneen.” andoon.

Yoon Baptaisman Ye Inamen Amun
(Lk 7:24-35)

⁷Kwane, Yoon ye weng kanminidan kuu winiwa, Yesumbed amonombe Yoon ye weng kadaareb yaa daandoon, “Amboon angka kuu yiiib kuu komo wedmande winiwen? Aroob wuung nuubbed kanwene mene kameen areb ye karub wedmok winiwenoo? Dowan! ⁸Kwangka kuu komo wedmok winiwen? Karub ebkad amuniibbed inwaroonkob dee? Dowan! Karub ebkad amunmombbed inware dobirimaib kuu kingbed dibeen yambiwoombedmo. ⁹Kowe, komo wedmok winiwen? Profesiman dee? Ee, anam. Ne yiiib yaa ke yedmendaan kei, Yoon kuu profesiman ye deme burudande aningko darewoob keroon. ¹⁰Ye yaa Godbed kwane andoone wongkiwen kuu kei.

‘Nembed ne weng kanwini ye karub yedmaniina yedin wene eb wananeeb ye kiwaan kuu yembed ongmenekwaneen.’ ande wongkiwen.

¹¹“Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, Yoon Baptaisman kuu darewoob, ye areb kwana kuu karub maa ma woonindo. Kumban kane kane kuu Godbed yi korok kere oonimbon aom aningkoyiibban doriib kuu Yoon burudande aningko ari kandiwen. ¹²Yoon Baptaisman doreen yaronbed mene kibikee, Godbed korok kere oonimbon yaa kuu yeremboromdanbed monmarenib korok kerenib kamandamiib kii. ¹³Kwane, profesidan yi wengiib Yuudan yi amowiib kuu, Godbed korok kere ooni ye weng ye dowad dakmenabimaib kii. ¹⁴Kowe, yiiib dowaken wengambere kandibka o korondibka, Yoon kuu Elaidya areb monoon ye karub, God Ye Weng kunduk kumaom ye dowad dakmoon. ¹⁵Kanembed kerendemiib keroka kwane wengamborok.

¹⁶“Kibikee doriibdan kuu komarewa kerene ne kande ibnaniin? Yi kuu dana mana mana areb, animan berengkanabimbon yaa doberemberenib dana amborongaad yena yaa komkanabemoon areb,

¹⁷‘Nub kuu yiiib dowad yurin wurumuwen kumban, yiiib ma kube andenabindo,

ma nub kuu mimyob wandi ye damakob wingkuwen kumban, yiiib kuu ma ameng kamindo.’ andiwen.

“Yiiib kuu kwamune areb kii, ¹⁸amborom kuu Yoon kuu menene animan amuniib ok amuniib animokban kerene kedmengkandimaan kumban, yiiibbed no yedmenimaib, ‘Ye kuu awad arewayiib ibnenoon kii!’ andimaib. ¹⁹Ma, Karub Ye Mingki menene animan amuniib ok wainiib anene kedmengkandimaan kumban, yiiibbed no yedmenimaib, ‘Kedi, ye kuu animan yaamo inamen kowemberene ok arewamo kenambun anemberene kamembirimaan ye karub, angkara ye kuu tak od bidan yoom amarakmidan yoom yi angkodmi kii.’ andimaib. Kumban God ye

meeni kangdomdan kuu yi amun amun kami kuu yena yaa korokboka yi kuu yorokmo andi yeman.” andoon.

Anam Andindodan Yaa Butun Kowoon

(Lk 10:13-16)

²⁰Kwane, Yesu kuu taun kurin kumaom God yaromkono wedmi yeman yemoo ongmenaboos kumban yi kuu amarakmi yaa koronde God yaa amonombe winindo kowe, butun yedme kowoon, ²¹“Korasindan, kaadkerime! Betsedadan kwangkong, kaadkerime! Yiib kuu Yuudan kumban yiib yaa kuu Godbed arewa kerundaneen. Yiib aombed God yaromkono wedmi yeman ongmenabaan kuu kwamune taun Taiyayiiib Saidoniib aom kwane ongmenabaan karen kuu, yi kuu Yuudanban kumban unyemanbed yi amarakmi yaa korondenib ebkad karong korob deebenib mimyob wandi dowad yikbod yi korok ari ben nongkobeniib God yaa amonombiwen karen kii! ²²Kwane kowe, nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, wengyundi aron arimbed Taiyadan yoom Saidondan yoom kuu dabab yirimbed kandaniib, yiib kuu dabab darewoob kandaniib.

²³“Ma Kapeenaumdan kude! Kwane yiib kuu ben Ewen ari kawananeenoo? Dowan! Yiib kuu Yuudan kumban yiib kuu ben kumbaanban yamotbon yiri kiraraneen kii! Yiib aombed God yaromkono wedmi yeman ongmenabaan kuu Sodom taun aom kwane ongmenabaan karen kuu, yi amarakmi yaa koronde God yaa amonombiwe Godbed yi monmarindo, kibikee wad doriib karen. ²⁴Kumban, nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, God ye wengyundi aron ari kuu Sodomdan yi dabab kuu yirimbed kondaneen, ma yiib yaa kuu dabab darewoob arimbed.” andoon.

Yesu Yaa Wini Kuu Amun Yeman

(Lk 10:21-22)

²⁵Kuye aron Yesumbed God yaa yedmoon, “O Ambe, eb kuu Eweniib okadiib ye Yariman. Ne ewaningko kankoonaan, amborom kuu ebbed kekamune ye inamen kuu ebbed dana areb keriwendan yaamo korokbendewen, kumban kedmengkandi yemoo biwendaniib indengandenganiib yaa kuu bikderebewen. ²⁶Ee, Ambe, kwamune kamewen, amborom kuu eb kubi dowaken kerewen kowe.” andoon.

²⁷Kwane, Yesumbed kadaareb yaa ika yedmoon, “Kaadkeri koremiib aromkono koremiib kuu Nambembed bangkawoon. Ne kuu ye Mingki, ne yaa kuu Nambemo yekaad, yena yikaadban ne yaa. Kwane, Nambe yaa kuu nembedmo nekaad, yena yikaadban kowe, kwamune kane nembed ne dowaken Nambe kaadkerok ande korokbanaan kuu kukui.

²⁸“Kane kane dabab darewoob awiniwen kuu ne yaa minime. Nembed owongab yiidki kondaniin kii. ²⁹Ne yoman meneniib ne

kedmengkandi kuu kaadkerime, amborom kuu ne kuu nangkemmo nekareb kankubunaan kii. Kwananiib kuu yuib niindem aom kuu yiidke nangkemmo kerenib ika aromnaniib. ³⁰ Kwane kowe, ne yaambed ne kedmengkandi awinaniib kuu yobdoodban, ma nembed komo deme kwamune awinime andaniin kuu kwangkong yobdoodban.” andoon.

Yesu Kuu Sabat Aron Ye Yariman

(Mk 2:23-28, Lk 6:1-5)

12 ¹ Sabat aron^g keruune, Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom wene baali mongkobon kuu kiwaan kebed angkara angkara kowe wenonib, ye kedmengkandeendan kuu mungiyuib kowe, baali yob yena kuu biangke ab daadme anande kamiwen.^h ² Kwane, Farisidan wedmekorib, Yesu yaa yedmiwen, “Wedmeewoo? Eb kedmengkandeendan kuu Sabat aron arimbed deme awinaib ye amob domokbiwen.” andiwen.

³ Kwane, Yesumbed yi yaa inande yedmoon, “Dewid yoom yangkodmia yoom mungi bobnekorib kwaniwen ye weng kuu yuib kimingkindokowoo? ⁴ Ye wene kurikuri ambiwom God ye kerebiri arinambo ari nongkobimaib ye om boona aniwen, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridanmo animaib ye om amob.

⁵ “Ma, amob weng Mosesbed wongkoon kuu yuib ma kimingkindokowoo? God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kuu Sabat aron ari kurikuri boyambib darewoob aom deme awinimaib kowe, Sabat aron ye amob domokbimaib. Kumban kuuu God yaa ambarakmimban, amborom kuu Godbed yi deme kei ande kowoon.

⁶ “Kumban nembed yuib yaa ke yedmendaan kei, barang maa kurikuri boyambib darewoob yaningko burudande miin darewoob anam yeman kuu ke monoon kei. ⁷ Godbed dakmoone wongkoon kuu ‘Ne dowaken kuu yuibbed mimyob keendimamime, dingkan nengke agedmo keroka baeb koni kuu ne dowakenban.’ ande wongkoon. Weng id kee yuibbed kandiwen karen, aniwen kumban ambarakmindodan keyaa wengyunde butun kamindo karen. ⁸ Karub Ye Mingki kuu Sabat aron ye Yariman kowe.” andoon.

Dingki Angkaknoon Ye Karub Ongmoon

(Mk 3:1-6, Lk 6:6-11)

⁹ Kuyaambed yaro dore wenene yi kurikuri ambiwom wonoon. ¹⁰ Karub dingki biridiib dingki kongiib angkaknoon kuu kumaom dibeen. Karub

^g 12:1 Sabat aron kuu Yuudan yi kurikuri aron, yiidki yeman, deme awini kuu amob.

^h 12:1 Dingkimbed baali yob biangke ab daadme ani kuu yimin, Yuu yi amob kuyaom kuu. Duteronomi 23:25 kimingke. Kumban Farisidanbed amob maa ari kowiwen.

yena yi meeni dowaken kuu Yesu nenwengyundi ye dowad Sabat aron ari anam ambarakmoon andi ye kiwaan onmiib kowe, yimbed Yesu yaa kaamoniwen, “Sabat aron arimbed karub ongmi kuu amob dee?” andiwen.

¹¹ Kwane, Yesumbed inande yedmendoon, “Kwane, yiib kanembed ye sibi wene Sabat aron arimbed dem yiri kombaraneen kuu komo kamaniib, kuro nen yaro kowaniib dee, korondaniibkob kuri dobaraneen dee? ¹² Meenime, God ye kiringkono arimbed kuu nimakarub kuu barang darewoob, ma sibi kuu barang embeng mana. Kwane kowe, Sabat aron arimbed karub maa yaa amun kami kuu yimin, amobban.” andoon. ¹³ Kwamunekore, karub kuyaa yedmenoon, “Eb dingki yire.” andoon. Andoone, yembed yiroona korem ibonmo dingki yara areb amunmo keroon.

¹⁴ Kumban Farisidan kuu kuro bunangka angkanenib Yesu aye kowi ye wengiib dakmiwen.

Godbed Kankowoon Ye Deme Karub

¹⁵ Yesu yekaadkeroonbed kowe, kumaom koronde yaro dore wonoon. Nimakarub yemooon kereneemo yoman winiwa bob anikadiibdan korem kuu ongmenaboon. ¹⁶ Ongmekore yi yaa weng yobdoodmo daandimaan, “Kwane, yiib wene ari karub yena yaa ye wengiib dakmenmo yaraib.” ande daandimaan. ¹⁷ Kekee kwamune profesiman Aisaiya kwane wongkoon kuu anam id keroon. Godbed yedmoone wongkoon kuu,

¹⁸ “Kekee nembed kankowaan ye deme karub,
ne mimyob dowakeniib ne kubi darewoowiib kowaan kuu kei.
Ne Kingkin kuu kan ye niindem aom kowaniina,
yembed ne wengyundi amun ye weng kankone nimakarub
kumundin yaa kowene dakmaneen.

¹⁹ Ye kuu kwane wengberenmo yarene, weng baande dakmenmo yaraanban.

Ye kuu kiwaan yidbon ari baandaneene wengambaraibban.

²⁰ Aroob imkono nikboon kuu yembed domokbaanban,
lem wik amoyidkob amareng deneen kuu kumbaanban,
kwane wene God ye wengyundi amun ye weng kuu
kankoonaneene korem yaa burudande dembaneen.

²¹ Yaningko yaambed
ambibkin korem danbed anam kwananeen ande meedmaniib.”
kwane ande wongkoon.

Yesu Yaromkono Kuu Kuna Yaambed Kandoon?

(Mk 3:20-30, Lk 11:14-23)

²² Kwane, karub maa kuu awad arewambed ibnenoon kowe indob tut wengwaab keroon kumbed nenminiwe, Yesumbed ongmenoona kwane amun kere weng dakme korobe wedme kamoona.

²³Kwane, nimakarub korem kuu binangkane dakmiwen, “Kekee Dewid ye Awo Godbed weng kunduk ande kowoonoo?” andiwen. ²⁴Kumban Farisidan kuu wengamberekorib yedmiwen, “Yii! Kuku no awad arewa yi korok yaningko yaambad awad arewa kuu yedmaankob angkanimaib kude!” andiwen.

²⁵Yesu kuu yimbed meenmiib kuu yekaadkeroon kowe, yi yaa yedmoon, “Ambibkin mimodan andokbe yeka yeka kere yikanmo nangmiwen karen, korem kuu monmariwen karen. Kambong mimodan o ambib mimodan kwangkong andokbe yeka yeka kere yikanmo nangmiwen karen, korem kuu dobaraibban, yowore dowan keruwen karen.

²⁶“Kwane, Seten awene kuu yaro yikareb dore yenburaniib kuu andokbe angkara angkara keru yeman. Kwananiib kuu yi ooni yaromkonoyiib dobaraniib dee?

²⁷“Kwane, yiibbed yedmiwen kuu ne kuu awad arewa yi korok Belsebulⁱ yaningko yaambad awad arewa yemburaan kowe, ma yiib karub kuu kane yaningko yaambad yemburiwen? Kwana kowe, yi kuu yiib weng wengyundaniib kii. ²⁸Kumban God ye Kingkin yaningko yaambad yedme anburimain anam id keraneen kuu Godbed korok kere ooni yeman yiib yaa monoon kii.

²⁹“Angkon kwamune, karub kanembed karub aromkonoman doreen yambiwoom dawuro yiribman kuu yid be wanaanban, no ambib yariman kuu nongbed yenbe kowekored. Kumbad yaro ambib aande yiribman yid be wananeen.

³⁰“Karub kanembed ne yaa ibmo kerindo kuu ne bonman kii, karub kanembed ne yoom ne wenori deme awinindo kuu boketawaroon kii.

³¹“Kwani kowe, nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, korem ambarakmiyiiwa God yaningko monmariyiiwa kuu are nonondandaneen kuu yimin. Kumban Kingkin Karadmo yaningko monmari kuu are nonondandaanban, angkimbaraneen.

³²“Karub kanembed Karub Ye Mingki yaa weng arewa dakmaneen kuu are nonondandaneen kuu yimin. Kumban kanembed Kingkin Karadmo yaa weng arewa dakmaneen kuu are nonondandaanban, okad kiri kee doruub yaroniiwa God mananeen yaron angkara kwangkong are nonondandaanban.

Weng Kuu Inamen Wedmi Yeman

³³“At amun kab arumaneeb kuu ayob amun iraneen, at arewa kab arumaneeb kuu ayob arewa iraneen, amborom kuu at kuu arewa dee amun dee ye wedmi yeman kuu ye ayob yaa.

³⁴“Yiib kuu niindok yi meed, komarewa kere arewadan yiib kuu barang amun ma ande dakmaniib? Dowan! Meenime, karub ye niindem

ⁱ 12:27 Seten yaningko maa Yuudanbanbed andimaib kuu Belsebul.

aombed ben bangkandimaankob ye mongkodkono yaambéd dembimaan.

³⁵Karub amun kuu ye niindem aom amun amun dangoon kumbed inamen amunmo benmenebimaan. Ma karub arewa kuye niindem aom arewa arewa dangoon kumbed inamen arewamo benmenebimaan.

³⁶“Kumban nembed yuib yaa ke yedmendaan kei, nimakarub ogood weng dakmiwen kuu, wengyundi yaron arimbed weng korem kuu komande kwanandewen ande ye weng id kuu God yaa dakmaniib.

³⁷Kwane, yuibbed komo weng dakmiwen kumbed Godbed wedmene wengyundene dabab kondaneen o dabab kondaanban.” andoon.

Yesu Doboroon Yarondan Yaa Butun Kamoon

(Lk 11:29-32, 11:24-26)

³⁸Kwane, Farisidan yena yoom Yuudan yi amob kedmengkandidan yena yoombed Yesu yaa yedmiwen, “Kedmengkandi korok ee, nub dowaken kuu ebbéd dud korokbi maa nub yaa korokbe.” andiwen.

³⁹Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Kukuu no arewa kamenib God yaa angkurom korokbenib kamimaibdan kumbed ne yaa dud korokbe ande kaamowuib kii! Kumban ma dud korokbainban, no profesiman Yonambéd dud korokboon kuu korokbaniin, kumbedmo. ⁴⁰Kedi, Yona kuu amnoom ayoobmim aronki ayoobmim okyiri oon kambari ye kabeyob aom doboroon kwamune areb kumbed, Karub Ye Mingki kwangkón amnoom ayoobmim aronki ayoobmim kwamune okad niindem yiri angkimbaraneen.

⁴¹“Kwane, Godbed wengyundaneen yaron ari kuu Nineva taundanbed yaro menenib kibikee doriibdan kuu arewa anam kii andaniib, amborom kuu Ninevadan kuu Yona ye amonombi weng wengamberekorib, yi dobiri arewa yaa amonombiwen kowe. Kumban kibikee barang maa Yona yaningko burudande miin darewoob anam yeman kuu ke monoon kei.

⁴²“Ma, Godbed wengyundaneen yaron ari kuu kan kuri kaaron ye kuinbed yaro menenu kibikee doriibdan kuu arewa anam kii andanuun, amborom kuu okad yimin wandoon yaambéd menenu Solomon ye weng kangdom wengambarande muneen kowe. Kumban kibikee barang maa Solomon yaningko burudande miin darewoob anam yeman kuu ke monoon kei.

⁴³“Ma kei. Kwane awad arewa kuu karub yaambéd anburaniiwa yaro wenene bidambibkin koknoon okiibban angka yiidkimbon onmenmo yarebenambaraneenka dobarande yiminban keraneen. ⁴⁴Kwane, awad arewa yekareb yedmaneen, ‘Ii ambib koronde manaan kumaom kuu ika wene wedma.’ andaneen. Kwamune mene wedmaneene, arenib yiribman kuu nekwane ongme yirimbonmo amun keruwen kumban ma doborokban kowe, ⁴⁵ika wene awad miin arewa anam ediib ye arebban kuu benmananeena yi korem kwane kumaom dobaraniib. Kwananiiwa

ari karub kuye dobiri kuu kurin arebban, miin arewa anam keraneen. Kuye kumun areb kuu no arewa kamenib kibikee doriibdan kee miin arewa anam keraniib kii.” andoon.

Yesu Ye Enaya Damana
(Mk 3:31-35, Lk 8:19-21)

⁴⁶Kwane, Yesu kuu kadaareb yaa ambiwoombed weng daandeen ye niindem aom kuu ye ena yoom damana yoom kuu mene bunangka doriib. Yi dowaken kuu wengane weng daanem andiwed. ⁴⁷Kwane, karub maambed Yesu yaa yedmenoon, “Eb ena yoom damana yoom kuu bunangka doriib, eb wedmebde weng daabdandamiib kii.” andoon.

⁴⁸Kwane, Yesu inande yedmenoon, “Kane kuu ne ena? Kane kane kuu ne damana?” andekore, ⁴⁹ye dingki yire ye kedmengkandeendan kuyaa dedmondene yedmoon, “Kekei ne ena yoom damana yoom kei, ⁵⁰amborom kuu kane kanembed Nambe Ewen ari doreen ye inamen dowaken yaambed kamimaib kuu ne enaya ne aagoroka ne yangkuraya kuu kui.” andoon.

Kab Kiradmoon Ye Kuruwak Weng
(Mk 4:1-20, Lk 8:4-15)

13 ¹Kuye aron ari, Yesu kuu ambiwoom koronde wene ok bowan kebed angka diboroon. ²Kwane, nimakarub yemoon menebe ye kanawanewandiiwe, ye kuu koronde oon bi motod aom awune diboroon. Kwane, kadaareb kuu ok kaat yaa menebe dobiriwen.

³Kwane, yembed kuruwak weng yemoon daandene ma yedmoon kuu kei, “Mongkobon yariman kuu yaro ayongmon yeeb angka job kab kiradmande wonoon. ⁴Kwane, kab kuu kiradmenmo yaroona, yena kuu kiwaan angka kiroboon kowe, ayari onbed wan menebe ben aniwen. ⁵Yena kuu dumnad yiri okad embengmo ari kiroboon. Kwane, kab kuu kirodmo deedereboon, amborom kuu okad kuu ambab yiriban kowe. ⁶Kumban, aron yaro mene yuruuna, kab korem nuubderebe kokdereboon, amborom kuu yumburum kuu ambab yiri kubunebindo kowe. ⁷Yena kuu okad yik kawiiib yiri kiroboon kowe, kab kuu yeere demboon kumban yik kabbed kan dabuknandoone idiib kerindo. ⁸Yena kuu okad amun ari kiroboon. Kwani kowe, id diboroon kuu yemoon, yena id 100iib, yena id 60yiib, yena id 30yiib kwamune ire wonoon.

⁹“Karub kanembed kerendemiib keroka, kwane wengamborok.” andoon.

Kuruwak Weng Dakmi Ye Dowad

¹⁰Kwane, ye kedmengkandeendanbed mene kaamoneniwen, “Komandewed kuruwak wengbed yi yaa daandimaab?” andiwen.

¹¹ Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Godbed korok kere ooni yeman ye weng id angkara kuu yuib yaa korokbendadned yuibkaadkeri yeman, kumban yimanban. ¹² Kane kuu Godbed korok kere ooni yeman yaa yekaadkeroon kuu, Godbed kedmengkandi yena ari konaneene yemoon keraneen. Kumban kane kuu yekaadkerindo kuu ye yiribman korem kuu Godbed yeka baneen.

¹³ “Kuruwak wengbed yi yaa daandimain ye id kuu kei.

Kwane yi wedmimaib kumban korobe wedmimokban.

Kwane yi wengambirimaib kumban ongme wengambirimokban.

¹⁴ “Kwani kowe, profesi weng Aisaiyambed yedme wongkoon kuu yi yaa anam id keroon. Wongkoon kuu Godbed yedmoon,

‘Yuib kuu wengamberembirimaib kumban, wengambere id kandimokban kerenib,

yuib kuu wedmembirimaib kumban, id wedmimokban keraniib,

¹⁵ amborom kuu kwamune keyedan kee

yi niindem aom kamkono kerenib,

yi wengambiri korondenib,

yi indob korem imbune winiwen kowe.

Kwanaibban kuu yi indobbed wedmenib,

yi kerendembed wengamberenib,

yi niindem aombed weng id kandenib,

amonombiwa, nembed ongmendaniin.’ kwane wongkoon.

¹⁶ “Kumban yuib indobbed wedmenib, yuib kerendembed wengambirimaib kowe, Godbed yuib yaa amun kerundoon. ¹⁷ Kedi, nembed yuib yaa ke anam yedmendaan kei, yuibbed wengambere wedme kamiib yaa kuu profesidaniib God ye inamen yorokmodaniib kurin dohiriwen kumbed yi dowaken darewoob kuu kwamune monoko wedmem ande meedmiwen, kumban yi wedmindo, kwamune wengamberem ande kamiwen kumban yi wengambirindo.” andoon.

Kab Kiradmoon Ye Kuruwak Weng Id

¹⁸ Kwane Yesumbed ika yedmoon, “Kab kiradmoon ye kuruwak weng id kuu wengambirime.

¹⁹ “Nimakarub yena kuu okad kiwaan angka areb, kane kanembed Godbed korok kere ooni ye weng kuu wengamberekorib id kandindo keroone, awad arewa yi korokbed weng amun yi niindem aom angkeen kuu awine buruwandene kanwonoon.

²⁰ “Kwane, nimakarub yena kuu dumnad yiri okad embengmo ari areb, kane kanembed God Ye Weng wengamberekorib kirodmo kubiyuib awiniwen. ²¹ Kumban God Ye Weng kuu yi niindem ambab yiri kubunebindo kowe, awinenib aron doboobban dobaraniib, amborom kuu God Ye Weng yaa arud barang o yenbandi mananeen kuu kwane kirodmo kombiri angkananiib kowe.

²²“Kwane, nimakarub yena kuu okad yik kawiiib ari areb, kane kanembed God Ye Weng wengambiriwen kumban, okad yiri dobiri ye meeni darewoowiib yiribman yemooon baniin kuu nekareb yimin keraniin andi ye dobiriyiib kumbed God Ye Weng dabuknandoon kowe, God Ye Weng kuu idiibban keraneen.

²³“Kumban nimakarub yena kuu okad amun ari areb, kane kanembed God Ye Weng wengamberekorib, korobe meene awine dobiriwen. Yi kuu idiib dibaraniib, yena kuu id 100iib yena kuu id 60yiib yena kuu id 30yiib kwamune areb keraniib.” andoon.

Kab Amuniib Kab Arewayiib Ye Kuruwak Weng

²⁴Kwane, Yesumbed kuruwak weng maa daandoon, “Godbed korok kere ooni yeman kuu kekamune. Kwane karub maa wene wiit kab amunmo arumoon. ²⁵Kumban amnoombed mongkob yariman awene kuu unuk dangiwen kumaom kuu ye bonmanbed wene yob animokban ye kawiiib ibmo kuri arumenmo yarekore wonoon.

²⁶“Amaan kuu wiit kab kuu yeere amne id ire wonoone, kab arewa kwangkon ibonmo wiit kab areb kwane dembe wonoon. ²⁷Deme karub kuu mene yi korok yaa kaamoniwen, ‘Korok, eb kuu wiit kab amunmo mongkobon angka arumewenoo? Kunayambed kab arewa kuu menene dereboon kii?’ andiwen. ²⁸Yembed inande yedmoon, ‘Ei, kee bonman maambed kamoan kii.’ andoon. Kwanandoone, ye demedanbed kaamoniwen, ‘Kwanoka, awine biangke kiradmanuuwoo?’ andiwen. ²⁹Kwane, yi korokbed inande yedmoon, ‘Yii! Korondiiwaa! Amborom kuu kab arewa biangkaniib kumbed wiit yumburumiib kwane biangkaniib kowe. ³⁰Kwane, korondibka, ibmo kwane dembiwa, wene id wandi yaron keraneen. Aron arimbed id wandidan yedmaniina, kereek arewa kudin nadme andedmenabe nongkobe amot nengkekorowa, wiit kuu wande benwene ne animan nongkobimbon ambiwoom nongkobaniib.’” andoon.

Mastet Yob Kab Ye Kuruwak Weng

(Mk 4:30-32, Lk 13:18-19)

³¹Kwane, Yesumbed angkon kuruwak weng maa daandoon, “Godbed korok kere ooni yeman kuu kekamune, at yaningko mastet ye yob kab karub maambed kande ye mongkobon angka kibinoon areb. ³²Kwane, mastet yob kab kuu embeng mana, kab yena arebban, kumban ma yeere kainaneen kuu at darewoob at yena mongkobon angka arumenaboan kuu korem yembed burudande wonoon. Kwane, daane darewoob keroon kowe, ayari on maa maa menebe at nondong ari kuu ami yenbenaben wananiib.” andoon.

Yiis Ye Kuruwak Weng

(Lk 13:18-21)

³³Kwane, angkon Yesumbed kuruwak weng maa daandoon, “Godbed korok kere ooni yeman kuu kekamune. Wonong maambed flawa aande oganu

bred ongmandamuun kuu flawa kabayingke obo keru yeman ye aningko yis embeng aande kabed ayoozmim ye flawa aom kowe ongmeenkeb, yisbed flawa aom kabayingke yimin yimin yaa keroon.” andoon.

Biknoon Ye Weng Kuu Kuruwak Weng Yaambed Dian Kere Daandoon

³⁴Yesu kuu kuruwak wengbed karuwa nimaya yaa daandimaan, kumbedmo. ³⁵Kwanoon kowe, profesimanbed kwane dakmoon kuu anam id keroon. Kwane yedme wongkoon kuu,

“Ne kuu kwamuneni kuruwak weng yaambed kande dakmaniin. Kedmengkandi yena okad ongmoon yaambed mene kibikee yemyeb bikderebeen kuu, nembed ben dian kere dakmaniin.” ande wongkoon.

Kab Amuniib Kab Arewayib Ibmo Yeeroon Ye Weng Id

³⁶Kwane, Yesumbed kadaareb domondekore ambiwom awunoon. Kwane, ye kedmengkandeendan kuu yeyiib yaa mene kaamoniwen, “Mongkob angka kab arewa ye kuruwak weng dakmewen kuye id kuu, kedmengkandebko kaadkerem.” andiwen.

³⁷Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Kei, karuwa kab amun arumoon kuu Karub Ye Mingki kii. ³⁸Mongkobon kuu okad kumundin kangkuun kei, kowe kab amun kuu God yaa anam andiwe Godbed yi korok kere oonoondan kui. Ma, kab arewa kuu awad arewa Seten ye yoman winiwendan kui. ³⁹Kwani kowe, bonman kab arewa arumoon ye karub kuyaamo Seten kui. Kwane, kab wandi aron kuu keye aron yimin wandanuune, id wandidan kuu God ye engyus kui.

⁴⁰“Kwane areb, kab arewa dembe wonoon kuu biangke amot yiri nengkaneen areb kuu, keye aron yimin wandanuun yaambed kwamune keraneen kii. ⁴¹Kwamune keraneen kuu Karub Ye Mingkimbed ye engyus yedmaneene yimbed wenebenib, okad yimin yimin wandaneen yaambed nimakarub arewa kamo doriwiiwa ambarakmok ande kamiwiiwa kuu korem be nedbekorib, ⁴²amot arewa yiri be kiraraniiwa, amengiib durud yewed ye ningkambo kabangiib kame dobaraniib. ⁴³Kwana kowe, God ye yorokmodan kuu yi Ambe Godbed korok kere oonimbon aombed aron areb yuraniib.

“Kanembed kerendemiib keroka, kwane wengamborok.” andoon.

Odamos Bikdereboon Ye Kuruwak Weng Ayooob

⁴⁴Kwane, Yesumbed ika yedmoon, “Godbed korok kere ooni yeman kuu, odamos okad yiri bikne angkimboroon areb. Kwane, karub maambed wedmekore, angkon ika kanbiknekore, kubi darewoob kumbed wene ari yembed komo awinoon ye yiribman korem kuu ben ari berengke od kandekore, mene odamos biknoon ye okad kuu moonoon.

⁴⁵“Ma, Godbed korok kere ooni yeman kuu, berengki karub maa wene bot manimanandeb yaningko peel ande onmenmo yaroon areb. ⁴⁶Peel od miin darewoob yeman wedmekore, wene ari ye yiribman korem ben ari berengke od kandekore, mene peel kuu moonoon.” andoon.

Oon Men Ye Kuruwak Weng

⁴⁷Kwane, Yesumbed ika yedmoon, “Godbed korok kere ooni yeman kuu kekamune, oon men nande ok bowan angka nane oon yemoon maa maa boon areb. ⁴⁸Kwane, oon yidwaroon kowe, oon men kuu wan yaro kubuk arimbed kowiwen. Kowenib, yi diberenib andangkane oon amun yaa kuu ben kabed aom kambungke arewa yaa kuu benkirarundiwen. ⁴⁹Kwamune areb, keye aron yimin wandanuuna Godbed ye engyus yaa yedmaneena God ye yorokmodaniib arewadaniib kuu andokbenib, ⁵⁰arewadan kuu amot arewa denaneen yiri benkiraraniwa, amengiib durud yewed ye ningkambo kabangiib kame dobaraniib.” andoon.

⁵¹Kwane, Yesumbed ye kedmengkandeendan yaa kaamoon, “Yiib kuu kuruwak weng korem kee kuye weng id kandiwen dee?” andoone, “Ee” ande yedmiwen.

⁵²Kwani kowe, Yesumbed yi yaa yedmendoon, “Kwane kowe, Yuudan yi amob kedmengkandidan mimo mimo kuu anam ande Godbed korok kere ooni yeman ye kedmengkandi kandoon kuu kwamune, ambib yariman kurin ye yiribman amuniib kibik ye yiribman amuniib areb, yambiwoom komo yure oonoon kuu ben yaro mananeen.” andoon.

Yesu Nasaret Aom Wonoon

(Mk 6:1-6)

⁵³Kwane, Yesu kuu kuruwak weng kee daande dowan kerekore, kuyaa koronde yaro wonoon. ⁵⁴Yaro dore wene ye kambong anam Nasaret aom awune yi kurikuri ambiwoom dawuro kedmengkandoona, yi binangke karekme yikareb yedmiwen, “Karub kee kuna yaambed meeni kangdomiib God yaromkono wedmi yeman ongmi yaromkonoyiib kuu boon kii? ⁵⁵Ye kuu no ambib yenbi ye karub ye mingki. Kedi, ye ena yu aningko Meri, kwane ye damana kuu Yems yoom Yosef yoom Saimon yoom Yudas yoom kui. ⁵⁶Ye yangkuraya kwangkong korem nub yoom ibmo ke doruub kei. Kowe, karub kee kunayambed kwamune aromkonoyiib inameniib kee boon kii?” andekorib, ⁵⁷ye yaa kubenokban odkeneb keruwen.

Kumban Yesumbed yedmendoon, “Profesiman kuu yemoonbed ye yaa karub amun andimaib kumban, ye kambongdan yoom ye ambanga damana aweneyiib yoom kumbedmo ye yaa karub amun andimokban.” andoon.

⁵⁸Kwane kuyaa kuu, ye kuu God yaromkono wedmi yeman yemoonban ambangkoon, amborom kuu yi kuu ye yaa anam andindo kowe.

Yoon Baptaisman Ayiwen

(Mk 6:14-29, Lk 9:7-9)

14 ¹Kuye aron aom Galeli ambibkindan yi korok darewoob Erod Antipas^j kuu Yesu komo kameen ye weng wengamberekore, ²ye korok korok yaa yedmoon, “Yesu kuu Yoon Baptaisman bobnoon yirimbed angkon ika demboon kii! Kwanakob God yaromkono wedmi yeman ongmenabimaan.” andoon.

³⁻⁴Kwanandoon amborom kuu anuk yiri kumbed Erod kuu ye aagorok Filip ye wonongbed yu ambi dankare domonenuune Erodbed yu kuu awanoon kowe, Yoonbed Erod yaa daandimaan, “Ebbed yu awani kuu amob kii!” andimaan. Kwani kowe, Erodbed yedmoonkob ye dememan maambed Yoon awine kan wii aom kaanoona dibeen. ⁵Erod kuu ayande meenoon kumban, ye kuu unoon, amborom kuu nimakarub yemoonbed Yoon kuu profesiman ande yedmimaib kowe.

⁶Kwane, Erod ye wooneen ye orok yaron muneen kowe, Erodias yu mungkan koyu menenu menebiwendan yi murubia ari awuderenu ebkad wayirikne andeen kowe, Erod kuu kerengkandi darewoob keroon. ⁷Kwani kowe, ye amob ongme yedmoon, “Kubbed komo meene yedmaneeb kuu kankabdaniin.” andoon. ⁸Kwane, yu kuu awaan yu weng kandeem kowe, Erod yaa kwane yedmeen, “Yoon Baptaisman ye korok wande yabad ari kowe kanmene kawe.” andeen.

⁹Anduuna, King Erod kuu kubiyiibban keroon kumban, amob weng ongme yedmoone yi yoom ane doriibdan wengambiriwen kowe, wonong koyu yu kaamoni yaa ee andekore ye dememan maa yedmoone, ¹⁰Yoon ye korok kuu wii aombed wandiwen. ¹¹Kwane, Yoon ye korok kuu yabad animarimbed kowe kanmene wonong koyu kuyaa kondiwa, yumbed awaan yaa kanmene kondeen.

¹²Kwamuniwa, Yoon ye id kuu ye kedmengkandeendan menenib kanwene mangkiwen. Mangkekorib wene Yesu yedmeniwen.

Yesumbed 5,000iib Animan Bangkandoon

(Mk 6:30-44, Lk 9:10-17, Yn 6:1-13)

¹³Kwane, Yoon ayiwen ye weng kee Yesu kuu wengamberekore, ye kedmengkandeendan be kuyaa kuu koronde parai motodbed kimyen obonmo yaa wonoon. Kwanoone, nimakarub yemoonmo wengamberekorib, taun dia dia yaambed ye yoman yonka winiwen. ¹⁴Kwane, Yesu kuu wirine kadaareb yemoon wedmendekore, mimyob keendoon. Keendekore bob anikadiibdan kuu ongmenaboon.

^j 14:1 Erod Antipas kuu King Erod Kayabak ye mingki. Awodki oonoon ye okad kuu andokbe kaningiib kere Erod Antipasbed okad mimo oonoon.

¹⁵Kwane oobne aron kubune wenuun yaambed, ye kedmengkandeendanbed mene Yesu yaa daaniwen, “Keyaa kuu obonmo kambongiibban angkon miriknandameen kii. Amun kuu daandeewo wenebenib, kambong kambong yaa wene yika animan berengkanabe anime.” andiwen. ¹⁶Kwanandiiwe, Yesumbed inandoon, “Kwamunemban. Yiibbed animan bangkandibko anime.” andoon. ¹⁷Kwane, yimbed inande yedmiwen, “Nub kuu om angkoyiib oon ayooob kembedmo awinuwen.” andiwen. ¹⁸Kwanandiiwe, Yesumbed yedmoon, “Ne yaa benminime.” andoon.

¹⁹Kwane, nimakarub korem yaa yedmendoona kereek ari dibiriwen. Om angkoyiib oon ayooob kuu benkoobe, indob kan ambid ari wedmene eso andekore, om kuu domabangkoon. Kwane, yembed ye kedmengkandeendan yaa bangkandoona, yimbed be ari karuwa nimaya danaya yaa bangkandiwen. ²⁰Yi korem anenib mikmoniwen. Ari animan dungkun dungkun koronde winiwen kuu ye kedmengkandeendanbed kabed kumaom benkambungke deweniwe kabed wad ayooiib kuu yeederebenan wonoon. ²¹Karuwa nimaya danaya korem animan aniwen kuu karub 5,000iib areb.

Yesu Ok Ari Dodkan Wonoon

(Mk 6:45-56, Yn 6:16-21)

²²Kwane kuyaambed, Yesumbed ye kedmengkandeendan yaa yedmendoona, yidin parai motod nande bowan yara yanande winiwen. Kwane, kadaareb yaa ika winime ande yedmekore domondoon. ²³Kwane domondekore, wene aangko kaat angka yembedmo kurikuri kerok daanoon.

Kwane, aron kubunenu mirikne wenuuna, Yesu kuu yembirimo keroone, ²⁴ye kedmengkandeendan kuu motodbed bid domonenib ambab ok wedangka winiwen, kumban yi weniib ye arinambo arimbed nuub kuu yi yaa meneene oknondok darewoob kamenu motod yaa beengkaun.

²⁵Kwane, amnoom awawini yaa Yesu yiyiib yaa ok arimbed dodkanmo wonoon. ²⁶Kwane ok arimbed dodkanmo wene yi dia keroone, ye kuu wedmenekorib uni miin darewoob kere “Awadii!” ande komkiwen. ²⁷Kumban Yesu kirodmo yi yaa baandoon, “Nembed kei. Yiib unaib, yiib niindem aom aromnime.” andoon.

²⁸Kwane, Pitambed baande yedmoon, “Yariman, anam ebbed meneeb keroka, ne yaayiib yedme kowebko, ok ari ewiib yaa mana.” andoon.

²⁹Kwanandoone, Yesumbed “Ee mene.” andoon.

Kwane, Pita motod aom koronde kuro ok arimbed dodkanmo Yesuyiib yaa andowe wonoon. ³⁰Kumban Pita kwane nuuwa oknondoka wedmendekore, unene ok yiri andowe kubune wenene baandoon, “Yariman, ne nenkoone!” andoon. ³¹Kwane baandoone, Yesu kirodmo

dingki yirene awinene nenkoonekore yedmoon, “Eb anam andi kuu embengmo kii, komande karekmeeb?” andoon. ³²Kwane, yi kuu motod aom awuniwa nuub kuu dowan keroon.

³³Kwani kowe, yi korem motod aom doriibdan kuu Yesu yaa bumangkane yaningko kankoone yedmiwen, “Anam kai! Eb kuu God ye Mingki kii!” andiwen. ³⁴Kwane, yi yane wene bowan yara bidambib Genesaret yaa wiriniwen.

³⁵Kwane, nimakarub kuyaa doriibdan kuu wedmibka, anam Yesu kii andekorib, weng ben nongkobiwa wenebuuna, ambibkin dia dia kuu bob anikaddan korem kuu Yesu yaa benmenebiwen. ³⁶Kwane, yimbed no eekme yedmimaib, “Bob anikaddan kuu eb ebkad dungkun arimbed angkorokanime.” andimaiwe, kane kane korem Yesu yebkad dungkun yaa angkorokaniwen kuu wadkeriwen.

God Ye Amob Yaamo Wengambirime Andoon

(Mk 7:1-23)

15 ¹Kwane, Farisidaniib Yuudan yi amob kedmengkandidaniib Yerusalem aombed menenib Yesu yaa kaamoneniwen,

²“Komandeniwed eb kedmengkandeedban kuu nub aamkono yi amowamob kuu awinindo kere no domangkimaib? Kedi, yi dingki kuu ogindo kumbed animan kuu awingkonib aniib kii.” andiwen.

³Kwane, Yesumbed inandoon, “Ma komandiwed yiib kuu God ye amob kuu domabangkanib yiib amowamobmo oone awinimaib? ⁴Kedi, Godbed yedmoon, ‘Yiib ambe ena yi weng wengambere awandime.’ andoon. Ma yedmoon kuu, ‘Kanembed ambe ena yaa amkidbaneen kuu ayiwed bobni yeman.’ andoon.

⁵“Kumban yiibbed kedmengkandimaib kuu kanembed ambe o ena yaa yedmaneen, ‘Ne yiribman yaambad komo yiib yaa awandaniin kuu kan God yaa munob koni yeman kowe, yiib yaa kondindeban.’ andaneen kuu yimin, yiibbed kedmengkandimaib kuu. ⁶Kumban kwanandaneen kuu ye kuu anam ambe ena yaa oone awandimban. Kwanekob, yiibka God ye amob kuu benkirarundekorib, yiib awoya yi amowamobmo awinimaib. ⁷Yiib kuu aadidmidan kii! Aisaiyambad yiib dowad profesi weng yedmoon kuu korem weng id anammo keroon. God Ye Weng kwane dakmoon kuu,

⁸‘Keye nimakarub kee naningko wengbed kankoonimaib, kumban yi meeni inamen ne yaa kuu ambab anam.

⁹Kowe, yimbed naningko kankooni kuu yiminban, amborom kuu yi kedmengkandi kuu karub yi inamenmo kedmengkandimaib kowe.’” kwane andoon.

¹⁰Kwanandekore, Yesumbed kadaareb yaa baandoona ye yaa miniwa yedmoon, “Wengambere kandime. ¹¹Komo komo karub ye

mongkodkono aom awunaneen kuu God yaa arewa keru yemanban, kumban komo karub ye mongkodkono aombed deedaraneen kuu God yaa arewa keru yeman.” andoon.

¹²Kwane, ye kedmengkandeendan menenib Yesu yaa kaamoniwen, “Eb kuu ma kaadkerewenoo, Farisidanbed weng kee dakmeeb kumbed eb yaa kongebde odkeneb keru wen kii.” andiwen.

¹³Kwanandiwe, yembed inandoon, “Kab korem Nambe Ewen ari doreen kumbed arumindo yaa kuu korem yumburum yirimbed biangkane kiraraneen. ¹⁴Yi kuu domondime. Yi kuu indob tut korok korok kowe. Kudi, kwane indob tut korokbed wene indob tut karub maa nen kinban wananeen kuu yi ayob kwane wene dem kombaraniib.” andoon.

¹⁵Kwane, Pitambed yedmoon, “Kuruwak weng kuu dakmeeb ye id kuu korokbende.” andoon. ¹⁶Kwanandoone, Yesumbed inande yedmoon, “Yiib kuu weng id kandindebankowoo? ¹⁷Yiibkaad dee? Komo komo mongkodkono awune kawene kabeyob aom awunimaan kuu wene no ot kerimaan. ¹⁸Kumban komo karub ye mongkodkono aombed deedirimaib kuu inamen aombed dembimaib. God yaa arewa keru yeman kuu kui, ¹⁹amborom kuu inamen aombed dembimaan kuu, arewa ye meenyiib kuman o kumka ayi ye inameniib nenem kami ye inameniib yid bi ye inameniib weng wiribi ye inameniib wengamborokbanabiyiib kuu kwamune nimakarub ye niindem aombed dembimaan. ²⁰Kwane kee dembimaan kumbed God yaa arewa keru yeman. Ma, animan karub dingki ogindombed awingke ananeen kuu God yaa arewa keru yemanban.” andoon.

Yesumbed Yuudanban Yi Wonong Awandoon

(Mk 7:24-30)

²¹Kwane, Yesu kuu kuyaa koronde yaro dore wene ambibkin Taiyayiib Saidoniib yaa wonoon. ²²Kuyaa Keenandan wonong ambibkin kuyaombed yaro menenu, Yesu yaa baande komkeen, “Yariman, Dewid ye Awo, ne mimyob keewe. Ne dana mungkan kuu awad arewambed ibnendoona miin yiminban arewa anam kereen kii.” andeen.

²³Kumban Yesu kuu ma inande daandindo kowe, ye kedmengkandeendanbed mene nangkane daaniwen, “Wonong kee yedmendebko, koronde wunuk, amborom kuu komkanmo menuun kowe.” andiwen. ²⁴Kwani kowe, yembed yu yaa yedmoon, “Ne kuu no Israeldan sibi bikderebiwen areb keru wen yi dowad kan yedme kowoonkob manaan.” andoon.

²⁵Kwane, wonong kuu Yesu ye dia angkon menenu ye murubia ari bumanganu yedmeen, “Yariman, awawe.” andeen. ²⁶Kwananduune,

Yesumbed inande yedmoon, “Dana mana ye om kuu bene anon^k yaa kiradmi kuu arewa.” andoon.

²⁷Kwanandoone, wonongbed inande yedmeen, “Yariman, anam kumban, ma anon kuu kangkomanbed animan aneen ye arak dabderem yiri om ambong ambong kuburimaan kuu animaib.” andeen. ²⁸Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Kub kuu anam andi darewoob ye wonong kii! Kwani kowe, komo mene kaamowewen kuu kibireb kwanok.” andoon. Kwane kuyaambed, wonong yu mungkan kuu amun kereen.

Yesumbed Nimakarub Yemoon Ongmenaboon

²⁹Kwane, Yesu kuu kuyaa koronde ok bowan Galeli kebed yaa wonoon. Wenekore, wene kawene aangko arimbed diboroon. ³⁰Kuyaambed nimakarub yemoon kai yeyiib yaa menebiwen kuu yon wanadaniib, indob tutdaniib, yona dingkia angkaknoondaniib wengwaabdaniib bob anikad maa maadaniib yemoonmo benminiwen. Yi kwane benmenebenib Yesu ye murubiambon ari kiribiiwa, ongmenaboon.

³¹Kwane, wengwaabdan kuu weng dakmiiwa, angkaknoondan kuu amunmo keriiwe, yon wanadan kuu yaro yarebiiwa, indob tutdan kuu nande wonoona kereknan winiwa kamenan winiwen. Kwane, yi korem menebiwen kuu wedmekorib binangke Israeldan yi God kubeniib yaningko kankooniwen.

Yesumbed 4,000 Ariyiib Animani Bangkandoona Aniwen

(Mk 8:1-10)

³²Kwane, Yesumbed ye kedmengkandeendan yaa baandoona ye yaa winiwa yedmoon, “Nimakarub kumundin keyaa mimyob keendaan, amborom kuu yi kuu neyiib yaa aronki ayoobmimiib doriwe animaniibban keriiwen kowe. Ika winime andi kuu ne dowakenban, amborom kuu yi kuu mungimo wananiib kuu wedya kirobaniib kowe.” andoon.

³³Kwanandoon kowe, ye kedmengkandeendanbed kaamoniwen, “Nub kuu amboon keyaom kee kunayambed animan kuu benub kadaareb kamune kee bangkandanuubkob ane yimin keraniib?” andiwen. ³⁴Kwane, Yesumbed kaamondoona, “Yiib kuu om kuu komoyiib awingkiwen?” andoon. Yimbed inandiwen, “Om ediib, okyiri oon embeng yemoonbaniib kumbedmo.” andiwen.

³⁵Kwane, Yesumbed kadaareb yaa yedmendoona okad yiri dibere winiwen. ³⁶Yesumbed om ediib okyiri oon embengiib be God yaa eso andekore, domabangkane ye kedmengkandeendan yaa bangkandoona yimbed ari nimakarub yaa kwane bangkandiwen.

^k **15:26** Yuudanban kuu Yuudanbed anon andimaib, yi kongendi weng, kumban Yesu kuu kuruwak wengmo dakmoon.

³⁷Yi korem anenib mikmoniwen. Kwane, ye kedmengkandeendanbed animan ane ari koronde winiwen kuu kabed aom benkabungkiwa kabed ediib yeedere wonoon. ³⁸Karuwa nimaya danaya yi korem animan aniwen kuu karub 4,000iib. ³⁹Yaro Yesumbed kadaareb kuu yedme kondoona wenebiiwa, ye kuu parai motod aom awunoone bowan Galeli yara yane wene bidambib Magadan dia winiwen.

Yesu Yaa Yi Komboon Kaamobi
(Mk 8:11-13)

16 ¹Kwane, Farisidan yoom Sedyusidan yoom Yesu yaa mene ye komboon wedmi ye dowad kaamoniwen kuu God yaromkono yaambed dud korokbok andiwed.

²Yesumbed inande yedmoon, “Oobne aron kubunanuun kuu yirim kanabaneen kuu yimbed yedmimaib, ‘Oo kwana kowe awari kuu amiibban keraneen.’ andimaib. ³Kwane, amkimo yaro kangka kuu amukambidiib ambid dodmoyiib wedme ‘Kibikee am aron kii.’ andimaib. Yiib yiibkaad ambid arimbed komarewa korokbimaane kuu wedme kaadkerimaib, kumban kibikee komo keroon kee wedme id bene kaadkerindo. ⁴Kukuu no arewa kamenib God yaa angkurom korokbenib kamimaibdan kumbed dud korokbe ande onmimo kamiib kii! Kumban ma dud korokbainban, no Yonambed dud korokboon kuu korokbaniin kumbedmo kui.” andoon. Andekore, Yesu kuyaa koronde domonde yaro wonoon.

Dudi Kedmengkandi Yaa Kaadkerime
(Mk 8:14-21)

⁵Kwane, Yesu awene kuu bowan yara yaniwen kumban ye kedmengkandeendan animaniib maan yanindo nonondandiwen. ⁶Kwane Yesumbed yi yaa yedmoon, “Kaadkerime. Yobdoodmo yiibka oone dobirime, Farisidaniib Sedyusidaniib yi flawa kabayingke obo keru yeman yaa.” andoon. ⁷Kwane, weng kee yikarebmo id kuu komarewa kii ande andangke yedmiwen, “Anam kuu animan maandindo keruwen kwande dakmeen dee kii?” ande dakmiwen.

⁸Kwane, dakmiib ye weng id kuu Yesumbed wedmendoon kowe yi yaa kaamondoan, “Yiib komandiwed animan maandindo andi ye weng dakmiib? Yiib anam andi kuu embengmo. ⁹Yiib kuu id meenindoyoo? Meenime, om angkoyiibmo kumbed nimakarub 5,000 ariyiib kuu bangkanduuwe aniwen. Aniiwe, yiib kuu kabed komoyiib animan dungkun dungkun benkabungkiwen? ¹⁰Ma, om ediibmo kumbed nimakarub 4,000 ariyiib kuu bangkanduuwe aniwen, kwangkoniib kuu kabed komoyiib animan dungkun dungkun benkabungkiwen? ¹¹Komarewakob yiib kuu meeninban keruwen? Ne kuu yiib ande animan

ye dowad dakmokban. Kumban kaadkerime, yobdoodmo yibka oone dobirime, Farisidaniib Sedyusidaniib yi flawa kabayingki yeman yaa.” andoon.

¹² Kwane, ye kedmengkandeendan kuu meeni kandiwen, Yesu kuu anam flawa aom kowiwed kabayingki yeman yaa kaadkerime andindo, ye kuu Farisidaniib Sedyusidaniib yi kedmengkandi yaa kaadkerimbed dobirime anded dakmeen.

Pitambed Yesu Kuu God Ye Mingki Andoon

(Mk 8:27-30, Lk 9:18-22)

¹³ Kwane, Yesu wene taun maa Saesaria Filipai dia wenene, ye kedmengkandeendan yaa kaamondo, “Nimakarub kuu Karub Ye Mingki kuu kane andimaib?” andoon. ¹⁴ Andoona, yimbed inande yedmiwen, “Yenambed yedmimaib kuu eb kuu Yoon Baptaisman andimaib, yenambed eb kuu Elaidya andimaib, kumban karub yenambed eb kuu Yeremaiya o profesiman maa ande kamiib kii.” andiwen.

¹⁵ Kwane, Yesu kaamondo, “Ma yibbed kuu ne kane andiib?” andoon.

¹⁶ Andoona, Saimon Pitambed inande yedmoon, “Ee, eb kuu wad doreen ye God ye Mingki, eb kuu yembed kinoona menewenman Keresu kui.” andoon.

¹⁷ Kwanandoone, Yesumbed inande yedmoon, “Ee, Saimon, Yona ye mingki, eb yaa Godbed amun kerubdoon, amborom kuu kekee karub maambed eb yaa kwane yedmebdokban, Nambe Ewen ari doreen kumbed korokbebdoon kowe. ¹⁸ Kwane, nembed eb yaa yedmaan kuu eb kuu Pita,¹ eb kuu dumnad. Keye dumnad kwarimbed ne anam andidan ambib areb kuu ambangke kanyenbaniin. Kwane, bobni yaromkonombed monmaraanban. ¹⁹ Nembed Ewen aom ooni yeman yaromkono kabdaniina, kwane ebbed okad kiri kee komo yaa yii andaneeb kuu Ewen aom kwangkon yiminban keraneen. Kwane, ebbed okad kiri kee komo yaa ee andaneeb kuu Ewen aom kwangkon yimin keraneen.” andoon. ²⁰ Andekore, ye kuu Godbed Kinoona Monoonman Keresu ande dakmaib ye weng yedme kowoon, ye kedmengkandeendan yaa.

Yesu Ye Bobnaneen Ye Weng Dakmoon

(Mk 8:31–9:1, Lk 9:22-27)

²¹ Kuyaron yaambed yaro ari kuu Yesumbed ye kedmengkandeendan yaa andowe dianmo daandoon, ye kuu Yerusalem aom wananeen kumbed Yuudan yi korok korokiib God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib Yuudan yi amob kedmengkandaniib

¹ 16:18 Pita yaningko ye weng id Gurik wengbed kuu dumnad.

kumbed ye kuu awinenib durud yewed maa maa konekoriwa, ye kuu ayaniwa bobnaneen kumban aron ayooobmim ari kuu nenkoonaneene ika dembaneen ande daandoon.

²²Kwanandoone, Pitambed Yesu nen angkaro ongakane daanoon, “Yariman, kwamune keraneen kuu Godbed kebenok ai! Kwamune kuu eb yaa ma kwanaanban kii!” andoon. ²³Andoona, Yesumbed neman Pita yaa amonombe inande daanoon, “Eb kuu Seten areb kerewen kii! Ne yaa kuu angkane! Eb kuu ne yaa boknande kombiri yeman kereeb kii! Eb kuu God ye inameniibban, karub yi inamenmo awinewen.” andoon.

Yesu Ye Yoman Wini Kuu Kiwaan Yobdood

²⁴Kwamunekore, Yesumbed ye kedmengkandeendan yaa daandoon, “Kwane, karub kanembed ne yoman manandamoka, yekareb ye dowaken ye inamen kankubune yaro ye at ming kankarinekore, ne yoman monok. ²⁵Karub kanembed yekareb ye wadkeri awinaneen kuu korem bobnaneen, kumban karub kanembed ne dowad yaambd ye wadkeri domonaneen kuu wadkeri anam kandaneen. ²⁶Karub kuu nimakarub korem yaa burudande dore okad kumundin kiri kee korem yeka oonaneen kumban amaan ye kingkin kuu kumbaanban yamotbon yiri kankoraraneen kuu amun dee? Ye kuu komombd God yaa konekore, ye kingkin kuu kumbaanban yamotbon yiri kankorarakban keraneen? Dowan!

²⁷“Kwane, Karub Ye Mingki kuu Yawodki ye nambiriyiibbed ye engyusiib mananeen kuu nimakarub mimo mimo komo kamiwen ye kakman yi yaa bangkandaneen. ²⁸Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiib yena kane kane keyaa doriibdan kuu bobnaibbanbed wedmaniib kuu Karub Ye Mingkimbed korok kere oonaneen kii.” andoon.

Yesu Yaa Nambiri Konoon

(Mk 9:2-13, Lk 9:28-36)

17 ¹Aron benmeyib down keruuna arimbed, Yesu yaro Pita yoom Yems yoom Yoon Yems ye daman yoom kwamune be aangko ambab ari daanoon, yimbirimo keruwen. ²Kwane, yi doriwa Yesu yaa God ye nambiri monoon, yeka maaaa keroon. Kwane, ye murubia kuu aron yuremoon areb nambiri darewoob keruune, yebkad kuu kawanmo kawurimbon anam keroon. ³Kwane kuyaambd, Moses yoom Elaidya yoom kuu angkadere Yesu yoom dobiriwe, Yesu yoom weng dakmenabiwen.

⁴Dakmo doriwa, Pitambd Yesu yaa yedmoon, “Yariman, kekee amun, nuwiib ke doboruub kei. Ewiib dowaken kerebka, nembd kombon ayooobmimiib banaba. Ma eb, ma Moses, ma Elaidya.” andoon. ⁵Pita

weng mogeed dakmeen aombed wiib kawanmo kande bokne kebeneen. Ku kebeneen ye niindem aombed wengmo baande daandoon, “Kekee ne Dana, ne mimyob dowakeniib kubiyiib darewoob ye ari kowaan. Ye weng kuu wengambirime!” andoon.

⁶Kwane, ye kedmengkandeendan kuu wengamberekoriwa, yi kuu uni darewoob kerenib, murubia ben okad yiri kiribe kirobiwen. ⁷Kumban Yesumbed mene badmende daandoon, “Yeedirime, unaib.” andoon. ⁸Kwane, yi deedere korok kankoone ari wedmibka karub yenayiibban, Yesu yembedmo.

⁹Kwane, kwari koronde aangko ika yiri kamoneniwa Yesumbed wedya daandoon, “Komo wedmiwen kuu karub yena yaa wene ari ogoodmo kwamune dakmenmo yarebaib. Kwane bikniwo wene ari ne bobnaniin yirimbed angkon ika dembaka.” andoon. ¹⁰Kwane, ye kedmengkandeendan kumbed kaamoneniwen, “Komande kwane Yuudan yi amob kedmengkandidanbed Elaidya kuu yedin mananeenkob andimaib?” andiwen.

¹¹Kwane, Yesumbed yi yaa inande yedmoon, “Kuu anam, Elaidya kuu yedin menene ongmi ye dowad korem nekwaneen. ¹²Kumban nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, Elaidya kuu monoona dowan keroon. Monoon kumban korobe wedmenib anam Elaidya kii ande kamindo, no kwane yi meeni dowaken korem kuu ye yaa kwaniwen. Kwamune areb kuu Karub Ye Mingki yaa kangkon durud yewed konaniib.” andoon. ¹³Kwane, ye kedmengkandeendan kuu meenenib inamen kandiwen kuu Yesu kuu Yoon Baptaisman ye dowad ande dakmeen.

Yesu Dana Awad Arewa Ibnenooniib Ongmoon

(Mk 9:14-29, Lk 9:37-43)

¹⁴Kwane, Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom ika kawene kadaareb doriib yaa miniiwa, karub maa mene Yesu ye murubia arimbed bumangke ¹⁵yedmoon, “Yariman, eb ne dana yaa mimyob keene. Ye kuu kot awarak ayimaun arewa anam wedmimaan kowe, aron yemoon ayene kan ok yiri korare amot yiri korare kamimaun. ¹⁶Nembed eb kedmengkandeendan yaa nenmanaan, kumban yi ongmenindo yiminban keriwen.” andoon.

¹⁷Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “O nimakarub korem, yiib kuu anam andindebandan wabkaddan kii! Aron komoyiib kwane yiib yoom dobaraniin? Aron komoyiib kwane yiib karekmi wedme dobaraniin? Dana kuu nenmene.” andoon. ¹⁸Kwanandekore, Yesumbed awad arewa kuu yedme anbuuroona dana ye niindem aombed yeedoroon. Kwane kuyaambad amun keroon.

¹⁹Kwane, amaan, ye kedmengkandeendan yoom Yesu yoom kwane karub yenayiibban yimbirimo keriiwe, Yesu yaa kaamoneniwen,

“Komoyiibkob nubbed awad arewa kuu yedme anburinban keruwen?” andiwen.

²⁰⁻²¹Kwanandiiwe, Yesumbed inandoon, “Yiib kwanindo keruwen amborom kuu yiib anam andi kuu wuudmo. Kedi, nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiib anam andi kuu aromne mastet yob embeng mana areb keraneen kuu aangko yaa baande yedmaniib, ‘Yakuri wene.’ andaniiwa kwananuun. God ye inameniib komo kamandameeb kuu yiminmo.”^m andoon.

Yesu Ye Bobnaneen Ye Weng Ika Dakmoon

²²Kuyaambed Yesu ye kedmengkandeendan korem Galeli angka ibmo nedbe doriwa yembed yedmendoon, “Karub Ye Mingki kuu karub maambed ambodangene awine kan karub yena yi dingki ari kowaneen kii. ²³Kwamunenib ayaniiwe bobnaneen, kumban aron ayobmim ari Godbed bobnoon yirimbed kankoonaneena dembaneen.” andoon. Kwanandoone, ye kedmengkandeendan wengamberekoriwa, miin kubiyiibban kere anam mimyob wandiwen.

Tak Od Kowi Ye Weng

²⁴Kwane, Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom Kapeenaum yaa wene dawuniiwe, kurikuri boyambib darewoob ye tak od bimaibdan yaro mene Pita yaa kaamoniwen, “Yiib kedmengkandi korok kuu kurikuri boyambib darewoob ye tak od kowimaanoo?” andiwen. ²⁵Kwane, Pitambed yedmoon, “Eyoka, kowimaanaa.” andoon.

Amaan, Pita kuu ambiwoom dawuro wonoone, Yesumbed yedin Pita yaa yedmoon, “Saimon, eb komarewa meeneeb, kingbed ye tak od kuu karub kane yaambed bimaan, ye mingki yaambed dee, yena yaambed dee?” andoon. ²⁶Kwane, Pitambed Yesu yaa inande yedmoon, “Yi kuu karub yena yaambed bimaib.” andoon.

Kwanandoone, Yesumbed Pita yaa yedmoon, “Kwana kowe, king yi dana kuu tak od kowaibban. ²⁷Kumban nub yi yaa kowaubban kuu nub yaa kongendaniib kuu ne dowakenban kowe, wene pating kanwene ok bowan angka kamberene oon ibduruk kandaneeb kuu mongkodkono dankone wedmaneewa, od murubkob angkimbaranuun kuu kanduneb, wene ne tak odiib ewiib kwane kowe.” andoon.

Ewen Aom Kuu Kanembed Darewoob Keraneen?

(Mk 9:33-37, Lk 9:46-48)

18 ¹Kuye aron kuu kedmengkandeendanbed Yesu yaa mene kaamoniwen, “Kanembed Ewen aom kuu aningko darewoob keraneen?” andiwen.

²Kwanandiiwe, Yesumbed dana embeng yaa baandoona monoona, yembed nende yi murubia ari kowoone doboroon. ³Kwane, Yesumbed

^m 17:20-21 Buk Matyu kurin kurin wongkiwen yenamo kuu weng keyiib: “Kumban awad kwamuneyiib kuu kurikuriyiib animan korondiyiib kumbed anburi yeman.”

yedmoon, “Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiib korobe amonombe dana kamune areb keraniib kumbed Ewen aom awunaniib. Ma kwanokban keraniib kuu awunaibban. ⁴Kwani kowe, karub kanembed yeka kankubune dana mana keyareb keraneen kumbed Ewen aom aningko darewoob keraneen. ⁵Karub kanembed naningko yaambed dana mana kee areb yaa kubenaneen kuu ne yaa kwane kubewaneen kii.

Dedmobeniwed Ambarakmi

⁶“Kumban kanembed dana kamune kere ne yaa anam andoonman keyaa dedmobaneenkob ambarakmaneen kuu, amun kuu ibduruk kuye karub kuu awine bot darewoob kande kongkono yaa borokne kan karamok yiri kaniwed niindem ambab yiri kankubuni kumbed yimin.

⁷“Okad kiri doriibdan, kaadkerime! Dedmobenako ambarakmok andi yeman yemoon dangoon. Kwane arewa kuu dembimaan, kumban kanembed kwamune arewa kame andaankob kwane dembimaan ye karub kuu durud yewed arewa ye yaa mananeen. ⁸Kwane, eb yon o dingkimbed dedmoonokob ambarakmewen keroka, wankorarunde. Kwananeeb kumbed dingki mimomo o yon mimomo kuyiib aron korem korem ye wadkeri kandaneen kuu amun. Ma kwamune yon ayoob o dingki ayoob kuyiib dobaraneeb kuu eb nen kumbaanban yamotbon yiri koraraneen kuu arewa. ⁹Kwane, eb indobbed dedmoonokob ambarakmewen keroka, biangkande korarunde. Kwananeeb kumbed indob yaramo aron korem korem ye wadkeri kandaneeb kuu amun. Maa kwamune indob ayoowiib dobaraneeb kuu eb nen kumbaanban yamotbon yiri koraraneen kuu arewa.

Sibi Biknoon Ye Kuruwak Weng

(Lk 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹“Yiib kaadkerime. Aningkoyiibban ne yaa anam andiwendan keyaa kankubunaib. Kedi, nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, nimakarub keyi oonimaib yi engyus Ewen ari doriib kuu Nambe God ye kerebiri ari kwane doberembirimaib.”

¹²“Yiib kuu komarewa meenaniib? Kekamune karub maa sibi 100iib kumban mimo kuu wene biknaneen kuu, ye kwane 99iib kuu aangkombon ari domondekore, wene biknoon kuu kereknanmo yaraneen dee? Kwananeenaa! ¹³Kwane, nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, sibi wedmaneen kuu kubi darewoob keraneen, kwane sibi 99iib wene biknindo yaa kuu kubi embengmo. ¹⁴Kwamune areb, yiib Ambe Ewen ari doreen kuu ye dowakenban anam andidan aningkoyiibban mimo ma bikni kuu yiminban.

ⁿ **18:10-11** Buk Matyu kurin kurin wongkiwen yenamo kuu weng keyiib: Kedi, Karub Ye Mingki kuu awere bikniwendan burudande bindi ye dowad moonon.

Angkodmimbed Eb Yaa Ambarakmi

¹⁵“Kwane, anam andi ye karub maambed eb yaa ambarakmoka, wene yiib ayoobmo keroka komo ambarakmoon kuu daane. Kwane, eb weng wengamboroka, amun eb awaneneb kowe ye o yu kuu eb daman kereeb kii. ¹⁶Ma, ye kuu eb weng kankoraroka, angkon ika karub mimo o ayoob ben eb yaa dabokne wene wengane. Weng korem ku dakmaneeb kuu yi ayoowiib indob indob wedmiib weng wengambere keraniib kowe, yi kuu eb weng ibmo kere dakme korokbi yeman. ¹⁷Yi ayoowiib kwangkon kwane wengambirinban anam keroka weng kanwene kurikuri ye korok korok yaa daande. Kurikuri ye korok korok yi weng kwangkon kwane wunesadmi ye karub keraneen kuu anam andindodan o tak od bidan yaa komo kwanimaab areb ye yaa kwangkon kwame.

Weng Ongmi

¹⁸“Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiibbed okad kiri kee komo yaa yii andaniib kuu Ewen aom kwangkon yiminban keraneen. Kwane, yiibbed okad kiri kee komo yaa ee andaniib kuu Ewen aom kwangkon yimin keraneen. ¹⁹Angkon nembed yiib yaa ke yedmaan kei, yiib aombed ayoob kuu komo yaambed weng kan mimo kerenib God yaa kaamonem andaniib kuu Nambe Ewen ari doreen kumbed yiib dowad kwananeen. ²⁰Kwane, yiib ayoob o ayoobmim doberenib naningko yaambed kowenib weng kan mimo keraniib kuu, ne kangkon yi yaa dabokne dobaraniin.” andoon.

Ambarakmi Are Nonondandi Ye Kuruwak Weng

²¹Kwane, Pitambed menene Yesu yaa kaamonoon, “Yariman, nangkodmimbed ne yaa ambarakmaneen kuu, ye yaa are nonondande komoyiib keraniin? Yewudmo kameni kimingke ediib keraniinoo?” andoon.

²²Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Eb yaa ke yedmaan kei, yemoonmo are nonondande ediibmomban, 77iib kii. ²³Kwamunekob, Godbed korok kere ooni yeman kuu kwamune areb. King kuu mene ye deme karubbed ye yaa dungkum keruwen kuu inewime andi dowad baande kamoon. ²⁴Kwane, king kuu od andowe boon. Been ye niindem aombed karub maaaa nenminiwen kuu king yaa od gold darewoob yaningko talen 10,000iib^o kuyaa dungkum keroon. ²⁵Kumban ye korok yaa od koni kuu yiminban kowe, ye korokbed dungkum karuwiib ye wonongiib dana meediib ye yiribman koremiib ben ari berengkekore od kanda ye weng kowoon. ²⁶Kwanandoone, karub kuu kirod bumangkane okad yiri korok

^o 18:24 Kukuu 200 milien Kina areb.

kankibinene eekme yedmoon, ‘Ne yaa yodbirimbana iwari meedmeewo, eb dungkum ne yaa kuu korem ari inebda.’ andoon. ²⁷Kwanandoona, kingbed ye yaa mimyob keenekore yedmoon, ‘Ne dungkum eb yaa kuu korondaan kii. Kowe, eb koronde wene.’ andoona wonoon.

²⁸“Kumban deme karub kuu wene ari yangkodmi deme karub mamaa wedmenoon. Yangkodmi kumbed od silvaa yaningko denari 100iib^p dungkum keroon kowe, karub kuu kongkono yaambed awine kanyobene yedmoon, ‘Ne dungkum kuu kankawe!’ andoon. ²⁹Kumban yangkodmi kuu kirod bumangkane eekme yedmoon, ‘Ne yaa yodbirimbana iwari meedmeewo, eb dungkum ne yaa kuu ari inebda.’ andoon. ³⁰Kumban yangkodmi ye weng wengambere kankorarekore, yaro awine kanwene wii aom kaanoon, kwane wii aombed dobere dungkum kuu kowe wankarekore yeediri yeman.

³¹“Kwane, king ye demedan yenambed komarewa keroon kuu wedmekoriwa, kubiyiibban miin darewoob kandekorib, wene king yaa weng korem daaniwen. ³²Kwane, kingbed ye deme karub kuu ika baandoona awunoona yedmenoon, ‘Eb kuu deme karub miin arewa anam. Ne dungkum korem eb yaa angkuun kuu kowaab koronde ande kebenaan, amborom kuu ebbed ne yaa mimyob keewe ande yedmeeb kowe kwanaan. ³³Kumban angkon komoyiibkob eb kuu kwane wene eb deme angkodmi yaa mimyob keenokban, nembad eb yaa mimyob kowaan areb kerindo kerewen?’ andoon. ³⁴Kowe, kwane king kuu arud wandekore yedmoone, karub kuu wii oonidanbed awine nenwene wii aombed yewed konembiriwed, wene ye dungkum korem kuu ingkane dowan keraneen.” andoon.

³⁵Andekore, Yesumbed ika yedmoon, “Yiib kuu yiib angkodmia yi ambarakmi yiib yaa kuu anam are nonondandaibban kuu, weng kee kwamune areb Nambe Ewen ari doreen kumbed yiib yaa kwananeen.” andoon.

Wonong Awanekore Domondi

(Mk 10:1-12)

19 ¹Kwane, Yesu weng ku dakmeen korem dowan kerekore, ye Galeli angka koronde Yudea angka yaro dore wene ok Yooden yara yanoon. ²Kuyaa nimakarub yemoon kai menebe yoman kerenen winiwe, bob anikaddan korem ongmenaboon.

³Kwane, Farisidan yena kuyaa menenib, Yesu yaa komboon kaamoni ye dowad miniwen. Kwane, yimbed kaamoniwen, “Kekamune kee amob dee? Karub maa ye wonong kuu idiib o idiibbanbed domondaneen kuu yimin dee?” andiwen.

⁴Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Weng kee yiiib ma kimingkindokowoo? God Ye Weng aombed wongkoon kuu kwane andowoon yiri kuu Ambengkan Godbed ‘karuwiiib wonongiib ayoob ongmeneaboon.’ ⁵Kwane, Godbed yedmoon, ‘Kwamunekob, karub kuu yawodkia awaana domonde ye wonong yaa daboknaneen, daboknaneena yi ayoob kuu id mimo keraniib.’ andoon. ⁶Kowe, yi kuu id ayoobban, mimo. Kwana kowe, komo Godbed kandaboknoon kuu karubbed bongme dankorari kuu yiminban.” andoon.

⁷Kwanandoone, yimbed kaamonien, “Kwani kowe, komande Mosesbed amob kee yedme kowoon? Karub kuu ye wonong yaa domondi ye kerekiib wongke kondekore, domondod wini kuu yimin.” andiwen.

⁸Kwane, Yesumbed neman inandoon, “Mosesbed yiiib yaa wonong domondi kuu yimin ande kowoon, amborom kuu yiiib niindem aom kuu kamkono kowe. Kumban andowoon yirimbed kuu kiwaan maa, kwamuneyiibban dowan. ⁹Nembed yiiib yaa ke yedmendaan kei, karub kanembed ye wonong domondekore, wonong maa awananeen kuu nenem kamaneen. Kumban wonongbed nenem kamanuunkob domondaneen kuu yimin.” andoon.

¹⁰Kwanandoone, kedmengkandeendanbed ye yaa yedmiwen, “Ambimban yi dobiri kuu kwamune dakmewen areb angkimboroka, amun kuu wonong awanimban korondi kuu yimin.” andiwen.

¹¹Yesumbed yi yaa inande yedmoon, “Godbed kane kane yaa kuye weng kondoon kuu kwamune dobaraniib. Yena kuu awine dobaraibban. ¹²Kedi, karub yena kuu yi enaya yi kabeyob aombed kubuyowiibban keroon kowe, wonong awanindeban. Yena kuu karub yenambed kubuyob biwen⁹ kowe, kwangkong wonong awanindeban. Yena kuu wonong awani kuu yi dowakenban keriwon, korondiwen amborom kuu yi dowaken darewoob kuu Godbed korok kere ooni yeman ye inamenmo awinandamiib kowe. Kane kane kuu wonong awanimban ye weng kee dowakeniib keraniib kuu awine dobirime.” andoon.

Yesumbed Dana Yaa Amun Kerundoon

(Mk 10:13-16, Lk 18:15-17)

¹³Kwane, dana bongbong kuu yi arianbed ben Yesu yaa miniwen, yembed dana yi ari dingki awingke amun kerunde kurikuri kamendok andiwed. Kumban kedmengkandeendanbed dana yi arian yaa be winime ande ongkande kebengkiwen.

¹⁴Kwaniiwe, Yesumbed yedmoon, “Yiib korondiiwo, dana bongbong kuu ne yaa minime yiiib kebengkaib. Godbed korok kere ooni yeman kuu

⁹ 19:12 Kuye aron kuu kingbed yi demedan yi kubuyob bimaib, dememo awinime andiwed.

dana bongbong kamune yi inamen areb keraniib kumbed awunaniib.” andoon. ¹⁵Kwane, Yesumbed dana bongbong ari dingki kowe amun kerunde kurikuri kame dowan kerekore, yaro kuyaambéd wonoon.

Yiribman Yemoon Ye Kewedman Ye Weng
(*Mk 10:17-20, Lk 18:18-23*)

¹⁶Kwane, karub kewedman maa Yesu yaa menene kaamonoon, “Kedmengkandi korok, komarewa kereni amun deme awineni, wadkeri aron korem korem kuu kandaniin?” andoon. ¹⁷Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Komadewed amun ye dowad ebbéd ne yaa kaamoweeb? God yembedmo kuu amun. Eb dowaken wadkeri kanda andebka, amob weng wengambere kande.” andoon.

¹⁸Kwane, kewedmanbed kaamonoon, “Amob kunambéd awinaniin?” andoon. Kwane, Yesumbed inandoon, “Kumka o kuman ayaab, nenem kamaab, yid baab, kangdod aom dudi weng dakmaab, ¹⁹eb ambeya enaya yaa meene wengambere, kwane ebka ebmeren mimyob dowaken kowimaab areb eb dia doriibdan yaa mimyob dowaken keende.” andoon.

²⁰Kwane, kewedman inande yedmoon, “Amob korem kee ibmo kwane oone awinaan. Kumban komo maa awinaniin?” andoon.

²¹Kwane, Yesumbed inandoon, “Eb dowaken eb inamen aom demkoronmo kerande kamebka, wene eb yiribman korem kuu ben ari berengke od bekorewa, od kuu kamboknondan yaa bangkandekoreb, eb kakman kuu Ewen aombéd angkimbaraneen. Kwananeeb ye yoman ari kuu ne yoman mene.” andoon.

²²Kwane, kewedman kuu kuye weng wengamberekore, kubiyiibban kere koronde wonoon, amborom kuu yiribman yemooniib kowe.

Ewen Awuni Ye Weng
(*Mk 10:21-31, Lk 18:24-30*)

²³Kwane, Yesumbed kedmengkandeendan yaa yedmoon, “Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiribman yemoon ye karub kuu yekareb kankubunekore Ewen arimbed doreen ye Godbed korok kere ooni yeman aom awuni kuu yobdood. ²⁴Angkon ma nembed yiiib yaa ke yedmaan kei, kemo kuu nidoro dem awunaneen kuu yobdood dee? Yiribman yemoon ye karub kuu yekareb kankubunaneen kumbed Godbed ye korok kere ooni kuu kekamune ye yobdood burudande yobdood aman ari kii.” andoon.

²⁵Kwane, kedmengkandeendan keye weng wengamberekorib, yi kuu binangki darewoob kerenib kaamoniwen, “Kwana kowe, kane kuu yimin kii? Godbed bobni yaa kuu ma burudande nendaanban kii!” andiwen.

²⁶Kwane, Yesumbed yi yaa wedmende yedmoon, “Karub yaromkono yaambéd kuu kwanindeban, kumban God yaromkono yaambéd kuu yimin. Godbed komo kamandameen kuu kwananeen.” andoon.

²⁷Kwane, Pitambed inande yedmoon, “Kedi, nub kuu yiribman korem kirarunde eb yoman munuwen. Kowe, nub yaa kuu komarewa kerundaneen?” andoon.

²⁸Kwane, Yesumbed yi yaa yedmendoon, “Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, Godbed okad korem kuu yeweb areb ika ongmaneene, Karub Ye Mingkimbed king ye ooni ye dibirimbun arimbed nambiriyiib dibere korem oonaneena, yiib wad ayoowiib ne yoman meniibdan kwangkun korok ye ooni ye dibirimbun amunmo wad ayoowiib arimbed diberenib, Israeldan yi amyenimbun wad ayoowiib kuu oonaniib.

²⁹“Kowe, karub kane kane ne yoman mini dowad, yi ambiwiib ambang oni damaniib ena ambeyiib danayiib bidambibkiniib domondaniib kuu, yi korem kuu Godbed yewudmo bangkandaneene kakman 100iib areb keraneen. Angkon Godbed yi yaa wadkeri aron korem korem yeman kondaneen. ³⁰Kumban yidin ari keriwendan yemoon kuu yoman keraniwe, yoman keriwendan yemoon kuu yidin ari keraniib.” andoon.

Nong Yob Demedan Ye Kuruwak Weng

20 ¹Andekore, Yesumbed ika yedmoon, “Kedi, Godbed korok kere ooni yeman kuu kamune, mongkobon yarimanbed amkimo kaimbed yaro dore wene karub bako, ye nong yob deme awinime ande boon. ²Nong yob deme aronki mimo kuu od silvaa yeman mimo yaningko denarius’ kowe, kwane bangkandaniin andekore ben mongkobon angka yedmoona winiwen. ³Kwane, angkon aron 9 oklok areb yaa wene wedmoonka, animan berengkanabimbun yaa karub ogoodmo demeyiibban doriib. ⁴Kwane, yembed yedmendoon, ‘Yiib kwangkun wene ne nong yob deme awinime, od kuu yiminmo bangkandaniin yiib yaa.’ andoon kowe, ⁵yi kwane demembun yaa winiwen. Kwane, angkon aronkobbed ye kuu animan berengkanabimbun yaa ika wenene kwane yedmoone yena winiwen. ³ oklok angkon ika kwamunemo kamoon. ⁶Kamekore, angkon 5 oklok yaa ika wene wedmoonka, karub yena kuu kwamune animan berengkanabimbun yaa doberenan yarebiib kowe, yembed kaamondoan, ‘Yiib komandiwed aron doboob keyaa nadangke weniib?’ andoon. ⁷Kwanandoone yimbed inande yedmeniwen, ‘Kwane doruub amborom kuu karub kanembed nub deme awini dowad bindo.’ andiwen. Kwanandiiwa kwane yedmoon, ‘Yiib kwangkun kwane wene ne nong yob deme awinime.’ andoon.

⁸“Kwane aron oobneya keruuna, mongkobon yariman kuu yaro ye deme karub korok yaa yedmenoan, ‘Baandewo deme awiniwendan kuu menebiwo od bangkande, yomanbed baandaan kumbed andowe bangkandenmo wene yiri yidin baandaan yaa nande.’ andoon. ⁹Kwane,

r 20:2 Denarius mimo kuu 10 Kina areb kibikee.

5 oklokbed boondan kuu menenib od denarius mimo biwen. ¹⁰ Kwane kowe, karub yidin amkimombed boondan kuu kwane wedmiwen kowe od kuu arimbed banuub kii ande meeniwen. Kumban yi korem kuu od denarius mimomo korem kwane bangkandoon. ¹¹ Kwamune biwen kowe, mongkobon yariman yaa kongene mungkubmangkab kamenib ¹² yedmeniwen, ‘Keye karub kuu yi yomanbed aron dukmenmo awiniwen, ma nub kuu aron darewoob amkimombed wene oobneya deme awinuwen, angkon aron angkara aron nimin darewoob kanduwen kumban angkon od kuu yiyiib nuwiib ibmo kwane bangkandeeb kuu yiminban.’ andiwen. ¹³ Kumban yembed yi kuyaom kuu mimo yaa inande yedmoon, ‘Angkodmi, ne kuu eb yaa ambarakmindo. Ma, angkon eb kuu ee kibikmo od denarius mimo deme awinaniin andewenoo?’ ¹⁴ Kwana kowe, eb od kabdaan kuu kandekoreb wene. Ne dowaken kuu karub kane yomanbed mene deme awinnoonman kwangkongon kwane ibmo koni kowe kwanaan. ¹⁵ Neka nod kowe, nembed kan komarewa kereni deme awineni ane dobaraniin kuu yimin. Nembed yena yaa nodbed bangkandeni awandaan kowe ne yaa wungkaweeb dee?” andoon. Andekore, ¹⁶ Yesumbed yeenbon weng daandoon, “Kwani kowe, kane kanembed yi yoman meniibdan kuu arinaniiwa, yidin ariniwen kuu yoman keraniib kii.” andoon.

Yesu Ye Bobnaneen Ye Weng Ika Dakmoon

(Mk 10:32-34, Lk 18:31-33)

¹⁷ Kwane, Yesu Yerusalem ari weneen kowe, yembed kedmengkandeendan wad ayoob benwene yimbirimombed daandoon, ¹⁸ “Kedi, nub kuu Yerusalem ari wunuub kii. Karub Ye Mingki kuu karub maambed ambodange awine kandene, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib Yuudan yi amob kedmengkandidaniib yi dingki ari kowaneen. Kwane, yimbed ayiiwo bobnok ande kowekorib, ¹⁹ Yuudanban yaa kondaniiwa, yimbed ye yaa kan damangkanenib angkurom angka nong yikyikiibbed wangkanenib kan at ming ari bakumbed daaraniiwa bobnaneen. Kumban aron ayoobmimiib ari kuu Godbed nenkoonaneene ika dembaneen.” andoon.

Yems Yoom Yoon Yoom Yi Awaan Yu Dowaken

(Mk 10:35-45)

²⁰ Yems yoom Yoon yoom yi awaan yoom winiwa yu dowaken Yesumbed ee kwananiin andok andud mene ye murubia arimbed bumangkenu kaamonuune, ²¹ inande kaamondoon, “Kub dowaken kuu komo?” andoon. Kwane, yumbed yedmeen, “Ee ande weng kunduk kee ongme. Eb king kere oonaneeb kuu ne dana maa korok kere eb wiwi angka dibaraneen, maa korok kere an angka dibaraneen kui.” andeen.

²²Kwane, Yesumbed inande yedmendoon, “Yiibbed kaamobiib ye id kuu yiibkaadban. Nembed durud yewed kandi ye kiwaan ari wanandamiin kuu, yiib kwangkong kwane wananiib dee?” andoon. Andoona, yi ayoobbed yedmiwen, “Ee nub kuu yimin.” andiwen.

²³Kwane, Yesumbed yi yaa yedmendoon, “Ee, yiib kuu nembed durud yewed kandi ye kiwaan ari wanandamiin yaa yiiwiib kwane wananiib. Kumban, ne wiwi angka o an angka dibiri ye yumbon kuu nembed bangkandi yemanban, yeka Nambe God yembedmo karub kane yaa yi dowad nekwoon kuu kumbedmo.” andoon.

²⁴Kwane, kedmengkandeendan yena angko angkoyiib kuu wengamberekorib, ayi ningki yoom yaa kuu kongendiwen.

²⁵Kwane, Yesumbed yi korem baandoona nedbiwa yedmendoon, “Yiib yiibkaad, korok korok okad kiri ooniwen kuu kwamune, ‘Nembedmo yimin ne weng yaambedm wengambirime.’ andimaib. Kwane yi korok korokbed yi ambibkindan kankubunaiwe korok yi dabderem aom dobirimaib.

²⁶“Kumban yiib kuu kwamunemban. Yiib yaa kanembed ye dowaken kuu darewoob kerandamoka yekareb kankubunene yiib dememo awini ye karub kerok. ²⁷Angkon ari kuu yiib yaa kanembed ye dowaken kuu miin darewoob kere yedin kerandamoka, yeka kankubune yirimbed kerene, yiibkanmo yi dabderem yiri dobere no deme awinembiri ye karub kerok. ²⁸Kwane, Karub Ye Mingki kuu deme kondoko yenambed awinime andi ye dowad minindo, yembed yena yi dabab yaa awandi ye dowad menene nimakarub yemoon bi ye dowad ye wadkerimbed amoddok monoon.” andoon.

Indob Tut Karub Ayoob Ongmenandoon

(Mk 10:46-52, Lk 18:35-43)

²⁹Kwane, Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom Yeriko aom domondiiwa kadaareb nokbe kan ye yoman winiwen. ³⁰Karub indob tut ayoob kuu kiwaan kebed angkambed dibonib wengambiribka, Yesu kuu deweneen kowe, yi baande yedmiwen, “Yariman, Dewid ye Awo, nub yaa mimyob keende awande!” andiwen. ³¹Kadaareb ku deweniib kumbed ongakande daandiwen, “Komkaib, korondime.” ande kamiwen, kumban yi kuu miinmo naawon komkiwen, “Yariman, Dewid ye Awo, nub yaa mimyob keende awande!” ande kamiwen.

³²Kwane, Yesu yinmonekore, yi yaa baandoon, “Yiib dowaken nembed yiib yaa komo kerok andiwed?” ande kaamondoon. ³³Kwane, yimbed inande yedmiwen, “Yariman, nub dowaken kuu nub indob ongmenande anduwed.” andiwen. ³⁴Kwanandiiwe, Yesu yi yaa mimyob keendekore, kwane yi indob yaa angkorokandoona, kiroadmo kwamune yi indob kuu amunmo kerunde wonoon. Kwanoona, yiyiib kwane ye yoman winiwen.

Yesu King Areb Kere Yerusalem Aom Awunoon
(*Mk 11:1-11, Lk 19:28-38, Yn 12:12-15*)

21 ¹Kwane, yi kuu Yerusalem nandok menenib aangko Olif ari kambong Betfeg awunandamenib, Yesumbed kedmengkandeendan ayoob yaa yedmoon, ²“Yiib winime. Kambong kee yiib korok kowe weniib ari kumaom aommenib wedmaniiwa, donki kuu nong boroniwena doruun kii. Ingkodiib kowe nong borongkiwen kuu dudmungke benminime, ne yaa. ³Kwane, karub kanembed weng maa yiib yaa daandoka, ye yaa yedmenime, ‘Yarimanbed ye dowaken kwane benminime andoonkob.’ andime. Kwaniwo, kirodmo ‘Benyuroko benwinime.’ andaneen.” andoon. ⁴Kekee kwanoon kuu profesimanbed dakmoon ye weng kuu anam id keroon. Keye weng kuu,

⁵“Yerusalem aom doriibdan yaa yedmende,
‘Wedmime, yiib king ku meneen kui, nangkemmo kerene donki ingkod ari daane diberene yiib yaa meneen kui.’” kwane andoon.

⁶Kwane, kedmengkandeendan kuu wene yembed komo weng daandoon kuu kumbedmo kwane awiniwen.

⁷Kwane, yi kuu wene donki awaaniib ingkodiib kwane benmene Yesuyiib yaa miniwen. Menenib yi yuruk ebkad kuu biangkane ben donki yi angkurom ari nongkobiwen. Nongkobiiwa, Yesu kwari diboroon. ⁸Diboroone, kadaareb yemoon yi kwangkong yi animari ebkad inwariwen kuu biangkane kiwaan yiri kudmenmo winiwa, yenambed orom biid awene aangke kiwaan yiri kudmenmo winiwa kamiwen. ⁹Kadaareb yena arinambo ari yidin weniibdan yoom ye yoman weniibdan yoom kuu komkanmo winiwen,

“Dewid ye Awo ari ke meneen keye aningko kankoonem!
Karub kee Yariman yaambad meneen kuu amun kerunok.
Karub ke meneen keye aningko miin anammo kankoonem!” ande kamiwen.

¹⁰Kwane, Yesu kuu Yerusalem aom aomnoone, taun aom doriibdan kumundin kuu miin kanyerekneen. Kwanoona kaamobiwen, “Kee karub kane kii?” ande kamiwen. ¹¹Kadaareb miniwendan yenambad yedmiwen, “Kekee Yesu, profesiman, Galeli aom Nasaret yaambad monoon kui.” andiwen.

Yesumbed Kurikuri Boyambib Darewoob Yaa Wonoon
(*Mk 11:15-19, Lk 19:45-48*)

¹²Kwane, Yesu kuu kurikuri boyambib darewoob kuuk aom dawuro wene berengkanabidan yenburoon. Yenburene od ingke bidan yi arakiib on arud berengkidan yi dibiri yemaniib kuu ben amenengkoon.

¹³Kwanekore, daandoon, “Kekamune, God Ye Weng kumaom wongkiwen kuu, ‘Ne kurikuri boyambib darewoob kuu kurikuri yambib andaniib.’ kwane wongkiwen, kumban yiib kwanimaib kumbed ‘yid bimaibdan yi ambib’ areb kereen.” andoon.

¹⁴Kwane, ye doreen yaa kuu indob tutdaniwa yon wanadaniwa menebiwa, kwane ongmenandoon. ¹⁵Kwane, dana kuu komkimaib, “Kubem, Dewid ye Awo ari yangingko kankoonem!” ande kamiwen. Kumban God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob darewoob yoom Yuudan yi amob kedmengkandidan yoom kuu Yesumbed komo kamooniib dana kwane kamiib kuyiib korem wedmekorib, norin wandiwen. ¹⁶Norin wandekorib, Yesu yaa kaamoniwen, “Danambed kwane dakmiib kuu wengamberewenoo?” andiwen.

Andiwe, Yesumbed inande yedmoon, “Ee. Yiib kuu God Ye Weng kee ‘Ebbed kinewenkob dana manayiib dana darewoowiib kuu eb aningko kankoonimaib.’

kuu ma kimingkindokowoo?” andoon.

¹⁷Kwanandekore, kuyaa koronde yaro dore wene Yerusalem domonde wene kambong maa Betani angka wene angkok wonoon.

Yedob At Koknoon Ye Weng

(Mk 11:12-14,20-26)

¹⁸Amkimo warewinimbed Yesu angkon ika Yerusalem aom menone mungimo keroon. ¹⁹Kwane, menene wedya yedob at wedmekore, yedob kuu ma wande ana ande wene wedmoonka idiibban biidmo keroon. Kowe, kwane Yesumbed yedmoon, “Aman ari id angkon dibaraabban kerok!” andoon. Andoona, kirodmo kwane biidiib nuubne wene yedob at kuu koknoon. ²⁰Kwane, kedmengkandeendan kuu akme binangkekorib, Yesu yaa kaamoniwen, “Komarewakob kwane kirodmo at kuu koknoon kii?” andiwen.

²¹Kwanandiwe, Yesumbed inande yedmoon, “Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiib kuu anam andi kerenib karekmiiyibban kuu kwane at yaa komo keroon kwamunemo kamaniib kuu yimin. Kwamune ari kuu aangko yaa kwangkong kwane yedmaniib, ‘Kub kuu nenwene karamok yiri korarok.’ andaniib kuu Godbed kwananeen. ²²Kwane, yiib kuu anam andaniib kumbed kurikuri aombed God yaa komo kaamobaniib kuu baniib.” andoon.

Yesu Yaromkono Kuu Kunayambed Boon?

(Mk 11:27-33, Lk 20:1-8)

²³Kwane, Yesu kuu kurikuri boyambib darewoob kuuk aom dawuro wene dore kedmengkandeena, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib aamkono yenayiib kumbed Yesu yaa menenib

kaamobeniwēn, “Eb kuu kane yaromkono yaambēd kwamune kameeb? Kanembēd aromkono kee kabdoonkob?” andiwen.

²⁴Andiwa, Yesumbēd inandē yedmoon, “Neyiib yaa mimo kaamonako inandiwe d kumbēd ne kuu kanembēd demē kine kawoonkob kwamune ambangkain kee yedma. ²⁵Yoon Baptaisman kuu kane ye aromkonombēd kande baptais kamoon? Ewen Ari Doreenman yaambēd dee, karub yaambēd dee?” andoon.

Kwanandoona, yikareb yemyeb yedmiwen, “Kwane Ewen Ari Doreenman yaambēd andanuub kuu angkon kaamondaneen, ‘Kwana komandē ye weng yaa yiib anam andindo keriwēn?’ andaneen. ²⁶Kumban angkon karub ye meenimbēd andanuub kwangkon yiminban, amborom kuu nimakarub korem kuu Yoon Baptaisman kuu profesiman andimaib kowe unuwēn.” andiwen. ²⁷Kwana kowe, Yesu yaa inandiwen, “Nubkaadban.” andiwen.

Kwanandiiwa, Yesu kwangkon inandē yedmoon, “Ne kangkon kane ye aromkonombēd kwane ambangkain kuu daandainban.” andoon.

Kewed Dana Ayoob Yi Kuruwak Weng

²⁸Kwane, Yesumbēd yedmoon, “Yiib komarewa meenaniib? Kwane karub maa kuu ye dana kewēd ayoob doriib. Kowe, awodki wene wonobman yaa yedmoon, ‘Ne dana, kibikee eb wene nong yob mongkobon angka demē awine.’ andoone, ²⁹‘Yii, korondaan.’ ande inandoon, kumban aman ye inamen amonombe wene nong yob mongkobon angka demē awinoon. ³⁰Kwane, awodki wene dana mingki ningki yaa kwangkon ayi yaa daanoon areb kwane daanoon. Daanoone, ‘Ee, ambe, kwananiin.’ andoon, kumban ye wene demē kwane awinindo korondoon. ³¹⁻³²Kowe, kewēd dana ayoob kuu kunambēd yambe ye weng wengambere awinoon?” andoon.

Andoone, korok korokbēd inandiwen, “Ayi kui.” andiwen.

Kwane, Yesumbēd yedmendoon yi yaa, “Nembēd yiib yaa ke anam yedmendaan kei, Yoon Baptaisman ku monoon kuu mēne God ye yorokmo ye kiwaan kedmengkandok monoona, yiib kuu ye weng wengamberēdandiwen anam andindo. Kumban tak od bidaniib kiwaan ari nimayiib kuu weng wengambere anam andiwen kowe, yi kuu yiib burudandenib, yidinmo Godbēd korok kere oonimbōn awunēbiib kii. Kwaniwen kuu yiibbēd wedmiwen kumban yiib amonombindo, Yoon ye weng anam andindo.” andoon.

Yesu Kuu Wunekaraniib Ye Kuruwak Weng

(Mk 12:1-12, Lk 20:9-19)

³³Kwane, Yesumbēd yedmoon, “Kuruwak weng mamaa kee wengambirime. Kwane okad yariman maa ye mongkobon angka nong

yob kab kibingkoon. Kibingkekore, kuuk wirine kanawanewandoon. Kwane, yob ondoobkene ambodmo bi yeman ye dem nirekore, angkon mongkobon kuyaa kerekne ooni ye boyambib kongam yenboon. Kwamunekore, yaro karub yena yaa ye mongkobon kuu oonime yob yena bangkawime ande yedme weng kondekore, ambab angka wonoon.

³⁴“Kwane, nong yob yumu wi aron dia kere wunuuna, yariman kuu yaro dore ye demedan yaa yedmoon wene mongkobon oonidan yaa wene ye nong yob bok winiwen. ³⁵Kwane, mongkobon ooniwendan kumbed yaro deme karub maa kuu anbandenib, maa aye bob kowenib, maa botbed ayenib kamiwen. ³⁶Kwane, angkon yariman kuu yaro ye demedan yemoon yena ben kiriboona winiwen, kumban ibduruk winiwendan yaa komo kamiwen areb kwamune yenbandiwen.

³⁷“Kwani kowe, yarimanbed yedmoon, ‘Ne dana kee, yi kuu ye yaa amun amun kamenib ye weng wengambere kwananiib.’ andoona yeenbon wonoon. ³⁸Kumban, kwamune mongkobon ooniwendan kuu wedmekorib yikareb dakmiwen, ‘Ke meneen kee, yariman ye yumbon kandi ye karub kii. Wene aye kowekorub, nubbed ye okad kee be nubka oonem.’ ande kamiwen. ³⁹Kwanandekorib, mongkobon aombed awinene kan bunangka korarekoriwa aye kowiwen.” andoon. ⁴⁰Andekore, Yesumbed korok korok yaa kaamondoon, “Kwana kowe, kwamune mongkobon yariman mananeen kuu mongkobon ooniwendan yaa komarewa kamendaneen?” andoon.

⁴¹Andoone, korok korokbed inandiwen, “Ye kuu arewa kamiibdan benmene awine arewa kerundene yeene warekore, mongkobon kuu kandune karub yena kondaneene, yimbed oonenib nong yob wandi aron keranuun kuu wandenib, ye dowad yekayiib konimamaniib.” andiwen.

⁴²Kwanandiiwe, Yesumbed yi yaa yedmoon, “Yiib kuu God Ye Weng Karadmo kee ma kimingkindokowoo?

‘Bot kuu boyambib yenbidanbed kankorariwen kuu,
ambib kumundin amun yenbi ye dongka bot keroon.’^s

Kukuu Yarimanbed kwane ongmoon kedi!

Nub indob ari kee wedmuwen kowe, kubi darewoob keruwen kii!’
kwane wongkoon.

⁴³“Kwana kowe, nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, Godbed korok kere ooni yeman kuu yiib yaa koronde kandune nimakarub yena yaa kuye deme awinenib idiib keraniib yaa kondaneen. ⁴⁴Kane kane bot kee kwari kirobaniib kuu domabangkenib kuudmo keraneen, ma bot kembed kane kane yanimari kombaraneen kuu beengke monmaraneen.” andoon.

⁴⁵Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Farisidan yoombed kuruweng ke dakmoon kee yikaadkeriwen

^s 21:42 Keye dongka bot kee miin anam anam. Kuyiibban kuu ambib nandanuun.

kuu Yesumbed yi dowad dakmoon kowe, ⁴⁶yimbed awinenub wii aom kaanem ande kiwaan yena onmiwen. Kumban yi kuu kadaareb yaa unendiwen, amborom kuu nimakarub yemoon dakmimaib kuu ye kuu profesiman andimaib kowe awinenindo.

Wonong Awani Ye Orokbon Kuruwak Weng

(Lk 14:15-24)

22 ¹Kwane, Yesumbed angkon kuruwak wengiib yi yaa daandoon, ²“Godbed korok kere ooni yeman kuu kwamune areb. King maa kumbed ye dana wonong awani ye orok nekwoon. ³Nekwekore, ye demedan yedmendoona wene yangkodmia anuk daandoon yaa yedme yedme kamenmo yariwen. Kumban yi dowakenban korondiwen. ⁴Kwane, ika ye demedan yenayiib ben yedmendoon, ‘Orok ari minime andaandan yaa kuu minime andime. Buromakau kowiib yeekori bungeni mengkanabeni animan amun amun nekwe dang keraan kowe, wonong orokbon kuu minime andime.’ andoon. ⁵Kumban ma wengambere winindo, wunesariwen. Kwane, wunesarenib karub maambed koronde ye mongkobon angka wene ye deme awinoone, maa ye od deme awinoone kamiwen. ⁶Yena korondenib yaro dore demedan awingkenib ben arewa arewa kamenib yenbandiwe yoworiwen.

⁷“Kwane, king kuu wengamberekore, arud darewoob wandekore, ye ana nangmidan benkiraroone menenib yenbandiwendan kuu yeene nongkobenib yi tauniib amot kowiiwe denobeen. ⁸Kwamunekore, kingbed ye demedan yaa yedmendoon, ‘Wonong awani orokbon kuu nekwaan, kumban karub nembed daandaan kuu arewadan kowe, ⁹kwane wenenib, kiwaan ari bendom bendom yaa wenenib kane kane wedmaniib yaa kuu “Menebenib orok animan anime.” ande dakmenmo yarime.’ andoon. ¹⁰Kowe, kwane ye demedan kiwaan maa maa ari wenebenib, karub kane amun arewa ogood wedmiwen kuu benminiwe orok animan ambib kuu diireen.

¹¹“Kumban king dawuro mene wedmoonka, karub maa wonong awani ye orok ani ye ebkadiib inwarindombed dibeen. ¹²Kowe, kwane kaamonenoon, ‘Angkodmi, komarewa kereneb kemaom kee wonong awani orok ani ye ebkadiibban awunewen?’ andoon. Andoona, karub kuu kumunmo wengiib andiyiibban kwane no diboroon. ¹³Kwane, kingbed ye demedan yaa yedmoon, ‘Karub kee ye yoniib dingkiyiib nongbed yenbime. Kwane kan bunangka kumun yiri korarime, kumun yiri kurimbed dobere amengiib durud yewed ye ningkambo kabangiib kame doborok.’ ” andoon.

¹⁴Andekore, Yesumbed ika yedmoon, “Kedi, nimakarub yemoon yaa minime ande baandoon kumban yemoonban kuu kinekore boon.” andoon.

Saesaa Yaa Tak Od Nongkobi*(Mk 12:13-17, Lk 20:20-26)*

¹⁵Kwane, Farisidan dangkuro nedbe dorenib inamen nekwanib Yesu bironne kobkandunande kamiwen, Yesumbed weng arewa ande andiwed. ¹⁶Kwani kowe, yimbed yi kedmengkandiibdaniib King Erod dabokniwendaniib benyuriwa miniwen, Yesu yaa. Mene yedmiwen, “Kedmengkandi korok, nub nubkaad, eb kuu anammo dakmi ye karub, dudimokban, angkon eb kuu God yaa dobiri amun ye kiwaan anammo kedmengkandimaab. Eb kuu karub yaa manmo kerimokban, amborum kuu eb kuu yi yaa kane ande ambengkaabban kowe. ¹⁷Kwana kowe, nub yaa yedmende, ebbed meeneeb kuu tak od Saesaa yaa kowi kuu yorokmo yeman dee arewa dee?” andiwen.

¹⁸Kumban Yesu kuu yi bironandamiib kuu wedmendeen kowe yedmoon, “Yiib kuu aadidmidan kii! Yiib komande ne yaa komboon kaamowiib? ¹⁹Kwana kowe, tak od kowimaib ye od murubkob kuu kankorokbewiwo wedma.” andoon. Andoona, od murubkob denarius mimo kanminiwen. ²⁰Kanminiiwa, Yesumbed kaamondoona, “Kane ye korok kuruwakiib aningkoyiib?” andoon.

²¹Andoona, yimbed inandiwen, “Saesaa yeman kui.” andiwen.

Kwanandiiwe, Yesumbed yedmoon, “Saesaa yeman keroka Saesaa yaa bangkanime. God yeman keroka God yaa bangkanime.” andoon.

²²Kwane, yi kuu wengamberekorib binangkiwen. Binangkekorib, kwane Yesu yaa koronde winiwen.

Sedyusidanbed Yesu Bironande Kamiwen*(Mk 12:18-27, Lk 20:27-40)*

²³Kuyaronki kuu Sedyusidanbed Yesu yaa kaamonenok miniwen. Sedyusidanbed yedmimaib kuu karub bobnimaib kuu dembimokban andimaib. Kwane menenib Yesu yaa yedmiwen, ²⁴“Kedmengkandi korok, kurin kuu Mosesbed nub yaa amob ande kowoon kuu kei, kwane karub maa wonong awanekore ye danayiibban bobnaneen kuu wonong irib kuu ye damanbed awane dana woonaneen kuu ayi bobnoon kuye dana ande kowi yeman.

²⁵“Kwane, karub ayi neredkan ediib dobiriwen nub yoom. Kwane ayidin wonong awanekore, ye danayiibban bobnoon. Kwanoona, ye damanbed wonong irib kuu awanoon. ²⁶Ye daman kwangkong ayi areb ye danayiibbanbed bobnoon. Kwanoona, ye daman maaaa ayooobmim kangkon kwamune areb keroon. Kwane, yi korem kwanamo kamenmo wene yi ediib korem yoworiwen. ²⁷Wene ari wonong irib kuyiib bobneen. ²⁸Kwane, yi korem ediib kuu yu awaniwen kowe, bobni yirimbed dembe yaro dobiri yaron ari kuu kane ye wonong keranuun?” andiwen.

²⁹Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Yiib meeni kuu anamban, amborom kuu yiib kuu God Ye Weng Karadmoyiwa yaromkonoyiwa kuu yiibkaadban.

³⁰Kwane, nimakarub bobniwen yirimbed ika dembe yaro dobaraniib kuu awanaibban, yi kuu no God ye engyus areb dobaraniib awanaibban. ³¹Kumban ma, yiib kuu bobnekore dembi ye weng Godbed yiib yaa dakmoon kuu ma kimingkindokowoo? ³²Weng kee, ‘Ne kuu Abraham ye God, Aisek ye God, Yekob ye God kui.’ andoon. Kwanandoon yaron kuu yi kuu yoworiwen kumban yi kingkin kuu wad doriib kowe, ye kuu korem wad doriib yi God.” andoon.

³³Kwane, kadaareb yemoon kuyaa doriib kuye weng wengamberekoriwa, ye kedmengkandi yaa binangkiwen.

Amob Darewoob

(Mk 12:28-31, Lk 10:25-27)

³⁴Kwane, Yesumbed Sedyusi yi mongkodkono kebendoon kuu Farisidan wengamberekorib, menebe nedbe mimo keriwén. ³⁵Yuudan yi amob yekaadmo ye karubbed komboon kaamobi keyiib kaamonoon, Yesu yaa, ³⁶“Kedmengkandi korok, nuwamob korem kumaom kuu amob darewoob kuu kuna?” andoon. ³⁷⁻³⁸Kwane, Yesumbed neman inandoon, “Amob darewoob kuu kei. ‘Eb Yariman God yaa eb mimyob kumundiniib eb kingkin kumundiniib eb inamen kumundiniib kwane mimyob dowaken keene.’ ³⁹Ma, amob ayooob kuu kei. ‘Eb dia doriibdan kuu mimyob dowaken keende, ebmeren kwanimaab areb.’ ⁴⁰Amob koremiib profesi weng wongkiwéniib kuu amob ayooob keyaambéd awiniwen kii.” andoon.

Godbed Kinoona Monoonman Kuu Kane Ye Mingki?

(Mk 12:35-37, Lk 20:41-44)

⁴¹Kwane, Farisidan kuu kuyaa nedbiwen kowe, Yesumbed yi yaa kaamondoon, ⁴²“Yiibbed meeni kuu komandaniib, Godbed kinaneena mananeenman Keresu yaa kuu? Ye kuu kane ye yumbon kandi ye karub?” andoon. Andoona, yimbed inandiwen, “Ye kuu Dewid yawo ari.” andiwen.

⁴³Kwane, Yesumbed yedmendoon, “Ma angkon komanded Dewid kuu God ye Kingkin Karadmo ibnenoonkob Keresu yaa ‘Yariman’ ande yedmoon? Kukamune Dewidbed yedmoon,

⁴⁴‘Yariman Godbed ne Yariman yaa yedmoon,

“Ne wiwi angkambéd dibereewo,

nembed eb bondan korem kuu ben eb yondad dabderem yiri

kiriba.”’ ande wongkoon.

⁴⁵“Dewid, yembed Keresu yaa Yariman andoon kowe, ma komarewa kerene Keresu kuu Dewid ye awo ari keraneen?” andoon.

⁴⁶Kwanandoona, kanembed ma inande weng ma yedminban keriwén. Kwane kuyaambéd, kanembed kaamobi yena ma kaamobem ande inamen kowindo koronde wenebiwen.

Amob Kedmengkandidaniib Farisidaniib Yaa Ongkandoon

(Mk 12:38-40, Lk 20:45-47)

23 ¹Kwane, Yesumbed kadaareb yaayiib ye kedmengkandeendan yaayiib daandoon, ²“Yuudan yi amob kedmengkandidaniib Farisidaniib kuu Moses ye yumbon kandiwen kowe, God Ye Weng yaambed kedmengkandimaib. ³Kwana kowe, yimbed komo kedmengkandiib korem kuu kwane wengambere ambangki yemanmo. Kumban yimbed komo komo doronib deme ambangkimaib kuu kwane yiib kuu kumunkingkaib, amborom kuu yi kedmengkandi kuu no wengmo daandimaib, yikareb ongme awinimokban. ⁴Kwane, yi amowamob yemooon kuu nimakarub yaa bangkandimaib kuu dabab darewoob kondi yeman, kumban dabab kondiwendan yaa dingkiod ma yire kankoone awandimokban, korondiwen.

⁵“Kwane, yi komo komo kamimaib kuu karub yi arinambo arimbed kamiwe yika yi aningko kankooni yeman. Kwane, yi kuu God ye amob weng anded korok ariyiib dingki yaayiib borokimaib kuu karub yena yi anded burudande darewoob ongmimaib. Angkon, yi kuu ebkad wuub bendom bendom yaa yuwengkenabimaib God ye amob awina andi yeman kuu karub yena yi ebkad wuub burudande doboob doboobmo ongmimaib. ⁶Kwane, yi dowaken miin darewoob kuu orokbon yaayiib kurikuri ambiwoomiib kuu karub aningkoyiib ye dibirimbon ari dibirimaib. ⁷Kwane, yi dowaken miin darewoob kuu karub yenambed kambong kidangkambed yi yaa kubendenib ‘kedmengkandi korok’ ande yedmimamime andiwed.

⁸“Kumban yiib kuu ‘kedmengkandi korok’ andimban, amborom kuu yiib kedmengkandi korok kuu mimo, ma, yiib korem kuu ambang oni damanmo kowe. ⁹Ma, okad yiri karub maa yaa ‘ambe darewoob’ andaib, amborom kuu yiib Ambe Darewoob kuu mimo, ye kuu Ewen ari doreen kumbedmo kowe. ¹⁰Ma, yiib kuu ‘korok’ andimban, amborom kuu yiib Korok kuu mimo, Keresu yembedmo kowe. ¹¹Kwane, kanembed yiib yena yiib deme awini ye karub keraneen kuu aningko darewoob kandaneen, ¹²amborom kuu kane kanembed yikareb yi aningko kankoonaniib kuu Godbed be kubunaneen, ma kane kanembed yi aningko kankubunaniib kuu Godbed yaningko kankoonaneen.” andoon.

¹³⁻¹⁴Andekore, Yesumbed korok korok yaa yedmoon, “Amob kedmengkandidan yoom Farisidan yoom, yiib kuu aadidmidan kui! Godbed yiib yaa arewa kerundaneen. Nimakarub Godbed korok kere ooni yeman aom awunandamiib kuu yiibbed kebengkimaib. Yiib

kwangkon awunokban kere nimakarub yena kane kane kiwaan onme awunande kamiibdan kwangkon yiiibed kebengkimaib.[†]

¹⁵“Amob kedmengkandidan yoom Farisidan yoom, yiiib kuu aadidmidan kui! Godbed yiiib yaa arewa kerundaneen. Yiiib kuu miin ambab angka wene karamok angkara angkara kere okad maa maa kere onmenib, kwane karub kane Yuumanban kuu Yuudan yi amowamob awinok ande kamimaib. Kwane, ye kuu Yuudan yi amowamob awinaneen kuu, yiiibed kedmengkanaiwe yiiib inamen arewa kandene burudandene kumbaanban yamotbon ye kiwaan ari dobiri ye karub anam keraneen.

¹⁶“Yiiib kuu indob tut kere kiwaan kei ande ben kinban winimaibdan kui! Godbed yiiib yaa arewa kerundaneen. Yiiibed kekane yedmimaib, ‘Karub kanembed kurikuri boyambib darewoob yaningko yaambéd amob ongmaneen kuu amob bongmi kuu yimin. Kumban kanembed kurikuri boyambib darewoob yu od gold yaningko yaambéd amob ongmaneen kuu amob bongmindeban keraneen.’ andimaib. ¹⁷Yiiib kuu indob tut warudkidan kii! Kunambéd aningko darewoowiib? Od gold dee, kurikuri boyambib darewoob dee? Od gold kuu kurikuri boyambib darewoob aom nongkobaniib kumbed karadmo keraneen kowe, kurikuri boyambib darewoob kuu aningko darewoowiib kii! ¹⁸Kwane, yiiibed kangkon kekamune yedmimaib, ‘Karub kanembed bot wuubimbon ari nengkiwed agedmo kere baeb God yaa koni yeman ye aningko yaambéd amob ongmaneen kuu amob bongmi kuu yimin. Kumban kanembed bot wuubimbon kee ari nongkoboan ye munob koni ye yiribman yaningko yaambéd amob ongmaneen kuu amob bongmindeban keraneen.’ andimaib. ¹⁹Yiiib kuu indob tutdan kii! Kunambéd aningko darewoowiib? Munob koni yeman dee, bot wuubimbon dee? Munob koni yeman kuu wuubimbon ari nongkobaniib kumbed karadmo keraneen kowe, bot wuubimbon kuu aningko darewoowiib kii! ²⁰Kwana kowe, karub kanembed bot wuubimbon yaningko yaambéd amob ongmaneen kuu komo yiribman kwari dangoon korem kuu daboknoon kowe aningko ayoob yaambéd amob ongmaneen kii. ²¹Kwane, kanembed kurikuri boyambib darewoob yaningko yaambéd amob ongmaneen kuu ambib kuye Yariman yaningko kuu daboknoon kowe aningko ayoob yaambéd amob ongmaneen kii. ²²Kwane, kanembed Ewen yaningko yaambéd amob ongmaneen kuu God ye ooni ye dibirimboniib Godiib kuyiib daboknoon kii.

[†] 23:13-14 Buk Matyu kurin wongkiwen yenamo kuu weng keyiib: “Amob kedmengkandidan yoom Farisidan yoom, yiiib kuu aadidmidan kui! Godbed yiiib yaa arewa kerundaneen. Yiiib kuu irare nima irib awandi ye kurikuri doboob karub yi murubia ari kamimaib kumban, nima irib yi od animaiwe kamboknon kerimaib. Kwana kowe, yiiib kuu Godbed dabab miin darewoob kondaneen.

²³“Amob kedmengkandidan yoom Farisidan yoom, yuib kuu aaidmidan kui! Godbed yuib yaa arewa kerundaneen. Yuibbed God yaa kamaka bawanga animan ari bokni yeman mimiyib andokbe wenore angko angkoyuib kere mimo God yaa konimaib. Kuku inamen embeng kumban yuib kuu God ye amob darewoob ke dangeen kee yangmadandiwen, wengyundi anam kondiyuib mimiyob keene kakman are nonondandiyuib ma korondiyuibban weng awinimo dobiriyuib yaa yangmadandiwen kui. Inamen kuyuib awinime, andokbe wenore angko angkoyuib kere mimo God yaa konimaib kuu kuyuib daboknime. ²⁴Yuib kuu indob tut kere kiwaan kei ande ben kinban winimaibdan kui. Yuib kuu amarakmi embeng kebengkimaib kumban amarakmi darewoob kamimaib. Yuib kuu kekamune kii, yuib ok ani yeman aom kimiring kombere angkimbaraneen kuu emambed kan angka korarimaib kumban kemo darewoob kuu kwane kan yoobnimaib kii!

²⁵“Amob kedmengkandidan yoom Farisidan yoom, yuib kuu aaidmidan kui! Godbed yuib yaa arewa kerundaneen. Yuib kuu kabusa menekia yi angkamo ogimaib areb keruwen kowe, yuib niindem aom kuu birande yid bi ye inameniib kirim ye inameniib demboon. ²⁶Farisidan! Indob tutdan kui! Yuib niindem aom kuu arime. Kwananiib kuu yuib niindem aomiib yuib bunangkayuib kuu yiminmo keraneen.

²⁷“Amob kedmengkandidan yoom Farisidan yoom, yuib kuu aaidmidan kui! Godbed yuib yaa arewa kerundaneen. Yuib kuu bot bobkonombon areb, bunangkamo are kawan ambe amun amun ongmiwen kumban, niindem aom kuu kono konoyuib karub id deende weneeniib dangoon. ²⁸Kwamune areb, nimakarub kuu yuib kad angka inware dohiri wedmimaib kuu yorokmodan ande yedmimaib kumban, yuib niindem aom kuu miin arewa kamiyuib aaidmiyuib kii.

²⁹“Amob kedmengkandidan yoom Farisidan yoom, yuib kuu aaidmidan kui! Godbed yuib yaa arewa kerundaneen. Yuib kuu profesidan yi bot bobkonombon yenbenib God ye yorokmodan yi bobkonombon inwarimaib. ³⁰Kwane, yuibbed kangkon yedmimaib kuu, ‘Nub awoya dohiriwen yaron yiri anuk doburuwen karen, nub awoyambed profesidan ku yiiwe dukniwen kuu nub yoom daboknuuwa yindo karen.’ andimaib kui. ³¹Kowe, yuibkareb yuibmeren dakmiib kuu anam kii! Yuib kuu profesidan kuman yebandiwendan yi awoya ari kui. ³²Kwana kowe, yuib awoya anuk yiri yi amarakmi deme andowe awiniwen kuu awine down kerime!

³³“Yuib kuu niin arud niin kii! Niindok ye meed arebdan kii! Komarewa kerenib Godbed yuib ben kumbaanban yamotbon yiri kiraraneen yaa kuu kombiri wananiib? ³⁴Kedi, kwane kowe, ne kuu kwane God ye deme awinidan maa maa yedmaniina yuib yaa mananiib, yena kuu profesidan, yena kuu meeni kangdomdan, yena kuu God

ye inamen kedmengkandidan kui. Kumban mananiib kuu yiiibbed yena yenbandaniwa duknaniib, yena kuu at ming ari nongkobaniwa yoworaniib, yena kuu nong yikyikiibbed yiiib kurikuri ambib maa maayaombed wangkaniib, yena kuu taun maaya maaya kamenmo yare yenbandenmo yarebaniwa kiromonaniib kamaniib kii. ³⁵Kwana kowe, God ye yorokmodan yi umkan kuburoon ye dowad kuu dabab darewoob yiiib ari kombaraneen. Abel ye umkan kubudoroon kuyaambed mene Berekaiya ye mingki Sekaraiya yiiibbed kurikuri boyambib darewoob dore dingkan nengkimaib ye bot wuubimbon dore wedkuyaa ayiwen ye umkan kuburoon, yi korem yiiwe dukniwen ye dabab kuu yiiib kuu kandaniib. ³⁶Kwani kowe, nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, dabab ke menebaneen kei, kibik doriibdan yi ari kombaraneen kii.

Yesu Yerusalem Yaa Mimyob Wandoon

(Lk 13:31-35)

³⁷“Yerusalem, o Yerusalem, kub aom doriibdanbed profesidan yenib nongkobeni, Godbed yedmaana minimaibdan kwangkong kub aom doriibdanbed kwane botbed be yaiwa duknimaib. Aron yemoon kuu ne dowaken kuu ayam mana awaanbed be yu buraab aom kangkukanabekoru dabunimaun kwamune areb, kub nimaya karuwa yaa be nedbe amuknande kamimain kumban yiiib kuu dowakeniibban kerimaib. ³⁸Kedi, Yerusalem, kub ambib kuu ambib dob keranuun. ³⁹Kowe, nembed yiiib yaa ke yedmendaan kei, ne kuu ika wedmewaibban kwane wene yiiibbed yedmaniib, ‘Ye kuu Yariman yaambed monoon kowe amun kerunok.’ andaniib yaron keraneen arimbed.” andoon.

Yimin Wande Wananeen Yaa Dud Kedmengkandi

(Mk 13:1-23, Lk 21:5-11)

24 ¹Kwane, Yesu kuu kurikuri boyambib darewoob dia doreen kuu koronde yaro dore weneene, ye kedmengkandeendanbed ye yaa menenib, kurikuri boyambib darewoowiiwa, ambib dareb dareb dia dorone wenuun kuyiiwa amun yenbenabiwen ye dowad korokbeniwen. ²Kumban Yesumbed yi yaa neman yedmendoon, “Boyambib darewoob darewoob korem ke doroneen kei wedmiiwoo? Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, bot mimo ma kwane dabokne yiri angkimbere ari angkimbere kamaibban, korem kuu bondanbed ben yiri kiradmaniib.” andoon.

³Kwane, amaan Yesu kuu aangko Olif ari dibeene, ye kedmengkandeendanbed menenib yemyeb kaamobeniwen, “Nub yaa daande, komo aron arimbed ke dakmeeb kee kwananeen? Komo dud kedmengkaneenkob eb ika mananeewe okad yimin wandanuun yaron manandamuun kuu wedme nubkaadkeranuub?” andiwen.

⁴Andiwe, Yesumbed inande yedmendoon, “Kaadkerime. Karub yenambed yiib yaa birandok mananiib kowe kebendime. ⁵Karub yemooon kuu naningko yaambed areb menebe dakmenib, ‘Ne kuu Godbed Kinoona Manaananman Keresu kei!’ andenib, nimakarub yemooon birandaniib kii. ⁶Yiib wengambaraniwa diayiib ambab angkambed ana nangbenabiib kii ande kamaniib kii. Kumban yiib kuu kuyaa kuu binangke unaib. Kuku kwane kamenan wananeen, kumban yimin wandi yaron kuu kirod manaanban mogeed mananeen. ⁷Ambibkin maa dore maa dore ana nangmaniwa, gapman maa dore maa dore ana nangmaniwa kamaniib kii. Kwane, ambibkin yena kumaom kuu animaniibban kere mungimo duknaniwe, ambibkin yena kuu dowodki menebaneen. ⁸Kwamaneen kumban, kuu no dana odibin andowe wemooon areb kamaneen.

⁹“Kwamune keraneen ye aron aombed, yiib kuu ben karub yena yi dingki ari nongkobaniwa, yiib yena yaa kuu dabab kondaniwe, yiib yena kuu yenib nongkobaniwe kamaniib kii. Kwane, okad yiridan korem kuu yiib yaa arud darewoob wandaniib, amborom kuu yiib kuu ne yoman miniwen kowe. ¹⁰Kowe, kuyaron aom kuu nimakarub ne yoman miniwendan yemooon kuu yi anam andi yaa kirobenib man ambodangoon man ambodangoon kamenib man arud wandunoon man arud wandunoon kamenabaniib. ¹¹Kwane, kuyaom kumbed dudanabidan menebenib, ‘Ne kuu profesiman kei.’ andenib, nimakarub yemooon birande ben kiwaan abdon ari nongkobaniib. ¹²Amob korem kiradmi ye inamen kuu darewoob keraneen kowe, nimakarub yemooon kuu yi mimyob dowaken kuu koronde yurukmo kere kubune wananeen. ¹³Kumban kane kanembed kwane yi anam ande awine dobaraniwe wene yimin wandaneen kuu Godbed bobni yaa kuu burudande bindaneen. ¹⁴Kwane, God ye weng amun kee okad yimin yimin yaa ben wenenib ambibkin koremdan yaa yikaadkeri dowad daandaniibkob yimin wandanuun.

¹⁵“Kwana kowe, profesiman Daniel kurinbed wongkoon ye weng keyaa kaadkere meenime. Kwane wongkoon kuu, ‘Kuman ayi awene kara miin arewa kere korem monmari ye karub’ kuu kurikuri boyambib darewoob karadmo aom dobaraneena yiib wedmaniib kuu, ¹⁶Yudea angka doriibdan kuu kirokmone wene aangko angka amboon aom winime. ¹⁷Kanembed kwane ye ambib wid ari keroka, kombiri kawene ye ambiwoom komo yiribman dangoon kuu ika aomne biyiibban, kwane no amboon angka kombiri wonok. ¹⁸Kanembed kwane ye mongkobon angka keroka, ye ika wene yuruk ebkad nandiyiibban kwane no kombiri wonok. ¹⁹Kuyaron ari kuu nima oyoomiib enaya dana embeng embengiib kuu dabab darewoob kandaniib. ²⁰Yiibbed kurikuri kamibko, kirokmone wini aron kuu yuruk aron arimbed keraan, o Sabat aron arimbed keraan. Kuye dowad kurikuri kerime, ²¹amborom kuu kuyaron ari kuu dabab darewoob menebaneen kuu okad andowoon yirimbed mene kibikee

ye dabab kuu burudande miin darewoob keraneen kowe. Kwamenan wananeen kwangkon kwana areb ibmo keraanban. ²²Kuyaron kuu Godbed dukmen kowoon, amborom kuu doboob keraneen kuu karub ambong ma dobaraanban kowe. Kumban yembed kinoondan yi dowad yaambad aron kuu dukmen kowoon.

²³“Kwane, kwamaneen yaron aombed karub maambad yiyib yaa yedmendaneen, ‘Wedmime. Godbed Kinoona Monoonman Keresu kuu kekei.’ andaneen, o maambad yedmaneen, ‘Yangka monoon kii.’ andaneen kuu, kuyaa anam andaib. ²⁴Kwanaib amborom kuu Yesu areb kere dudenabidaniib dudi ye profesidaniib angkadere mananiib kowe. Kwane mananiib kuu dud korokbi darewoowiib yeka mamaa ye wedme binangki yeman ongmenabaniib. Yi kuu nimakarub yemoon birandaniwe anam andaniib kumban, yi birandi Godbed kinoondan yaa kuu yiminban keraneen. ²⁵Kedi, ne yiyib yaa daandaan kui, ari komo kere wananeen kuu yiyibkaadkeriwen kui.

Yesu Ika Mananeen Yaron

(Mk 13:24-31)

²⁶“Kwana kowe, karub yenambad yiyib yaa yedmaniib, ‘Keresu kuu amboon angkambad doboroon kii.’ andaniib kuu kuyaa wene wedmaib. Kwane, angkon ‘Ye kei, ambib niindem aom kii.’ andaniib kuu anam andaib. ²⁷Kwamaib amborom kuu Karub Ye Mingki mananeen kuu imak areb yuraneen, ambid aombed angkarambed yure wene angkara keraneene korem wedmaniib kowe. ²⁸Kuu kwamune kui, karub yi bob id kunaya dangoon kuu on kanakana kangkon kuyaa menebaniib areb keraneen, on kanakana wedmaniib kuu ‘O bob id angkeen kii.’ andaniib areb.

²⁹“Dabab menebaneen ye yoman kuu,

‘Aron kuu kumun kerenu,

wood kuu yuraune nambaraunban.

Mindong kuu ambid arimbed kirobaniib.

Aromkonodan ambid aom doriib kuu ben kiringmenabaneen kii!’

³⁰“Kwananeen ye yoman ari kuu Karub Ye Mingki mananeen ye dowad ambid arimbed dud korokbaneena, ambibkin koremdan kuu wedmekoriwa, ameng kirindaniib. Ameng kirindenib, Karub Ye Mingki kuu wiib arimbed aromkonoyiib nambiri darewoowiib mananeene wedmenaniib. ³¹Ye engyus yaa yedmene kibi komki darewoowiib kamaneene, okad yimin yimin yaa wenebenib, ye kinoondan kuu ben ambid ari daane nedbaniib.

³²“Meenime, yedob at ye kuruwak weng id yaambad kandime.

Kwane, ye nondong kuu atbiidkad areb kere, yawaak kerimaan kuu biid yeeb dembaane, kwani kowe andowe ire wini aron kuu dia keroon

ande yiiibkaadkerimaib. ³³Kwamune wedmaniiwe kara kwamune kamenabaneen kuu, kwani kowe aron kuu dia kereen kii ande yiiibka meenaniib. ³⁴Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, nimakarub okad kiri keyedan kee duknaibbanbed kwamune yedmaan kuu kamaneen. ³⁵Ambidiib okadiib kuu dowan keranuun kumban, ne weng kuu dowan keraanban, aron korem korem angkimbaraneen.

Yesu Ika Mananeen Yaron Yaa Nekwe Meedmime

(Lk 17:26-27, 12:41-46)

³⁶“Kwananeen yaron kuu komo aron arimbed kuu karub maa yekaadban. God ye engyusiib God ye Mingkiyib kangkon yikaadban, kumban Ambe God yembedmo yekaad. ³⁷Kwane, Karub Ye Mingki ika mananeen yaron kuu Noa doboroon yaron areb keranuun. ³⁸Kwane ok derebe yuknindo ye niindem aombed kuu nimakarub kuu animana oka anenib awadmenib kamiwe, Noa kuu motod aom awunoon. ³⁹Komo kerandameen kuu yikaadban wene urokbed derebenu yukne mene benwuneen. Karub Ye Mingki ika mananeen yaron kuu kwamune arebmo keraneen. ⁴⁰Kekamune, karub ayoob kuu mongkobon angka dobaraniib kuu karub maamo nendekore karub maa domonenaneen. ⁴¹Nima ayoob wiit yob beengke dobaraniib kuu wonong maamo nendekore wonong maa domondaneen.

⁴²“Kwana kowe, kerekbere dobirime, amborom kuu yiiib Yariman mananeen ye aron kuu yiiibkaadban kowe. ⁴³Kumban kekee kaadkerime, kwamune yid bi ye karub kuu komo aron yaambed menene ambib aande yid bandameen kuu ambib yariman yekaadkeraneen kuu, oonene korondaana yid karubbed awune yid baanban. ⁴⁴Kowe, yiiib kwangkon nekwe meedmiyibbed dobirime, amborom kuu Karub Ye Mingki kuu yiiibbed ye mananeen ande meedmiib yaron arimbed manaanban.

⁴⁵“Kedi, karub wengamberene meeni kangdom awini ye deme karub kuu, ye korokbed ‘Eb kuu ne demedan yaa ooneneb aron kerimamuko animaniib odiib bangkandimame.’ andoon ye karub kuu kane? ⁴⁶Kwane, ye korokbed deme konekore wananeen kuu aman ika mene wedmaneene no kwane awinaneen kuu kuye karub kuu amun kerunaneen. ⁴⁷Nembed yiiib yaa ke anam yedmendaan kei, ye korokbed kankowaneena korok ye yiribman korem kuu kuye deme karubbed oonaneen.

⁴⁸“Kumban deme karub kee karub arewa keraneen kuu, yekareb yedmaneen, ‘Ne korok wonoon kuu aron doboob keraneen.’ andekore ⁴⁹yaro deme ibonmo karub yena kuu yenbandene ok arewa ane awarak yimaundan yi numun dabokne animan anembere ok arewayiib anembere kame dobaraneen. ⁵⁰Kuye niindem aombed ye yariman kuu kwamune ika mananeen ye aron meedmokban yaron arimbed

dangkaraneen. ⁵¹Kwanekore, mene aye dabab miin darewoob konekore God yaa aadidmidan nongkobimbon yiri kan barandaneena amengiib durud yewed ye ningkambo kabangiib kamenabe dobaraniib kii.” andoon.

Nima Koyu Angko Angkoyiib Yi Kuruwak Weng

25 ¹Kwane, Yesumbed kuruwak weng kee yedmoon, “Kuyaron ari kuu Godbed korok kere ooni yeman mananuun keyareb kei. Nima koyu angko angkoyiib kuu angkadkok benwenenib wonong awanandameenman wenganok winiwen. ²Nima angko angkoyiib kumbed angkoyiib kuu korobe meenindodan, angkoyiib yenamo kuu meeni kangdomdan. ³Korobe meenindo ye nima kuu yi angkadkok be winiwen kumban angkadkok dini ye amoyok yenayiib be winindo. ⁴Kumban meeni kangdom ye nima kuu angkadkokiib amoyok yenayiib be winiwen.

⁵“Kwane, yi korem kuu angkadkok yuudkekoriwa, monok ande meedmo dibonib unuk dangiwen, amborom kuu wonong awanandameen ye karub kuu kirod minindo keroon kowe. ⁶Kwane, amnomnom yaambed karub maambed yaro dore baandoon, ‘Wonong awanandameen ye karub kuu ke meneen kei! Bunangka mene wenganime.’ andoon. ⁷Kwane, nima angko angkoyiib kuu ibmo dembenib yi angkadkok nekwiwen.

⁸“Kwane, korobe meenindo ye nima kuu wedmibka yi angkadkok kuu kumunderebandameen kowe, meeni kangdom ye nima yaa yedmiwen, ‘Nub angkadkok kuu kumunderebandameen kowe, yiib amoyok kuu nuwiib ma bangkandime.’ andiwen.

⁹“Kumban meeni kangdom ye nima koyumbed inande yedmiwen, ‘Yiminbanaa, mondaubban, amborom kuu yiiwiib nuwiib kuu amoyok yiminban kerandameen kowe. Kwana kowe, yiibka amoyok berengkidan yaa wene berengkekoriwa minime.’ andiwen.

¹⁰“Andiwa, kwane korobe meenindo ye nima koyu kuu berengkok winiwen. Kumban, kuye niindem aombed wonong awanandameenman kuu monoona meeni kangdom ye nima koyumbed wanganiiwe, ibmo wene wonong orokbon ambiwoom aomniwen. Aomniwa, ambongko nanyaa kebenoon.

¹¹“Kwane, yomanbed korobe meenindo ye nima koyu kuu miniwen. Mene ambongko yaa wangkanib baandiwen, ‘Yariman, yariman, ambongko nandewo awuderem.’ andiwen.

¹²“Kumban yarimanbed inandoon, ‘Dowan! Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiib kuu nekaadban.’ ” andoon.

¹³Andekore, Yesumbed ye kedmengkandeendan yaa daandoon, “Kwana kowe, kerebere doberembirime, amborom kuu Karub Ye Mingki mananeen ye aron kuu yiibkaadban kowe.” andoon.

Deme Karub Ayoobmim Yi Kuruwak Weng
(Lk 19:11-27)

¹⁴Kwane, Yesu ika yedmoon, “Godbed korok kere ooni yeman kuu kamune areb kii. Karub maa kuu okad maa angka wanandamene ye deme karub yaa ‘Ne yiribman oonime.’ ande kondoon. ¹⁵Deme karub maa yaa od murubkob aningko talen” angkoyiib bangkanene, maa yaa talen ayoob, maa yaa talen mimo kwane bangkandoon. Karub mimo mimo kuu yimbed komo komo deme ambangkimaib yimbed yikaad yaambad ye dowad kwane bangkandoon. Kwamunekore, okad maa angka wonoon.

¹⁶“Kowe, talen angkoyiib boon ye karub kuu erebnariyiibbanbed od benwene ambangkene od angkon ari talen angkoyiib ben daboknoon. ¹⁷Kwane, talen ayoowiib ye karub kwamunemo kamene talen angkon ari ayoob ben daboknoon. ¹⁸Kumban talen mimo nonoon ye karub kuu talen kanwene okad dem nidke kuri kowe mangke biknoon.

¹⁹“Kwane, deme karub kee yi korok kuu aron doboob ambab wenokore ika monoon. Menene talen ku bangkande wonoon kuu od ari komoyiib biwen kuyaa darobe kimingke kaadkeranded kowe, baandoona benmenebiwen. ²⁰Kowe, talen angkoyiib bangkanoon ye karub kuu mene yedmoon, ‘Yariman. Wedme, ebbad talen angkoyiib bangkawewen kuu benwene ambangkeni talen angkoyiib yena ari ben daboknaan kii.’ andoon.

²¹“Andoona, ye yarimanbed yedmoon, ‘Korem amun anam ambangkewen, eb kuu korondiyiibban wengambere awini ye deme karub amun. Eb kuu yiribman yemoonban yaambad ne weng korondiyiibban wengambere awinewen kowe, yiribman yemoon kuu eb yaa kowaan kii, ebbad ooni yeman. Kwane, ne dobere kubimbon aom eb yoom ibonmo kube doberem.’ andoon.

²²“Kwanandoone, angkon talen ayoob bangkanoonman kuu yaro mene yedmoon, ‘Yariman. Wedme, ebbad talen ayoob bangkawewen kuu benwene ambangkeni ari talen ari ayoowiib ben daboknaan kii.’ andoon.

²³“Andoona, ye yarimanbed yedmoon, ‘Korem amun anam ambangkewen, eb kuu korondiyiibban wengambere awini ye deme karub amun. Eb kuu yiribman yemoonban yaambad ne weng korondiyiibban wengambere awinewen kowe, yiribman yemoon kuu eb yaa kowaan kii, ebbad ooni yeman. Kwane ne dobere kubimbon aom eb yoom ibonmo kube doberem.’ andoon.

²⁴“Kwane, talen mimo nonoon ye karub kuu mene yedmoon, ‘Yariman. Eb kuu nekaad, eb kuu karub kamkono maa, mongkobon kuna yiri ebka

^u 25:15 Od murubkob talen mimo silvaambad ongmiwen kuu 60,000 Kina areb, kumban talen goldbed ongmiwen kuu 1,500,000 Kina areb.

kibinindo kumban animan baneebmo, kwane yiribman kuna ebmanban kumban kanwananeeb, kwananeebmo angkeen. ²⁵Kwana kowe, eb yaa konob uneni, eb talen kanwene okad nidke kuri kowe biknaan. Wedme, ebman kuu kei.’ andoon.

²⁶“Kwanandoona, ye yarimanbed inande yedmoon, ‘Eb kuu inamen miin arewaman, eb kuu deme koronde ogoodmo dobiri ye deme karub kui! Eb ebkaad ne kuu kamkono karub, nembod kibinindo kumban baniinmo, nemanban kumban kandaniinmo angkeen kuye karub kuu anam, ne keiyoo? Dowan kii! ²⁷Kwamune keraan karen, amun kuu od kuu kanweneneb beng aom kowewed bengbed od ariyiyib man daboknud kanmene keewewedka.’ andoon.

²⁸“Andekore, yarimanbed deme karub maa yaa yedmoon, ‘Talen kuu ye yaa nande, karub maa talen angko angkoyiyib kuyaa none. ²⁹Kanembed ye yaa angkeen kuu ongme awinaneen kuu ari yemoon ye yaa bangkandaneene yiminmo keraneen. Kumban kanembed ye yaa angkeen kuu awinindo keraneen kuu ye yaa korem kuu baneene dowan keraneen. ³⁰Kwane, deme karub kubuniibbanman kee bunangka nenwene kumun yiri amengiib durud yewed ye ningkambo kabangiib kamimbon yiri korarime.’ andoon.

Sibiyiyib Naningkodiib Yi Kuruwak Weng

³¹“Karub Ye Mingki kuu ye nambiri darewoowiib ye engyusiib kwane binmananeen kuu, ye king ye ooni ye dibirimbon arimbed nambiriyiyib dibaraneen. ³²Ambibkin korem ye nimakarub korem kuu ye yaa ben menebaniwe doraniib. Doraniwe, yekareb andangkane yeka yeka kamaneen, sibi ooni ye karubbed sibi kuu andokbe yeka kere naningkod kuu yeka kere kamemoon areb keraneen kii. ³³Sibi kuu andokbe ben wiwi angka yurene, naningkod kuu ben an angka yurene kamaneen.

³⁴“Kwane Kingbed nimakarub wiwi angka yuroondan yaa yedmaneen, ‘Minime, yiyib korem kuu Godbed amun kerundoondan kii. Menenib, yiyib Ambe God ye dana meed ye yumbon kuu kandime, yiyib yumbon kui. Yiyib yumbon kuu Godbed korok kere oonimbon kii, okad ongmoon yaron arimbed yiyib dowad nekwoon kii. ³⁵Kandime andaan amborom kuu, ne kuu mungi bobnaana animan kaweeawa anaan, ok moom bobnaana ok kawewen, ne norod manaana nenyaro eb ambiwoom nen awunewen, ³⁶ne ebkadiibban keroona ebkad naweeawa angkanaan, ne anikad wandaana oonewewen, ne wii ambiwoom dobaraana mene wedmewok menewen kamenabiwen, yiyib kuu.’ ande daandaneen.

³⁷“Kwane daandaneena, yorokmodan ye wiwi angka doriib kumbed King yaa inande yedmaniib, ‘Yariman, aron kuna arimbed mungi bobneebkob animan bangkabduwen, o ok moom bobneewa ok kabduwen? ³⁸Kwane, aron komo arimbed wedmuubkob norod

meneebkob nendawuro nub ambiwoom angkuwen? Aron kunayambed ebkadiibban keroonkob ebkad bangkabduwen? ³⁹Kwane, aron komo ari bob anikad wande angkimbiriyiwa o wii aom dobiriyiwa kameebkob, mene wedmebdok munuwen?’ andaniib.

⁴⁰“Kwane kaamobaniwa, Kingbed yi yaa inande yedmaneen, ‘Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, mungi bobnidaniib ok moom bobnidaniib noroddaniib ebkadiibbandaniib anikaddaniib wiidaniib kuu ne damana kowe, yi yaa yiibbed komo komo ambangkiwen korem kuu yi yaamban ne yaa kamiwen kii.’ andaneen.

⁴¹“Andekore, Kingbed ye an angka doriibdan yaa yedmendaneen, ‘Winime, yiib korem kuu Godbed arewa kerundoon kii. Keyaa koronde kumbaanban yamotbon yiri winime. Yiib yumbon kuu Godbed Seten yoom ye engyus ye yoman winiwen yoom yi dowad ongmene nekwoon. ⁴²Kwane, ne kuu mungi bobnaan kumban yiib kuu animan maawindo, ok moom bobnaan kumban yiib kuu ok maawiiwa anindo. ⁴³Kwane, ne kuu norod manaan kumban ne nen yiib ambiwoom awunindo, ne ebkadiibban keroon kuu yiib ebkad maawiiwa derenindo, ne anikad wandaan kuu yiib kuu ma oonewindo, ne wii ambiwoom dobaraan kuu yiib ma mene wedmewok minindo kere kamiwen.’ andaneen.

⁴⁴“Kwanandaneene, yi kwangkoon inande yedmaniib, ‘Yariman, ku dakmeeb kuu aron kunaya arimbed wedmebduubkob mungi bobnewen, o ok moom bobnewen, o norod menewen, o ebkadiibban kerewen, o anikad wandewen, o wii aom doberewen kuu nub mene awabdokban keruwen?’ andaniib.

⁴⁵“Kwane, Yarimanbed inande yedmaneen, ‘Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiib komarewa nimakarub kemaom kuu karub aningkoyiibban maa yaa awanindo kuu ne dowad kamindo keruwen kii.’ andaneen. ⁴⁶Kowe, kwane yi korem kuu koronde wene durud yewed kandimbon yiri aron korem korem doberembaraniwe, yorokmodan kuu wadkeri aron korem korem kandaniib kii.” andoon.

Yesu Ayi Yeman Ana Ambokariwen

(Mk 14:1-2, Lk 22:1-2)

26 ¹Kwane, Yesu kuu ye weng korem kee daande dowan kerekore, ye kedmengkandeendan yaa yedmoon, ²“Yiib yiibkaad, Burudandoon ye orok ani yeman kuu aron ari ayoob keruun kii. Kuye aron arimbed Karub Ye Mingki kuu awine kankondaniwa at ming arimbed bakumbed daraniwa bobnaneen.” andoon.

³Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob Kaiyafas yambib kwaab aombed God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib Yuudan yi aamkono yenayiib nedbenib,

⁴Yesu komarewa kerenub yemyebmo awinenenub aye kowanuub

andi ye ana ambokariwen. ⁵Ana ambokarenib yedmiwen, “Orok aron arimbedban, amborom kuu nimakarubbed yirinde baande nub yaa korem monmaraniib kowe.” andiwen.

Wonong Maambed Yesu Yaa Baeb Amun Ye Ok Ambeneen

(Mk 14:3-9, Yn 12:1-8)

⁶Kwane, Yesu awene kuu kambong Betani aom karub maa yaningko Saimon kaningki bobman ongmoon ye karub yambiwoom dibiib. ⁷Arak ari dibo aniiwa, wonong maa baeb amun od darewoob ye ok botoro kawanmo aom kanmenenu, Yesu ye korok ari bunabe ambeneen.

⁸Kwane, ye kedmengkandeendanbed komo kamuun kuu wedmekorib, kongendenib yedmiwen, “Komande od darewoob korarewen kii?”

⁹Kamune, baeb amun ye ok kee kanwene moone ari od darewoobbed kandekoreb kamboknondan yaa bangkandi yeman kumbed ai.” andiwen.

¹⁰Kwane, yi weng kuu Yesumbed yekaadkeron kowe yi yaa yedmendoon, “Yiib komande wonong keyaa yewed kondiwen? Yu kuu ne yaa miin amun kameen. ¹¹Kamboknondan kuu aron korem yiib yoom doberembaraniib, kumban ne kuu yiib yoom aron korem doberembarainban. ¹²Baeb amun ye ok ne id yaa buneen ye dowad kuu, ne id kuu mangkaniib ye nekwi dowad kwaneen. ¹³Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, kwamune okad kunaya kunaya ne weng amun kee kedmengkandaniib kuu, yumbed ne yaa komo amun kameen ye wengiib yedmaniwe nimakarub kuu meenaniib.” andoon.

Yudasbed Ambodangi Weng Ongmoon

(Mk 14:10-11, Lk 22:3-6)

¹⁴Kwane, Yesu ye kedmengkandeendan wad ayoowiib kumaambed karub maa yaningko Yudas Iskeriot wenene God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yaa wonoon. ¹⁵Wenene kaamondoan, “Yiib komombed ne kawaniibkob, ne ambodange Yesu kan yiib dingki ari kowaniin?” andoon. Andoona, yi kwane silvaa od murubkob 30yiib koniwen. ¹⁶Kuyaambed ari kuu Yudas yaro dore komarewa kereni, ambodangeni awine kan yi dingki ari kowaniin ande kiwaan kereknoon.

Burudandoon Ye Orok Aniwen

(Mk 14:12-25, Lk 22:7-13, 1Ko 11:23-25)

¹⁷Kwane, flawa kabayingke obo kerindo ye orok aron ibduruk ari kuu ye kedmengkandeendanbed Yesu yaa menenib kaamoniwen, “Eb dowaken kuu nub kuu kunayambed Burudandoon ye orok kuu nekwanuubkob ananeeb?” andiwen.

¹⁸Kwanandiiwe, Yesumbed inande yedmoon, “Siti aom aomne karub maa durunenibka ye yaa yedmenime, ‘Nub kedmengkandeen korokbed

yedmoon, “Ne aron Godbed kowoon kuu dia doreen. Ne kuu eb ambiwoombed Burudandoon orok ne kedmengkandiindan yoom dibere ananiin.” andoon kii.’ andime.” andoon. ¹⁹Kwane, komo weng Yesumbed daandoon yaamo kwane kamenib Burudandoon ye orok kuu nekwiwen.

²⁰Aron kwane mirikne wonoona, Yesu yoom ye karub wad ayooob yoom kuu ambiwoom nedbe animan ani arakbon arimbed dibiriwen.

²¹Kwane, yi dibo animan aniib ye niindem aombed yedmoon, “Nembed yiib yaa ke anam yedmendaan kei, yiib kuyaom kuu karub maambd ne ambodanganeen.” andoon.

²²Andoona, yi kuu miin kubiyiibban kerenib, yi mimim korem kuu ye yaa kaamobiwen, “Yariman, anam kuu nemban dee?” ande kamiwen.

²³Kwane, Yesumbed neman inandoon, “Karub ne yoom ye yoom sup aom meneki aom ibmo om kambere anuwen kuye karub kumbed ne ambodanganeen kii. ²⁴Karub Ye Mingki ye dowad kuu God Ye Weng aombed komarewa kurinbed ye ari kwamunaneen ande wongkiwen kuu ye yaa kwane wananeen. Kumban kanembed ye yaa ambodanganeen kuu Godbed arewa kerunaneen kowe, anam kuu kuye karub kuu woonindo karen kumbed amun karen.” andoon.

²⁵Kwanandoone, Yudas ambodanganeen ye karub kumbed yedmoon, “Kedmengkandi korok, anam kuu nemban dee?” andoon.

Andoona, Yesumbed inandoon, “Ee, ebka ku yedmeeb kui.” andoon.

Yesumbed Ye Yaa Meeni Ye Orok Ani Kiwaan Korokboon

(Mk 14:22-25, Lk 22:14-20, 1Ko 11:23-25)

²⁶Kwamune, kwane animan aniib yaambd Yesu om^v kande God yaa eso andekore, domokbene ye kedmengkandeendan yaa bangkandene yedmoon, “Be anime, kekee ne id kii.” andoon.

²⁷Angkon kabus nande God yaa eso andekore nonde yedmoon, “Kumaombed ok anime, yiib korem. ²⁸Kekee ne umkan, nimakarub yemoon yi ambarakmi are nonondandi ye dowad onduknaneen. Ne umkan kuu Godbed ye karuwa nimaya yaa amob weng ongmi yeman. ²⁹Nembed yiib yaa ke yedmendaan kei, ne angkon nongyob ok kee ika anainban, kibik karimbed kee kwane wene aron maa ari Nambe ye oonimbon aombed yiib yoom ibonmo dibere nongyob ok yeeb ananiin kii.” andoon.

³⁰Kwane, yi kuu kurikuri yook wingkanekorib, yaro angkane wene aango Olif ari winiwen.

Pitambd Nekaadban Andaneen Ye Weng

(Mk 14:27-31, Lk 22:31-34, Yn 13:31-38)

³¹Kwane, Yesumbed ye kedmengkandeendan yaa daandoon, “Kibik amnoom kee, ne yaa komo kamaniib kuu yiib wedmekoriwa ne yaa

^v 26:26 Gurik wengbed “bred” andoon.

koronde kirokmonaniib kii, amborom kuu kurin God Ye Weng wongkoon kuu Godbed yedmoon kekamune,

‘Nembed sibi oonoonman ayaniine,
ye sibi kuu kirokmonaniib.’ andoon.

³²“Kumban bobnaniin yirimbed ika dembaniin ye yoman kuu nedin Galeli angka arinambo wananiin.” andoon.

³³Kwanandoona, Pitambed inande yedmoon, “Eb yaa komo keraneen ye dowad kuu karub korem kirokmonaniib kumban, ne kuu kwanainban.” andoon.

³⁴Kwanandoone, Yesumbed inande yedmoon, “Nembed eb yaa ke anam yedmebdaan kei, kibik amnoom ayam komkindo ye niindem aombed eb kuu Yesu nekaadban ande dakme ayoobmimiib keraneeb.” andoon.

³⁵Kumban Pitambed inande yedmoon, “Eb yoom ne yoom yenbandaniiwe yoworanuub kuu yimin, nembed eb yaa nekaadban andainban ii!” andoone, yi korem kuu kwanemo yedmiwen.

Yesu Getsemani Angkambed Kurikuri Keroon

(Mk 14:32-42, Lk 22:39-46)

³⁶Kwane, Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom yaro dore mongkobon yaningko Getsemani angka weneniwe, yi yaa yedmoon, “Keyaa dibiribko nembedmo wene yangkambed kurikuri kera.” andoon.

³⁷Kwane, ye yaro Pita yoom Sebedi ye meed ayoob Yems yoom Yoon yoom benwenene miin kubiyiibban kere dabab darewoob kandoon.

³⁸Kwane, yembed yi yaa yedmendoon, “Ne niindem aom kuu dabab ware miin yiminban anam keroon kowe, bobnandamaan areb. Kwani kowe, ne yoom keyaa dobere kereknem.” andoon.

³⁹Kwanandekore, yaro wene angkambed okad yiri bumangkene korok kankibine kurikuri kere yedmoon, “Nambe, komo komo kamandameeb kuu yobdoodiibban kowe, ne yaa durud yewed ye dabab ke monoon kee ebka kande. Kumban ne dowaken yaambadban, eb dowaken yaambad kerok.” andoon.

⁴⁰Kwane, Yesu kuu ika menene wedmoonka ye kedmengkandeendan ayoobmim kuu unuk dangiwen kowe, yembed Pita yaa yedmoon, “Yiib kuu aron awa mimo kwane aromne kerekne dibaraibbankowoo? ⁴¹Kwane, ambarakmi yaa kuu kombaraibban andi ye dowad kurikuri kamenib kerekbirime. Inamen aom kuu dowakeniib kumban id kuu aromnindeban keroon.” andoon.

⁴²Kwanandekore, angkon ika wene kurikuri kere ayoob keroon. Kurikuri kere yedmoon, “Nambe, ebbad meeneeb kuu durud yewed ye dabab ke monoon kee kandaniin kumbedmo yimin ande meeneeb keroka, kwamunemo kerok, eb dowaken yaambadmo kerok.” andoon.

⁴³Kwane, ika menene wedmoonka yi korem unukmo dangiwen, amborom kuu unukudbed dabab waroon kowe. ⁴⁴Kowe kwane kuyaa

domonde koronde wene kurikuri ayoobmim kerok wonoon. Wenene, anukbed kurikuri kameen kwana arebmo kurikuri keroon.

⁴⁵Kwane dowan kerekore, mene wedmoonka yi kuu kwane unukmo dangiwen kowe yedmoon, “Yiib kuu ika dangenib yiidkaib dee? Wedmime, Karub Ye Mingki kuu ambodangenib awine ambarakmidan yi dingki ari kowi yaron muneen kii! ⁴⁶Kowe, yaro deediribko wenem. Ne yaa ambodangoonman kuu ke monoon kei.” andoon.

Yesu Awineniwen

(Mk 14:43-50, Lk 22:47-53, Yn 18:1-12)

⁴⁷Yesu kuu kwane dakmeene, wad ayoob ye karub maa Yudas kumbed mene yi doriib yaa dangkaroon. Kadaareb ye yoom meniib kuu kerewangiib atdebokiib be miniwen. Yi kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Yuudan yi aamkono aamkono yoombed yedmiwa, kwane miniwen. ⁴⁸Yudas kuu korok korok domondo yaron arimbed, kadaareb yaa ambodange akme korokbi ye dowad yedmoon, “Kane yaa mandamuk kerunaniin kuu yiib kwane awine nenwinime.” andoon.

⁴⁹Kwane miniiwe, erebnariyiibbanbed Yesu yaa wenene, “Kedmengkandi korok, amnoom amun!” andekore mandamuk kerunoon.

⁵⁰Kwanoona, Yesumbed neman inandoon, “Angkodmi, eb komo kerande menewen kuu kwamune awine.” andoon.

Kwanandoona, kadaareb kuu Yesuyiib yaa mene darane awineniwen.

⁵¹Kuyaambed Yesu ye angkodmi maambed yirene ye kerewang nande karub maa God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob ye deme karub maa narande burusare kenood dandoona komboroon.

⁵²Kwanoona, Yesumbed yangkodmi yaa yedmoon, “Eb kerewang kuu ikakman kud aom kambure nowe, amborom kuu kanembed kerewanga kumana anaya kumbed be nangbi doraniin andaneen kuu doraanban, kerewanga kumana anaya kumbed ayaniuwe bobnaneen. ⁵³Nambe yaa baandaniina erebnarimban ye ana nangmi engyus platun wad ayoowiib yedmaneena neyiib yaa angkaderenib komo andaniin yaa kwananiib kuu yiibkaadbanoo? ⁵⁴Kumban kee kwane weneen kuu komarewa kerene kurinbed God Ye Weng Karadmo yaa wongkiwen kuu anam kwamune kere wonod kumbed yimin, kiwaan maayiibban.” andoon.

⁵⁵Andekore, Yesumbed kadaareb yaa yedmoon, “Ne kuu bondan yi korok dee? Komandiwed kerewangiib atdebokiib nekwane mene awinewok miniwen? Aron korem ne kuu wene kurikuri boyambib darewoob kuuk aom dibere kedmengkandimain kumban, yiib kuyaambed awinewindo. ⁵⁶Kumban kee kwane weneen kuu profesidanbed kuye dowad kurin God Ye Weng Karadmo wongkiwen kuu kwane anam id kere kwanoon kii.” andoon.

Kwane kuyaambed ye kedmengkandeendan kuu Yesu koronde kiromone wenebiwen.

Yesu Kuu Kangdod Darewoob Yaa Nenwiniwen
(Mk 14:53-65, Lk 22:66-71, Yn 18:12-13,19-24)

⁵⁷Yuudan yi amob kedmengkandidan yoom Yuudan yi aamkono yena yoom kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob yaningko Kaiyafas yoom yambiwoom nedbe doriib. Kwane, Yesu awineniwendan kuu Kaiyafasyiib yaa nenwiniwen. ⁵⁸Kumban Pita kuu Yesu ye yoman diamban anukbed menene Kaiyafas yambib kuuk aom awunoon. Awunekore, ambongko oonidan doriib yaa dibere Yesu komo kerandamiib kuyaa wedma anded.

⁵⁹God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Yuudan yi korok korok yena yoom kuu kangdod Sanidirindan kowe, yi korem kuu Yesu ambarakmoon andi ye dudi weng benmenebiwe kangdod aombed wengamberenub aye kowanuub ande kamiwen.

⁶⁰Kwane, karub yemoon dudi wengiib benmenebe dakmiwen. Kumban, yi weng kuu ibmo kerindo maa maa keriwen kowe, kangdoddan kuu Yesu yaa ukum konindeban keriwen.

Yi kwamiib aombed karub ayoob yaro dore korok korok yaa menenib ⁶¹yedmiwen, “Karub keembad yedmoon kuu ‘Nembad God ye kurikuri boyambib darewoob kuu monmarekori angkon aron ayoobmimmo ika arume dowan keraniin kuu yimin.’ andoon kii.” andiwen.

⁶²Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoobbed yaro dore Yesu yaa yedmoon, “Eb ma inandaabbankowoo? Kedi, weng ke benmenebiib kee eb yaamo erengangkaib kudi.” andoon.

⁶³Kumban Yesu kuyaa maa inandundindo, iwari kerundoon.

Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoobbed Yesu yaa yedmenoon, “Wad doreen ye God yaningko yaambad eb yaa yedmaan kuu anammo inande. Eb kuu Godbed Kinoona Menewenman Keresu, God ye Mingki dee?” andoon.

⁶⁴Kwanandoona, Yesumbad inandoon, “Ee, ebkareb ku yedmeeb kui. Kumban ne yiib korem yaa ke yedmaan kei, aron aman ari kuu yiib wedmaniiwa, Karub Ye Mingki, ne kuu Aromkonomo ye God ye dingki wiwi angkambad diberekori, Ewen ari ye wiib arimbed mananiin.” andoon.

⁶⁵Kwanandoona, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoobbed miin kubiyiibban kere ye ebkad birinde yedmoon, “Ye kuu God yaningko monmaroon kuiyoo! Karub komo wedmoon ye weng maa kuu wengambaranuub dee? Dowan! Kedi, yekareb God yaningko monmaroona yiib wengambiriwen. ⁶⁶Kowe, yiib kuu komarewa meeniib?” andoon.

Andoona, yimbad inandiwen, “Anam ambarakmoon kowe, aye kowi ye ukum kirobi kumbadmo yimin kii.” andiwen.

⁶⁷Kwane, yimbed mene Yesu ye kiringkono ari kamok daadmenenib yi dingki nimingke ayiwen. Yenambéd yakdare ⁶⁸daaniwen, “Keresu, nub yaa God yaromkono yaambéd daande yaa! Kanembéd enbandoon?” ande daaniwen.

Pita Yesu Nekaadban Ande Kamoon

(*Mk 14:66-72, Lk 22:54-62, Yn 18:15-18,25-27*)

⁶⁹Kwane, Pita kuu korok yambib kuuk aom dibeena, deme wonong koyu maa menenu yedmeen, “Ee, eb kuu Yesu Galeliman kuyoom yarimaib kui.” andeen.

⁷⁰Kumban Pitambéd yi kuyaa dibiib yi arinambo ari inande aadikmoon, “Kub komo weng dakmeeb kuu nekaadban.” andoon.

⁷¹Andekore, Pita koronde yaro dore kuuk ambongko yaa wonoon.

Kwane, kuyaa kwangkón wonong koyu maambéd wedmenekoru, nimakarub ku doriib kuyaa daandeen, “Karub kee Yesu Nasaretman yoom yarimaib kii.” andeen.

⁷²Anduuna, Pita ambemondene aadikme yedmoon, “Karub nekaadban kii!” andoon. ⁷³Kuyaom aron dukmenmo dobirindeb kerekorib, angkon karub yena kuyaa doriib kumbéd yaro mene yedmiwen, “Anam aa, eb kuu yi yoom mimo kui, amborom kuu nub wedmuub eb weng dakmi kuu Galelidanbéd dakmimaib areb kowe.” andiwen. ⁷⁴Kwane, Pitambéd yemeren weng arewa ye woonbi weng dakmekore, yi yaa amob weng areb kowoon, “Karub nekaadban kii.” andoon.

Kwane, erebnarimban ayam komkoon. ⁷⁵Kwamunoon, Yesu ye weng kunduk dakmoon kuyaa kuu Pitambéd ika meenoon. Yesu kwamune anukbéd dakmoon kuu, “Ayam komkindo ye niindem aombéd, eb kuu ne yaa ye kuu nekaadban andimo kame ayoobmimiib keraneeb.” andoon. Kowe kuyaambéd, Pita kuu kuuk aom koronde bunangka angkanene wene ameng darewoob kamoon.

Yesu Kuu Pailetiib Yaa Nenwiniwen

27 ¹Amkimo kaimbéd God dore Yuudan dore wedyiri dobiridaniib Yuudan yi aamkono yenayiib, kangdoddan korem kui, yi weng dakme kan mimo keriwén, Yesu kuu aye kowi yeman ande yedmiwen.

²Kwane, yimbed Yesu ye dingki nong yembekorib nenwene Yuudan yi Gavana Romdanbéd kowiwen yaningko Pailét ye dingki ari nenkowiwen.

Yudas Yeka Nong Borone Wandoon

³Kwane, Yudas ambodangoonman kuu wedmoonka Yesu kuu aye kowi yeman ande kowiib kowe, ye kuu komande amarakmaanka ande meeni darewoob keroon. Kwana kowe, wene silvaa od murubkob 30yiib kuu ika be wene God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom

Yuudan yi aamkono aamkono yoom yaa kondoon. ⁴Konde yedmoon, “Ambarakmaan, amborom kuu ambarakmindoman kuu ambodangaan kowe.” andoon.

Kwane, yimbed inande yedmeniwen, “Kuye dabab kuu nub yaamban, ebkamo kii.” andiwen.

⁵Kwane, Yudasbed kurikuri boyambib kumaom od kirarundekore yaro wonoon. Ye yaro wene bunangka angkane yekareb ayarimbed nong borone wande bobnoon.

⁶Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokbed od kuu bekorib yedmiwen, “Kekee kewod kowe, od kuu ika kanwene kurikuri boyambib darewoob ye od nongkobimbon aom kowi kuu amob.” andiwen. ⁷Kowe, yimbed dakme weng mimo keruwen kuu “Od kuu kandenub okad nunung be meneki awene ongmimaib ye okad moonekorub, nubkanmombandan angkambed mene bobnaniib kuu kanwene okad kuyaombed mangkimamaniib.” andiwen. ⁸Kwanakob, kibikee bid okad kuku umkan kubudoroon ye okad andimaib.

⁹Kowe, profesiman Yeremaiyambed kurin dakmoon ye weng kuu ari anam id keroon. Kwane yedme wongkoon kuu, “Yi kuu ye kakman kwamune Yuudanbed ande kowiwen ye silvaa od murubkob 30yiib kumbed, be wenenib ¹⁰okad nunung be meneki awene ongmimaib ye okad mooniwen kii. Godbed kwanime ye weng daawoon arebmo kamiwen kui.” ande wongkoon.

Paillet Ye Wengyundi Yesu Yaa

(Mk 15:1-15, Lk 23:1-3,18-25, Yn 18:28–19:16)

¹¹Kwane, nenwiniwa Yesu kuu Paillet ye kiringkono ari doreena Pailletbed kaamonenoon, “Eb kuu Yuudan yi King dee?” andoon.

Andoona, Yesumbed inandoon, “Ee, ebka ku yedmeeb kui.” andoon.

¹²Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Yuudan yi aamkono aamkono yoombbed kwane ambarakmoon kii andi ye weng Paillet yaa daaniwen kumban, Yesu ye kuyaa ma inandundindo. ¹³Kwane, Pailletbed Yesu yaa kaamonenoon, “Dabab weng kee eb ari benmenebiib kee wengaawoo?” andoon. ¹⁴Kumban Yesu ye inande ma yedmindo, weng embeng o darewoob ku benmenebiib kuyaa ma inandindo. Kowe, Paillet kuu binangki miin darewoob keroon.

¹⁵Kuye aron kuu Gavanambbed ma kwanimaan kuu Yuudan yi Burudandoon ye orok yaron arimbed nimakarub yemoon menebiwen yi dowaken yaambbed wii karub mimo nen angka kowaana yeedere yaro winimaan. ¹⁶Kwane kamiib yaron ari kuu karub maa ambarakmi arewa aningkoman yaningko Barabas kuu wii aom doreen. ¹⁷Kwane, kadaareb kuu Paillet ye dia nedbe doriwe, kaamondoon, “Yiib dowaken kuu kuna, kane nen bunangka kowaniin? Barabas dee, Yesu ye yaa Keresu andimaib

dee?” andoon. ¹⁸Kwanandoon amborom kuu ye yekaadkeroon, korok korokbed Yesu yaa wungkanekoriwa ye dingki ari nenkowiwen kowe.

¹⁹Kwane, Paillet kuu dibere wengyundandi yeman ye dibiri yeman ari kwane dibeene, ye wonongbed weng koweneen, “Ma ambarakmindo ye karub kuyaa kuu ma kamaab, amborom kuu ne kuu ye dowad amki kiyuum wedmekori dabab waroona yiminban keraan kowe.” andeen.

²⁰Kumban God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Yuudan yi aamkono aamkono yoom kuu kadaareb yaa yuib kekane daanime, Barabas kankondekoreb Yesu kuu bobnok ayi yeman andime ye weng ande nangkandiwe, Paillet yaa kwanandiwen.

²¹Kumban Pailletbed yi yaa kaamondo, “Karub ayoob kee, kane kuu yuib yaa kankondaniin?” andoon. Kwanandoone, inandiwen, “Barabas kui!” andiwen.

²²Kwanandiwe, Pailletbed kaamondo, “Yesu, ye yaa Keresu andimaib kuyaa kuu komo kamaniin?” andoon. Andoone, yi koremmo inandiwen, “Nenwene at ming arimbed ayi yeman kii!” andiwen.

²³Andiwe, Pailletbed kaamondo, “Komoyiibkob? Komo amob domokboonkob?” andoon.

Kwanandoon kumban, yimbed naawonmo komkiwen, “At ming arimbed ayi yeman kii!” ande komkiwen.

²⁴Kwane, Paillet kuu wedmoonka komarewa kerene wengambere ye weng kan amun kere ongkinban areb keruuna andowe yirinde baande kamiib kowe, koronde ok yuunde ye dingki kuu yi kiringkono arimbed ogoon. Ogekore yedmoon, “Karub keye umkan kubudareneen ye dabab kuu ne yaa manaanban, kukuu yuibka kii!” andoon.

²⁵Kwanandoona, nimakarub korembed inandiwen, “Kwane, ye umkan ye dabab nub yaa menebok, nub ariyib wene nub danaya ariyib kwane daboknok!” andiwen.

²⁶Kwanandiwe, Pailletbed wengamberekore, Barabas kuu wii aombed nandoona yaro yi yaa wonoon. Kumban Pailletbed ana nangmidan yaa yedmoone, Yesu kuu nende nong yikyikiibbed anbandekoriwa nendune bakumbed at ming ari darok nenwiniwen.

Ana Nangmidanbed Yesu Damangkaniwen

(Mk 15:16-20, Yn 19:1-16)

²⁷Kwane, Paillet ye ana nangmidanbed Yesu nendawuro Romdan yi boyambib darewoob yaningko Pretorium aom awunenib, boyambiwoom ana nangmidan korem yaa baandiwe nedbiwen. ²⁸Kwane nedbekoriwa, Yesu ye ebkad biangkekorib ebkad doboob dodmo king yebkad areb kumbed kan inwaruniwen. ²⁹Kwane, ye korok ari kuu nong yikyikiib kumbed bedme ongmekoriwa king ye korok ari dereni yeman areb dereniwen. Kwanekorib, yaro bingko kande king aromkono kuru

areb dingki wiwi yaa koniwa kandoona, yimbed ye murubia arimbed bumangkane damangkane yedmeniwen, “Yuudan yi king oi, eb yaa kubebduub kii!” andiwen. ³⁰Ye yaa kamok daadmenenib bingko awinooon kumbed kandenib korok ari wangke aye angkon wangke aye kamiwen. ³¹Kwanekoriwa, ebkad doboob kuu biangkanib yebkadbed ika ben deebenekorib, nenyarob bakumbed at ming ari darok nenwiwiwen.

Yesu Kuu Bakumbed At Ming Ari Dariwen

(Mk 15:21-32, Lk 23:32-43, Yn 19:16-24)

³²Yi kwane kiwaan yaa yaro weniib aombed karub maa siti Sairinman yaningko Saimon duruneniwen kowe, Yesumbed at ming kanweneen kuu Saimon yaa dedmone ebbed kanwene ande kan dangkoro keeniwa Saimonbed kanwonoon. ³³Kwane menenib okad aningko Golgota yaa miniwen. (Aningko ye weng id kuu Nangkarakbon.) ³⁴Kuyaambed Yesu yaa wain ok mung kookiib kankoniwen kumban, kan anakud kaamonekore korondoan.

³⁵Kwane, Yesu kuu nende at ming ari kowekorib, ye dingkiyiib yoniib kuu bakumbed dare dowan kere, kankoone kanmaniwen. Kwanekoriwa, Yesu yebkad kuu ana nangmidanbed nekwenib, bot yaa yi aningkoyiib wongkiwen kuu kiradme wenenib ebkad mimo karub mimombed kandimo kamiwen. ³⁶Kwane, diberenib Yesu yaa ooniwen. ³⁷Ye korok kowoon ye at dungkun arimbed ambarakmoon andi ye weng wongkiwen kuu “YESU KEKEI, YUUDAN YI KING.” andiwen.

³⁸Kuyaa kuu karub ayoob yid bidan kuu at ming ayoob ari darekoriwa, maa kankoone Yesu ye wiwi angka kanmaniib maa kankoone Yesu ye an angka kanmaniib kamiwen.

³⁹Kwane, dangkoro dewene Yesu wedmene kamiibdan kuu damangki weng miin arewa dakmenabenib, korok waaburukme ⁴⁰yedmiwen, “Ebbed kurikuri boyambib darewoob kuu monmarekoreb aron ayoobmimmo ika yenbeware dowan keraneeb kowe, ebkareb bobni yaa kuu burudande wadkere yaa! Eb kuu God ye Mingki keroka, at ming arimbed koronde kamene yaa!” ande kamiwen.

⁴¹Kwane kamiwa, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Yuudan yi amob kedmengkandidan yoom Yuudan yi aamkono aamkono yoom kuu angkon ibmo kwamiib areb kumbed kwangkong Yesu yaa kwane damangkaniwen. ⁴²Kwane yedmeniwen, “Yembed nimakarub yena yaa kuu bobni yaambed ongpendoon kumban, kibireb yeka yemeren kwani kuu yiminban kii! Ye kuu Israeldan yi King kii, ye kuu at ming arimbed kamonoko wedmekorub anam andem. ⁴³Ye kuu Godbed oonewimaan andoon. Kowe God kuu ye yaa dowakeniib keroka, yembed mene nen kamonoko wadkerok, amborom kuu karub keembed yedmoon, ‘Ne kuu God ye Mingki.’ andoon kowe.” andiwen.

⁴⁴Kwane yid bidan at ming arimbed dariwen kumbed korok korok ku kamiib areb kuu kwangkon kwane Yesu yaa damangkaniwen.

Yesu Bobnoon

(Mk 15:33-41, Lk 23:44-49, Yn 19:28-37)

⁴⁵Kuyaambed kwane aronkob keruune, kumunbed okad korem kuu kebenoon. Kebenoon kwane wene awas ayoobmim dowan kereen. ⁴⁶3 oklok yaa doruuna, Yesu kankoone baandoon, “*Eli, Eli, lama sabaktani?*” andoon ye weng id kuu “Ne God, ne God, komandewed ne domowewen?” andoon. ⁴⁷Kwane, kuyaa doriibdan kuu wengamberekoriwa yedmiwen, “Ye kuu Elaidya yaa baandoon.” andiwen.

⁴⁸Kwane, erebnarimban karub maa kumaom doriib kumbed kabaanmo wene ok awinimaan ye obkod kandene wain ok derewiib yiri kaanekore ayari yengbe kan ari koonoon, ok anak anded. ⁴⁹Kwanoona, karub yenambed yedmiwen, “Kwane koronde domoneneewo nub wedmem, anam Elaidya kamenene awaneneen dee?” andiwen.

⁵⁰Kwane, Yesu angkon naawon komkanekore ye kingkin Awodki ye dingki ari kowe bobnoon.

⁵¹Kwane kuyaambed, kurikuri boyambib darewoob yambongko dem kebeni ye dabua nomkonombed ongmiwen kuu arimbed wene yiri kuu birindoon. Kwane, dowodki mene okad kiringmuuna, bot dareb dareb baangke wunee. ⁵²Kwane, bot bobkonombon kwangkon baangkanan wonoona God ye karadmodan kurin dukniwen yemooon kuu ongmoone wadkeriwen. ⁵³Kwane, Yesu bobnoon yirimbed nenkoone wadkerooon ye yoman kuu, yi kuu yi bobkonombon yiri koronde God ye siti Yerusalem aom winiwa nimakarub durunde durunde wedmende wedmende kamiwen.

⁵⁴Kwane, Romdan yi ana nangmi korok yoom ye ana nangmidan yoom Yesu yaa oone doriibdan yoom wedmiwa, dowodkiyib komo kamoan koremiib kuu wedme une binangki miin darewoob kerekoriwa, “Ii anam, karub kekee God ye Mingki kii.” andiwen.

⁵⁵Nima yemooon kwangkon kuyaa yaro wene ambab arebbed doro kerekniib. Yi kuu Galeli angkambed Yesu awanene ibmo ye yoom kwane miniwen. ⁵⁶Yi kuyaom kuu Meri Magdalen yoom Meri Yemsa Yosesa yi ena yoom Sebedi ye meed yi ena yoom kwane miniwen.

Yesu Ye Id Kan Mangkiwen

(Mk 15:42-47, Lk 23:50-56, Yn 19:38-42)

⁵⁷Kwane oobne wene miriknandamoona, karub kayabak maa Arimateaman yaningko Yosef, ye kuu anak yiri Yesu ye karub keroon kumbed monoon. ⁵⁸Menekore, Yesu ye id kanwene mangkanded kowe, Pailetiib yaa wenene kaamoonoon. Kaamoonoona, Pailetbed ye ana

nangmidan yaa yedmoon, “Wenenib ye id kan kawene Yosef yaa konime.” andoon.

⁵⁹Kwaniwe, Yosefbed Yesu ye id kuu kande dabua doboob kawanmo yeeb kumbed andedmoon. ⁶⁰Kwane, kanwene Yosef yeka ye mangki yeman yeeb ye aangko yaa botdem nare berekmoon kumaom kowoon. Kwane, bot dabonmo darewoob kumbed bot dem ambongko yaa kanboronmo wene kebene warekore koronde wonoon.

⁶¹Bobkonombon dia kuu Meri Magdalen yoom Meri maa yoom kuu kwane dibiib.

Ana Nangmidanbed Yesu Ye Konombon Oone Dobiriwen

⁶²Kwane, awari kuu Sabat aron kowe, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Farisidan yoombed Pailetiib yaa winiwen. ⁶³Wene yedmiwen, “Aamkono, nub meenuub kii, anam kuu Yesu kuu dudanabi ye karub, yembed ye wad doreen yaambeked kekane dakmoon kuu ‘Ne kuu bobnaniin kumban aron ayoobmim ari kuu ika wadkere dembaniin.’ andoon kii. ⁶⁴Kwana kowe, weng ke kabduub kee kanduneb ana nangmidan ben yurewo, yi kuu wene Yesu ye konombon oonime. Ooniwo wene aron ayoobmim kuu dowan keruka. Kwanokban keranuub kuu ye kedmengkandeendanbed menenib Yesu ye id yid kande kanwenenib karub yaa ee Yesu kuu wadkere yaro wonoon ande birondaniib. Kwananiib ye birondi kuu anak dakmen monoon ye birandi burudande miin arewa anam keraneen.” andiwen.

⁶⁵Kwanandiwe, Pailletbed inandoon, “Kwana kowe, yiibbed ne ana nangmidan yena benwene Yesu ye konombon yaa yuriiwo dobere oonime. Yid kandaib ande yiibbed meeniwen korem kuu kwamune awinime.” andoon.

⁶⁶Kwanandoone, yimbed wene Yesu ye bobkonombon botdem ambongko ari kebeniwen ye bot kuu ma nandaan andi dowad karangmekorib, bobkonombon oone dobiri ye ana nangmidaniib ben yuriiwa dobere ooniwen.

Yesu Bobnoon Yirimbed Ika Demboon

(Mk 16:1-8, Lk 24:1-11, Yn 20:1-8)

28 ¹Kwane, Sabat aron dowan keruuna awari amkimo wiibwari arimingku andowe aron Sande munuune, Meri Magdalen yoom Meri mamaa yoom yi ayoob dabokne Yesu ye bobkonombon wedmok winiwen.

²Kwane, bobkonombon kuyaambeked kudmeniibban kumbed dowodki kenambun monoon, amborom kuu God ye engyu maa Ewen arimbed kamenene wene bot darewoob ambongko kebeniwen kuu kanboronmo angkanekore kwari dibeek kowe. ³Ku dibeekman kuu wedmeni kuu

nambirimo, imak areb, kwane yebkad kuu kukdangkayokmo. ⁴Kwane, Yesu ye konombon oone doriib ye ana nangmidan kuu wedmenib une binangki miin darewoob kere kiringmenabenib bobnemoon areb keriwen.

⁵Kwane, engyumbed nima yaa yedmoon, “Yiib kwane unaib. Ne kuu nekaad, yiib kuu Yesu ande onmenmo meniib, ye at ming ari bakumbed dariwen kwandiwed. ⁶Ye kuu keyaomban, demboon kii. Yekareb dakmoon arebmo keroon kui. Kowe yiibka menenib, ye kanmene kowiiwa angkimboroon yaa wedmime, dowan kii! ⁷Kowe, yiib kirodmo wenenib ye kedmengkandeendan yaa daandime, ‘Ye bobnoon yirimbed dembekore, yaro dore yedinmo Galeli angka wenen kii. Kwangkambed Yesu kuu wengane wedmaniib kii.’ andime. Kedi, weng kuu ku daandaan kui.” andoon.

⁸Kwanadoon kowe, nima kuu uniyiib kumban kubi darewoobbed kuyaa koronde kibindare wenenib, ye kedmengkandeendan yaa daandok winiwen. ⁹Yi kwane wedya weniib yaambd Yesumbed kudmeniibban wengande yedmoon, “Amkim amun.” andoon. Andoone, yi kuu dia mene bumangkane ye yon kong yiri awingkenib ye yaningko kankooniwen.

¹⁰Kwane, Yesumbed yi yaa yedmoon, “Yiib unaib. Winime, wenenib ne damana yaa dakmibko wengambere Galeli angka winime, ne kuu kwangkambd yi wedmewe wengawaniib kii.” andoon.

Yesu Ye Bobkonombon Oone Dobiriwendan Yi Weng

¹¹Kwane, nima kuu mogeed wedya winiwe, ana nangmidan Yesu ye bobkonombon oone doriib yena kuu siti aom aommenib, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib yaa wenenib, yi oone doriwa komarewa keroon ye weng korem kwane daandiwen.

¹²Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Yuudan yi aamkono aamkono yoom nedbekoriwa, dakme inamen mimo keriwen. Kwana kowe, od darewoob ana nangmidan yaa kondeniib ¹³yedmiwen, “Kekane dakmime, ‘Nub kuu unuk danguwena Yesu ye id kuu ye kedmengkandeendanbed mene yid kanyaro dore winiwen.’ ande dakmime. ¹⁴Kowe kwane bobkonombon angkambd komo keroon ye wengbed wene Gavana Paillet ye kerendem aom awunaneena wengambaraneen kuu nubbed nangkananuuwe yiib yaa dabab manaana kandaibban.” andiwen. ¹⁵Kowe, kwane ana nangmidan kuu od kandekoriwa, komo weng daande kondiwen kuu kwamunemo kamiwen. Kwane, dudi weng ongmiwen kee kwane Yuudan kumaom dande yareen, mene kibikee.

Yesu Ye Weng Amun Kanwene Kedmengkandime

¹⁶Kwane, ye kedmengkandeendan 11iib kuu Galeli angka wene aanko maa Yesumbed kwari minime andoon ari winiwen. ¹⁷Kwane, kuyaambd

wedmenekorib ye aningko kankooniwen, kumban karub yena kuu karekmiwen.

¹⁸Kwane, Yesu yi dia menene daandoon, “Ewen ariyiib okad yiriyiib ye ooni ye aromkono korem kuu ne yaamo kawoon. ¹⁹Kwana kowe, ambibkin korem yaa wenenib, ne nimaya karuwa kerime andi dowad ne weng kedmengkandime. Awodki God yankingoyiib Dana Mingki Yesu yankingoyiib Kingkin Karadmo yankingoyiib yaambed baptais kerundime. ²⁰Kwane, nembed yiib yaa kwamime ye weng komo komo kedmengkande kondaan ye weng korem kuu yi yaa awinime ande kedmengkandime. Kedi, anam anam kuu ne kuu aron korem yiib kuu domondainban kwane doberembaraniinkob, kwane wene okad miin yimin wandanuun kii.” andoon.